

คู่มือวิทยากร

กองทุน

ใหม่.
ของแผ่นดิน

| กรมการพัฒนาชุมชน |

คู่มือวิทยากร

กองทุน

ใจดี.

ของแผ่นดิน

| กรมการพัฒนาชุมชน |

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ได้สนับสนุนงบประมาณโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้กรมการพัฒนาชุมชนดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างและพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมจัดทำคู่มือและสื่อการสอน

เอกสารคู่มือวิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดินเล่มนี้ เป็นผลผลิตของกิจกรรมที่ 2 ตามโครงการดังกล่าวข้างต้น สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชนได้จัดทำขึ้นเพื่อให้วิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดินได้ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แก่กลุ่มเป้าหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน/ชุมชน เนื้อหาในเล่มประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 ได้แก่ ที่มา วัตถุประสงค์ และการใช้ประโยชน์คู่มือ ส่วนที่ 2 ได้แก่ สังเขปวิชา สื่อ Power Point รายละเอียดเนื้อหาสำหรับอ่านประกอบการบรรยาย และ ส่วนที่ 3 ได้แก่ องค์ความรู้สำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่วิทยากร เพื่อการศึกษาเพิ่มเติม โดยได้บรรจุทั้ง 3 ส่วนลงใน DVD ทำยเล่ม รวมทั้งเพลง และ Clip VDO ประกอบการบรรยาย

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนและเครือข่ายภาคประชาชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ปลอดภัยจากยาเสพติด

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน
สิงหาคม 2563

สารบัญ

ส่วนที่ 1 ที่มา วัตถุประสงค์ และการใช้ประโยชน์คู่มือ	4
ที่มา	5
วัตถุประสงค์	5
การใช้ประโยชน์	5
ส่วนที่ 2 สังเขปรายวิชา สื่อ และเอกสารประกอบการบรรยาย	6
สังเขปรายวิชาที่ 1 สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน	10
PPT. สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน	11
สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน	13
สังเขปรายวิชาที่ 2 ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	17
PPT. ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	18
ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	22
สังเขปรายวิชาที่ 3 การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน	31
PPT. การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน	32
การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน	34
สังเขปรายวิชาที่ 4 10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน	37
PPT. 10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน	38
10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน	40
สังเขปรายวิชาที่ 5 การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน	58
PPT. การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน	59
การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน	62
สังเขปรายวิชาที่ 6 การตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน	72
PPT. การตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน	73
การตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน	77
สังเขปรายวิชาที่ 7 การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	89
PPT. การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	90
การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	92
ส่วนที่ 3 องค์ความรู้สำหรับวิทยากร	97
การฝึกอบรมและวิทยากรฝึกอบรม	98
บทบาทวิทยากรกระบวนการกับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง	103

ส่วนที่ 1

ที่มา วัตถุประสงค์
และการใช้ประโยชน์คู่มือ

คู่มือวิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ที่มา

กรมการพัฒนาชุมชน ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน การพัฒนากลไกแกนนำในพื้นที่ให้เป็นพลังแผ่นดินในการต่อสู้กับยาเสพติด และเสริมสร้างความเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์พระราชทานของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ผู้ทรงห่วงใยต่อวิกฤติมหันตภัยจากปัญหายาเสพติด โดยได้ทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ผ่านเลขาธิการ ป.ป.ส. โดยมีพระประสงค์ที่จะให้นำไปใช้ประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน สำนักงาน ป.ป.ส. นำพระราชทรัพย์ดังกล่าว สมทบกับงบประมาณของสำนักงาน ป.ป.ส. และขอพระราชทานนามจัดตั้งเป็น “กองทุนแม่ของแผ่นดิน”

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด นักวิชาการพัฒนาชุมชนอำเภอ และเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด ได้ใช้คู่มือในการสร้างความตระหนักของภัยยาเสพติดและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอน วิธีการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แก่คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน และเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน/ชุมชน อย่างบรรลุผล

การใช้ประโยชน์

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน ได้จัดทำชุดวิชา ซึ่งประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ สำหรับนักวิชาการพัฒนาชุมชนจังหวัด นักวิชาการพัฒนาชุมชนอำเภอ และเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่วิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดิน ได้พิจารณาเลือกและนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แก่คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน และเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยในคู่มือประกอบด้วย

1. สังเขปรายวิชา
2. สื่อการสอน ได้แก่ Power Point, Clip VDO
3. รายละเอียดเนื้อหาวิชาสำหรับวิทยากรใช้ศึกษาประกอบการบรรยาย
4. เนื้อหาความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้จัดฝึกอบรม และวิทยากรฝึกอบรม
5. แผ่น DVD บรรจุสื่อการสอน ได้แก่ Power Point, Clip VDO รวมทั้งเพลงกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ทำyle่มเอกสารคู่มือ)

สำหรับรายละเอียดเนื้อหาสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินใน website สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน (<https://fund.cdd.go.th/>)

ส่วนที่ 2

สังเขปรายวิชา
สื่อและเอกสารประกอบการบรรยาย

รายวิชาและสื่อการสอน

ที่	ชื่อวิชา	เนื้อหา	สื่อ	เอกสารประกอบ
1	สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน	1. สถานการณ์ยาเสพติดโลก และสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย ปี 2563 2. แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> PPT. สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน 	- สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน
2	ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	1. ความเป็นมาของกองทุนแม่ของแผ่นดิน 2. หลักปรัชญาและแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน 3. วัตถุประสงค์กองทุนแม่ของแผ่นดิน 4. มาตรการป้องกันแก้ไขปัญหา ยาเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> PPT. ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน <ul style="list-style-type: none"> คลิป VDO ทูตตั้งต้นแห่งความดี คลิป VDO กำเนิดกองทุนแม่ คลิป VDO ได้ร่วมพระบารมี 	- ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ที่	ชื่อวิชา	เนื้อหา	สื่อ	เอกสารประกอบ
3	การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน	แนวทางปฏิบัติการบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดเกี่ยวกับ 1. วัตถุประสงค์กองทุนแม่ของแผ่นดิน 2. แหล่งที่มาของเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน 3. การใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน 4. การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน	<ul style="list-style-type: none"> PPT.การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน 	- การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4	10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน	- กระบวนการกองทุนแม่ 10 ขั้นตอน	<ul style="list-style-type: none"> PPT. กระบวนการ 10 ขั้นตอนของกองทุนแม่ของแผ่นดิน <ul style="list-style-type: none"> คลิป VDO ที่พักพิงนครทอง คลิป VDO สันติวิธีชุมชนนุรัถยาถิ่น 	- 10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ที่	ชื่อวิชา	เนื้อหา	สื่อ	เอกสารประกอบ
5	การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน	1. วิธีการ/ขั้นตอนการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน 4 ขั้นตอน 2. เกณฑ์การประเมินหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดินของ สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ 3. การประเมินหมู่บ้านตามเกณฑ์สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ และจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> PPT. การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน 	- การส่งเสริมการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน
6	การตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน	1. กลไกและขั้นตอนการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน 2. ตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน และการจัดระดับกองทุนแม่ของแผ่นดิน 3. การวิเคราะห์ผล การตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน 4. การกำหนดแนวทาง และจัดทำแผนพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน	<ul style="list-style-type: none"> PPT.การตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน 	- การตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
7	การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	1. วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลไก การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน 2. ข้อมูล และองค์ความรู้ ภายในศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน 3. ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ 4. การบูรณาการศูนย์เรียนรู้ชุมชนกับศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน	<ul style="list-style-type: none"> PPT. การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน 	- การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน
8			<ul style="list-style-type: none"> เพลงกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพลงกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ร่างสี่ภาค) 	

สังเขปรายวิชาที่ 1

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้เข้าอบรมทราบถึงสถานการณ์ยาเสพติดและแนวโน้มของปัญหา

ประเด็นเนื้อหา

1. สถานการณ์ยาเสพติดโลก และสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย ปี 2563
2. แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหายาเสพติด

ระยะเวลา

30 นาที

วิธีการ/เทคนิค

บรรยายประกอบสื่อ

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

Power Point ประกอบการบรรยาย

การประเมินผล

แบบประเมิน

สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน และแนวโน้มของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

สถานการณ์ยาเสพติดประเทศไทย : การลักลอบนำเข้ายาเสพติด

การจับกุมยาเสพติด (89 คดี)

ปี	จำนวนคดี
2017	136
2018	190
2019	188
2020	177
2021	193
2022	127
2023	122

สถานการณ์การลักลอบนำเข้ากัญชา

กัญชาแห้ง ส่วนใหญ่ถูกลักลอบนำเข้าจาก สเปนลาว 20-40 ตัน/ปี

สถานการณ์การลักลอบนำเข้ากัญชา

การลักลอบปลูกกัญชากายในประเทศ

ในอดีต

- 100 ตันขึ้นไป
- ต่ำกว่า 100 ตัน

ปัจจุบัน

- 23 จังหวัด 49 แห่ง
- ปลูกแบบ indoor 9 แห่ง
- ปลูกแบบ outdoor 42 แห่ง
- กัญชา 15,834 ตัน

สถานการณ์การลักลอบนำเข้าใบกระท่อม

สถิติการจับกุมใบกระท่อมในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ข้อมูลการนำเข้าใบกระท่อม 9 เดือน ปีงบประมาณ 2563

ปี	จำนวนคดี
พ.ค. 63	8,089
พ.ค. 63	10,295
พ.ค. 63	6,006
พ.ค. 63	3,971
พ.ค. 63	6,382
พ.ค. 63	6,311
พ.ค. 62	4,783
พ.ค. 62	6,149
พ.ค. 62	7,361

การค้ายาเสพติดออนไลน์ร่วมกับการส่งทางพัสดุไปรษณีย์

การค้ายาเสพติดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ร่วมกับการส่งทางพัสดุไปรษณีย์ มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น

การค้ายาเสพติดออนไลน์ร่วมกับการส่งทางพัสดุไปรษณีย์

ช่องทาง Online	มี.ค.-63	เม.ย.-63	พ.ค.-63	มิ.ย.-63
Twitter	91 (81.3)	189 (97.9)	223 (95.3)	296 (99.0)
Instagram	15 (13.4)	1 (0.5)	5 (2.1)	0
Facebook	6 (5.4)	3 (1.6)	6 (2.6)	3 (1.0)
รวม	112	190	234	299

ชนิดยาเสพติด	มี.ค.-63	เม.ย.-63	พ.ค.-63	มิ.ย.-63
ยาบ้า ไอซ์ ยาซี	35 (31.3)	96 (50.5)	125 (53.4)	86 (28.8)
กัญชา	31 (27.7)	11 (5.8)	32 (13.7)	56 (18.7)
ยาวิเศษโรคแบบคิดแลน	30 (26.8)	40 (21.1)	41 (17.5)	57 (19.1)
อื่น ๆ	16 (14.2)	44 (22.6)	36 (15.4)	100 (33.4)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด

ยาบ้า 77.95%

ไอซ์ 9.5%

กัญชา 4.6%

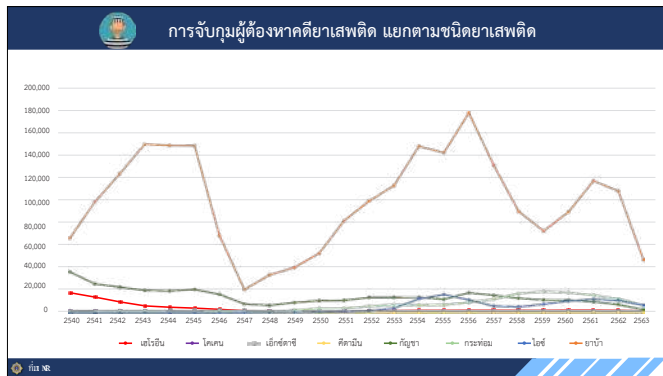
ยาเสพติดที่ต้องเฝ้าระวัง

ไอซ์ เฮโรอีน คีตามีน

Tramadol

Procodyl

พบการนำยาวิเศษโรค ยาอันตรายภายใต้การควบคุม มาใช้ในทางที่ผิด

- ### แนวโน้มของสถานการณ์ปัญหาเสพติด
1. การผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ หลังจากที่ยาเสพติดส่วนใหญ่ของประเทศผ่านมาตรการในการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลให้การกลายการค้าของสารเคมี/สารตั้งต้นที่ใช้ในกระบวนการผลิตยาเสพติดกลับมามีความถี่และปริมาณสูงขึ้น
  2. สถานการณ์การลักลอบนำเข้าทางด่านภาคตะวันออกของไทย มีแนวโน้มที่จะนำไอซ์ในปริมาณสูงขึ้น ทางด้านพื้นที่ พิจารณาจากการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมไอซ์ 3,194 กก. ที่เมืองจันท์ รัฐฉานใต้ ประเทศเมียนมา ขณะเตรียมลำเลียงส่งไปยังกาญจนบุรี รัฐกะเหรี่ยง เพื่อนำเข้าไทยทางด่านชายแดน อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
  3. กลุ่มการค้าลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากแนวชายแดนเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ ในช่วงนี้พบการซุกซ่อนยาเสพติดโดยการอำพรางปะปนมากับพืชผลทางการเกษตร และรถบรรทุกขนาดใหญ่
  4. การค้ายาเสพติดออนไลน์ควบคู่กับการส่งยาเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ ในภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 คาดว่าจะเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้ Twitter
  5. การแพร่ระบาดของไอซ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีการแพร่ระบาดในทุกจังหวัด ส่วนการแพร่ระบาดของเฮโรอีนต้องมีการเฝ้าระวังการระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจ.กาญจนบุรี

สถานการณ์ยาเสพติดในปัจจุบัน*

นายวีระเดช แสงวันดี

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนเฝ้าระวังเชิงยุทธศาสตร์
สำนักยุทธศาสตร์ สำนักงาน ป.ป.ส.

ทิศทางของโลกยาเสพติดแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ยาเสพติดที่มาจากพืช และยาเสพติดที่มาจากสารสังเคราะห์

ยาเสพติดที่มาจากพืช มาจากฝิ่น แนวน้ำมันก๊ากวมการปลูกฝิ่นทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง 2 ปีติดต่อกันอย่างมีนัยยะสำคัญ อย่างไรก็ตามผลผลิตจากการปลูกฝิ่นยังคงมีปริมาณที่สูง และที่สำคัญพื้นที่ปลูกฝิ่นแหล่งสำคัญของโลกตั้งอยู่เหนือประเทศไทย พื้นที่ปลูกฝิ่นแหล่งใหญ่ที่สุดอันดับ 1 ของโลกตั้งอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน รองลงมาคือ สามเหลี่ยมทองคำ ประเทศเมียนมา พืชอีกชนิด คือ โคคา ซึ่งนำมาผลิตโคเคน ทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การแพร่ระบาดของโคเคนในประเทศไทยมีจำนวนไม่มาก

ยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ ทิศทางของโลกขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพื้นที่ที่มีการค้าและจับกุมมากที่สุดอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือกับทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั่วโลกจับยึดแอมเฟตามีนประมาณ 28 ตัน และปี 2018 ประเทศไทยจับกุมเมทแอมเฟตามีนได้มากเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา ในส่วนของปริมาณของกลางทวีปอเมริกาเหนือกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีปริมาณการจับกุมได้ประมาณ 74 ตัน และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งทิศทางการใช้ยาเสพติดของโลกกำลังเปลี่ยนจากพืชไปสู่ยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์เพิ่มมากขึ้น

การปลูกฝิ่นในประเทศเมียนมา ลดลงตั้งแต่ปี ค.ศ 2014 - 2019 ลดลงประมาณ 42% พื้นที่ปลูกฝิ่นมีประมาณ 33,100 เฮกตาร์ โดยมีผลผลิตประมาณ 500 ตัน ซึ่งพื้นที่ปลูกมีแนวโน้มลดลงแต่ถือว่าเป็นแหล่งผลิตเฮโรอีนและฝิ่นที่สำคัญของโลกที่ออกสู่ตลาด และพื้นที่ของสามเหลี่ยมทองคำถือเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตยาเสพติดเกือบทุกชนิดของโลก ไม่สามารถผลิตได้เพียงแคโคเคน โดยปี 2562 พบว่าเป็นปีแรกที่ไทยมีการจับยึดยาบ้าได้น้อยกว่ายาไอซ์ สัญญาณบ่งชี้คือกลุ่มผู้ผลิตในพื้นที่ของสามเหลี่ยมทองคำกำลังหันมาผลิตไอซ์เพิ่มสูงขึ้นเพราะมีตลาดที่กว้างกว่า ข้อมูลจากการตรวจพิสูจน์ของกลางยาเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส. พบว่ายาเสพติดที่ตรวจยึดได้มีความบริสุทธิ์สูงขึ้นเรื่อย ๆ คือมีความบริสุทธิ์มากกว่า 90% ซึ่งส่งผลต่อกลุ่มผู้เสพให้มีอาการทางจิตคลุ้มคลั่งมากขึ้น ในส่วนของมูลค่าทางการตลาดนะครับ UNOCD มีการประมาณการว่าตลาดเมทแอมเฟตามีนทั่วโลกมีประมาณ 61,400 ล้านดอลลาร์ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 25,700 ล้านดอลลาร์ และเป็นที่น่าภาคภูมิใจที่ประเทศไทยจับยึดเมทแอมเฟตามีนได้เป็นอันดับ 1 ของภูมิภาค สถานะของประเทศไทยเป็นทั้งพื้นที่แพร่ระบาดและพื้นที่ลำเลียงผ่าน

* ถอดเทปการบรรยายจากการประชุมสร้างและพัฒนาหลักสูตรผู้ปฏิบัติงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน วันที่ 29 กรกฎาคม 2562

สาเหตุที่การผลิตยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์เพิ่มในพื้นที่ของสามเหลี่ยมทองคำ เพราะลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศเมียนมา ซึ่งติดกับ 2 ประเทศ คือ อินเดีย และจีน โดยประเทศอินเดียเป็นประเทศที่ส่งออกฮีโรอีนรวมถึงซูโดฮีโรอีนติดอันดับโลก ซึ่งซูโดฮีโรอีน มีฤทธิ์แก้หวัด มีการควบคุมโดยกระทรวงสาธารณสุข และประเทศจีนเป็นประเทศที่ผลิตสารเคมีรายใหญ่ของโลก ข้อมูลเมื่อปีที่ 2562 เป็นอันดับ 3 ของโลก โดยผลิตในพื้นที่ 5 มณฑลที่ติดกับทะเล ซึ่งการผลิตสารเคมีต่าง ๆ มีทั้งที่มีการควบคุมและไม่มีการควบคุม ประเทศจีนก็มีความพยายามในการควบคุม แต่กลุ่มขบวนการค้าและการผลิตในพื้นที่ของสามเหลี่ยมทองคำ ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากจีน การเปลี่ยนแปลงเกิดประมาณปี 2017 จีนเป็นผู้ผลิตเมทแอมเฟตามีนและไอซ์รายใหญ่ของโลก ซึ่งในปีดังกล่าวจีนได้มีการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศโดยเฉพาะทางบริเวณทางตอนใต้ของประเทศ จากนั้นกลุ่มขบวนการค้าได้เคลื่อนตัวเข้าไปยังสามเหลี่ยมทองคำและนำเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเข้าสู่สามเหลี่ยมทองคำ โดยสารเคมีที่นำมาใช้ในการผลิตมีหลากหลายมากขึ้นรวมถึงมีความบริสุทธิ์สูงและผลิตได้ปริมาณมาก แต่สิ่งที่น่ากังวลคือราคาลดลง ซึ่งประมาณ 95% ของสารเคมีถูกนำเข้าจากจีน ซึ่งถือเป็นประเทศต้นทางที่สำคัญของสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด เมื่อ ป.ป.ส. ทราบว่าจีนเป็นต้นตอของสารเคมีที่ใช้ในการผลิตจึงร่วมผลักดันกับ 6 ประเทศภาคี ทำการปิดล้อมสกัดกั้นสารเคมีและสารตั้งต้นที่จะเข้าสู่พื้นที่ของสามเหลี่ยมทองคำ

โดยสรุปในส่วนของยาเสพติดในเมียนมาน่าจะดำรงอยู่ในระยะยาว ซึ่งปีนี้เมียนมาจะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีในช่วงปลายปี และยังมีชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มที่ยังไม่ได้เจรจาสันติภาพและยังไม่วางอาวุธ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ต้องการเงิน ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าจะใช้เงินจากการผลิตการค้ายาเสพติดเป็นแหล่งทุนในการลงสู่การเมือง ดังนั้นการผลิตน่าจะดำรงอยู่ในระยะยาว สองก็คือภูมิประเทศที่ติดกัน มีทั้งสารเคมีที่สามารถผลิตยาเสพติดได้และอยู่ใกล้ตลาดที่ใหญ่ที่สุดคือประเทศไทย และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้เข้าไปในพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยและเกิดการสมประโยชน์ร่วมกัน โดยลำเลียงผ่านไทยลงเรือไปออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เพราะได้ขายได้ราคาสูงกว่า

ประเทศเมียนมา เมื่อก่อนเป็นผู้ผลิตยาบ้าและไอซ์ แต่คนเมียนมาส่วนใหญ่เสพเฮโรอีน แต่ปัจจุบันเสพไอซ์และยาบ้า ในช่วง 9 เดือนที่ผ่านมา ไทยก็มีการปฏิบัติการร่วมกับ 6 ประเทศ ได้แก่ จีน เมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา และไทย มีการจับยึดสารเคมีที่จะถูกลักลอบลำเลียงเข้าไปในเมียนมา 651 ตัน 300 กว่าบาทถูกลำเลียงเข้าไปยังพม่าแล้ว แต่ถูกจับกุมได้ 365 ตัน บางส่วนอยู่กระบวนการผลิตแล้ว ซึ่งเมียนมาได้ทำการตรวจยึดและทำลายในพื้นที่ทางด้านตอนเหนือของเมียนมา ซึ่งการจับยึดได้มีเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ถึงศักยภาพในการเข้าถึงสารเคมีของกลุ่มผู้ผลิตเอง

ในช่วง 2-3 เดือนที่ผ่านมา เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด ทำให้เกิดการหยุดชะงักกันสารเคมีที่จะถูกลักลอบลำเลียงเข้าไป แต่เมื่อสถานการณ์โควิดตายตัว เมียนมาสามารถตรวจยึดได้มากขึ้นทันที ซึ่งพื้นที่ที่มีการลักลอบนำเข้ามากที่สุดอยู่พื้นที่ของเชียงราย เชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ติดกับแหล่งผลิต แต่ที่น่ากังวลคือ 2 ปีที่ผ่านมา จากเดิมมีการลักลอบนำเข้าทางด่านทิศตะวันตกของประเทศไทยทางด้านกาญจนบุรีและตาก การลักลอบนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นยาบ้าระดับหมิ่นเม็ด แสนเม็ด และไอซ์ในระดับกิโลกรัมถึง 10 กิโลกรัม

แต่ 2 ปีหลัง มีการลักลอบนำเข้าทางด้านทิศตะวันตกในระดับที่เป็นต้น ซึ่งการจับกุมคดียาบ้า 3 - 4 ปี ที่ผ่านมามีเพิ่มสูง โดยในเดือนกรกฎาคมเดือนเดียวจับกุมได้ประมาณ 4 ต้น ซึ่งวิธีการขนในปริมาณมากมักบรรทุกบรรทุกขนาดใหญ่ เช่น รถขนส่งผลทางการเกษตร หรือมีการดัดแปลงตัวรถ เช่น ถังน้ำมัน ยางอะไหล่

จากเดิมที่โคเคนที่ปลูกในอเมริกาเหนือมีเพิ่มสูงขึ้นและถูกลักลอบเข้ามายังพื้นที่ของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทยก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ซึ่งซุกซ่อนมาในสัมภาระหรือ การก๊อบบี้ โดยหญิงไทยจำนวนมากถูกหลอกให้ขนโคเคนโดยกลุ่มแอฟริกาตะวันตก และเมื่อ ถูกจับได้ก็เปลี่ยนวิธีนำเข้ามาไทยโดยลงเครื่องที่ประเทศลาวและซ่อนในสัมภาระที่เดินผ่าน ชายแดน แต่การแพร่ระบาดของโคเคนของประเทศไทยยังไม่ขยายตัวโดยวัดจากกลุ่มผู้ใช้และผู้บำบัดที่มีไม่ถึง 100 คน ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ยังควบคุมได้ ยาเสพติดอีกชนิดที่พบว่ามี การลักลอบนำเข้ามาอย่างต่อเนื่องในปีที่ผ่านมา คือ เฮโรอีน ซึ่งถูกลักลอบขนส่งทาง พัสตูปรัชณีย์ระหว่างประเทศโดยมีต้นทางร่วมกัน คือ เวียดนาม เยอรมัน และเนเธอร์แลนด์ ที่ส่งเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งจำนวนมากที่ถูกลักลอบเข้ามาซุกซ่อนมาในซ็อกโกแลตหรือขนม โดยในปีนี้ได้มีการขยายผลจับกุมเยาวชนอายุประมาณ 24 ปี ซึ่งสั่งซื้อจากยุโรปทางเว็บ การพนันโดยใช้เงินสกุลเงินดิจิทัล เมื่อได้รับก็นำมาอัดเม็ดใหม่

ซึ่งสามเหลี่ยมทองคำก็มีการทดลองผลิตยาเสพติดเกือบทุกตัว แต่ก็มีค่าความบริสุทธิ์ ประมาณ 30 - 70% ไม่สูงเหมือนทางยุโรปซึ่งเป็นสัญญาณบ่งชี้ว่าสามารถผลิตได้แล้ว

ราคายาไอ้ไม่ได้ลดลงเหมือนยาบ้าเหมือนยาไอซ์ ซึ่งปัจจุบันราคาประมาณ 300 - 700 บาท ขณะที่ยาบ้า 4 เม็ด 1 ร้อยบาท และบางพื้นที่เม็ดละ 20 บาท ซึ่งสิ่งนี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การแพร่ระบาดในไทยสูงขึ้น ยังมีการแพร่ระบาดของเฮโรอีนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม สถานบันเทิง และกัญชาซึ่งมีต้นทางจากประเทศลาว และในช่วง 3 - 4 ปีหลัง ถูกเปลี่ยน การผลิตเป็นน้ำมันกัญชาและลำเลียงเข้ามาในประเทศไทย ก็มีการจับกุมได้ในขวดโด้ก จากเดิม กัญชาลักลอบปลูกจะจำกัดอยู่ในพื้นที่ในบางพื้นที่ เช่น มุกดาหาร สกลนคร นครพนม บางพื้นที่ แต่ปัจจุบันปลูกแปลงขนาดใหญ่และในโรงเรือน ซึ่งมีชาวจับกุมได้เกือบทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งที่การอนุญาตในปัจจุบันมีแค่ 31 ใบอนุญาต และในอินเทอร์เน็ตก็มีการประกาศขายอุปกรณ์ ไฟฟ้าสูงสุตรรวมถึงเมล็ดพันธุ์ด้วย และมีข้อสังเกตว่ามีผู้ติดสูงขึ้น

ข้อมูลทางภาคใต้ตอนล่าง มาเลเซียมีการปลูกกระท่อมอยู่พื้นที่ 4 เมืองใหญ่ โดย จังหวัดสงขลานั้นเข้ามากที่สุด ซึ่งในช่วงโควิดไม่สามารถขายยาเสพติดอย่างอื่นได้จึงขนกระท่อม เข้ามาขาย อีกสิ่งที่จะต้องเฝ้าติดตามคือเรื่องการค้ายาเสพติดออนไลน์ร่วมกับการขนส่งทาง พัสตูปรัชณีย์ บริษัทเอกชนหลายแห่งกำลังแข่งขันกันในการเติบโตทางการตลาด มีโปรโมชัน บางส่วนไม่เก็บค่าบริการ ป.ป.ส. มีระบบติดตาม ซึ่งช่องทางการขายออนไลน์มากที่สุด คือ Twitter แบบไม่เกรงกลัวเหมือนขายที่ถูกกฎหมาย

การแพร่ระบาดยาบ้ามากที่สุดจากเดิมเป็นกัญชา และยาไอซ์เป็นอันดับ 2 ในด้าน ของมติดังกล่าว การจับกุมคดีเสพยาบ้ายังเป็นตัวอย่างในการจับกุมคดีเสพยาบ้าที่เพิ่มสูงขึ้น มติดังกล่าว การบำบัดรักษา ยาบ้ายังเป็นตัวยาหลัก ไอซ์มีพัฒนาการแบบก้าวกระโดดจากเดิมที่มี ไม่กี่เปอร์เซ็นต์ เพิ่มสูงขึ้นปีนี้อย่างประมาณ 95% ซึ่งยาไอซ์และเฮโรอีนมีความบริสุทธิ์สูงและผู้ใช้ ก็มีโอกาสติดสูง ยาไอซ์แพร่ระบาดมากอยู่ใน 13 จังหวัด ซึ่งผู้เสพยาไอซ์ที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นเด็กและ

เยาวชนส่วนใหญ่และเป็นรายใหม่ โดยผู้ที่รักษายาไอซีต้องใช้ระยะเวลาหยุดเสพ 14 เดือน ยาเสพติดอีกชนิด คือ เฮโรอีน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เสพเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีพื้นที่เฝ้าระวังคือกรุงเทพฯ และกาญจนบุรี ซึ่งพบการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งมีผู้บำบัดเฮโรอีนประมาณ 250 คน และยังมียาเสพติดยาตีตามีนที่แพร่ระบาด ซึ่งจากเดิมใช้เป็นยาสลบ แต่ปัจจุบันนำมาผสมน้ำกลั่นบรรจุในขวดขาย การใช้ยาจากเดิมยาที่ใช้ครั้งแรกเป็นกลุ่มเพื่อนประมาณ 70% ราคายาเสพติดมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ

สรุปภาพรวมสามเหลี่ยมทองคำหลังจากผ่านมาตรการควบคุมโควิดส่งผลให้ทั้งสารเคมีที่เข้าไปในกระบวนการผลิตรวมถึงยาเสพติดที่ออกจำหน่ายมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การลักลอบนำเข้าทางภาคตะวันตกเป็นที่น่าจับตามองโดยการอำพรางมากับพืชผลทางการเกษตร เรื่องของการค้าออนไลน์ เรื่องขนส่งทางพัสดุไปรษณีย์ก็ต้องมีการเฝ้าระวัง เรื่องของการแพร่ระบาดของไอซี และเฮโรอีน จะตัดวงจรอย่างไรไม่ให้ลูกหลานของเราเข้าไปสู่กระบวนการในการเสพยาเสพติดที่มันเป็นอันตรายก็ต้องเป็นหน้าที่ของทุก ๆ ท่านที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดต่อไป

สังเขปรายวิชาที่ 2

ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา วัตถุประสงค์ ปรัชญา แนวคิดและขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถถ่ายทอดความรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ในหมู่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ประเด็นเนื้อหา

1. ความเป็นมากองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. หลักปรัชญาและแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. วัตถุประสงค์กองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. มาตรการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด แนวคิดการแก้ไขภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ระยะเวลา

- 1 ชั่วโมง

วิธีการ/เทคนิค

- บรรยายประกอบสื่อ
- ตั้งคำถามแลกเปลี่ยน ถาม-ตอบ

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

1. Power Point
2. เอกสารประกอบ
3. สื่อ/วิดีโอทัศน์
4. โสตทัศนอุปกรณ์

การประเมินผล

- การสังเกต
- ถาม-ตอบ
- แบบประเมิน

กองทุนแม่ของแผ่นดิน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ทรงพระราชทาน พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่กลุ่ม/หมู่บ้าน

กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ความเป็นมา

ปี 2545 สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรในหมู่บ้านที่เคยมีปัญหาเสียดิน และสามารถแก้ไข ปัญหาด้วยพลังชุมชน ที่อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี และต่อมาพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นเงินประเมินเริ่มต้น "กองทุน แม่ของแผ่นดิน" โดยมอบให้หมู่บ้านนำไปใช้ประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสียดิน

พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ แก่...เลขาธิการ ป.ป.ส. ที่มา... กองทุนแม่ของแผ่นดิน

พระราชดำรัส

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

"...ยาเสียดินนี้ทำลายสมอง ทำลายจิตใจ ทำลายร่างกายของเรา จาก คนลงมากลายเป็นสัตว์ ที่มาได้แต่ผู้บังเกิดเกล้า ข้าพเจ้าจึงขิ้นใจ นัก ที่ได้ยื่นทำทั้งหลายปัญหาที่เจอต่ออยู่กับยาเสียดินนี้ ซึ่งเกิด จากความโลภของคนบางคนเท่านั้น ไม่ได้คิดถึงผลประโยชน์ ส่วนรวมของคนหมู่มาก การที่ท่านมีความปรารถนาดี ตั้งใจต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็ขอให้ทุกสิ่งหลาย ย้อนกลับไปที่ป้องกัน รักษาทุกท่าน ให้มีความสุข ความเจริญ รุ่งเรือง สมายใจ สมายกาย ตลอดไป..."

กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ปรัชญาแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน

คำว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 เงินทรัพย์สินพระราชทาน** เป็นพระราชทรัพย์ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง ได้พระราชทานให้กับหมู่บ้านและชุมชน โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้สมทบงบประมาณส่วนหนึ่งนำจากรัฐบาลให้กับหมู่บ้านและชุมชน แห่งละ 8,000 บาท เงินจำนวนนี้เปรียบเสมือนสิ่งที่จะสืบทอดแห่งพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เป็นเงินพระราชทาน อันเป็นสัญลักษณ์แห่งพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น จึงถือเป็นเงินศักดิ์สิทธิ์ อันหาที่เสมอเหมือนมิได้ จึงเก็บไว้เป็นเงินขวัญถุงในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย
- ส่วนที่ 2 ทุนศรัทธา** เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะร่วมกันบริจาคอย่างต่อเนื่องและ รวบรวมขึ้นด้วยพลังความศรัทธา สมทบเข้ากองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละหมู่บ้าน เป็นการแสดงออกถึงทุนทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ต้องการไม่มีปัญหาเสียดินในหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม
- ส่วนที่ 3 ทุนปัญญา** เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้านและชุมชนดังกล่าว คิดค้นขึ้นด้วยภูมิปัญญาของตนเองในการระดมทุน เพื่อขยายกองทุน ให้กองทุนมีการขยายขึ้น จนสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสียดินของหมู่บ้านได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

กองทุนแม่ของแผ่นดิน

วิสัยทัศน์การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

"ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสียดินให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ด้วยพลังสามัคคีของชาวบ้าน ให้พึ่งพาตนเอง บนพื้นฐานของทุนทางสังคมที่มีอยู่ และต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง"

กองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์ของกองทุน

- เพื่อขยายพลังแห่งความดีของคนในหมู่บ้าน ชุมชน ให้กว้างขวางขึ้น
- เพื่อเสริมสร้างกระบวนการในหมู่บ้าน ชุมชนด้านความคิด ความรู้ การแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่ม และความตื่นตัว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสียดินเพื่อให้หมู่บ้าน ชุมชน ใช้กระบวนการดังกล่าวให้บรรลุถึงความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง
- เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน สนับสนุนให้คนทำดี และเสียสละเพื่อหมู่บ้าน/ชุมชน
- เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพื่อการพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกัน อย่างยั่งยืน เป็นผลทำให้ปัญหาพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชนลดลง
- เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเสียดินในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างยั่งยืน และพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนทั้งภายในและระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน

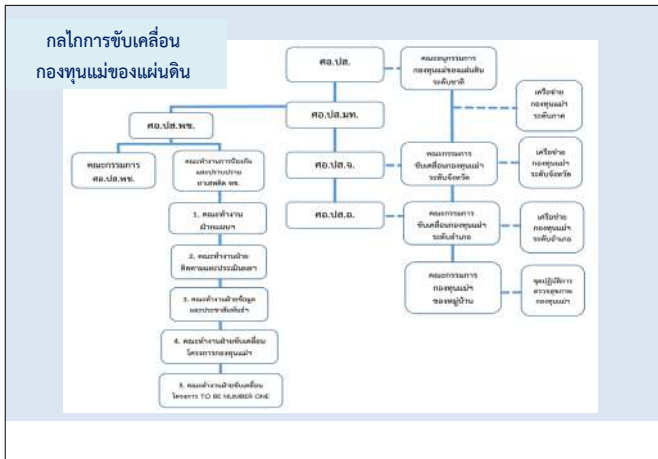
องค์ประกอบ กองทุนแม่ของแผ่นดิน

พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ (เมื่อปี 2546) → **ทุนศักดิ์สิทธิ์** (เงินพระราชทานขวัญถุง 8,000) → **งบประมาณของป.ป.ส. แต่ละปี**

เงินที่สมาชิก/ชาวบ้าน บริจาคเข้ากองทุน → **ทุนศรัทธา** → **กองทุนปัญญา** → เงินที่สมาชิก/ชาวบ้าน ร่วมกันหาเพิ่มเติมกองทุน

เพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะในการแก้ไขปัญหาเสียดิน และปัญหาอื่นของหมู่บ้านชุมชน

ก่อน 2546	2547	2548	2550	2558	2559
ป.ป.ส. ขับเคลื่อนงานชุมชนเข้มแข็ง โดยผ่านเครือข่ายภาคประชาชน	กองทุน Wai ของแผ่นดิน เริ่มที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	กรมการปกครอง และ กรุงเทพมหานคร ร่วมขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน	กรมการพัฒนาชุมชน ร่วมขับเคลื่อน (เริ่มการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน)	กอ.รมน. ร่วมขับเคลื่อน ในพื้นที่ ชายแดน	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ร่วมขับเคลื่อน ในพื้นที่เทศบาลนคร/เมือง

กลไกการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ให้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละระดับ โดยอาจมีองค์ประกอบ ดังนี้

- คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธาน, ท้องถิ่นจังหวัด, เกษตรจังหวัด, สาธารณสุขจังหวัด, ผอ.กศน., ผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือ องค์กรภาคประชาชน 3 - 5 คน ตามเหมาะสม, หัวหน้า คอ.ป.ส.จ., ผู้แทน ป.ป.ส.ภาค เป็นคณะทำงาน พัฒนาการจังหวัด เป็นเลขานุการ และหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบงานยาเสพติด ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนามในคำสั่ง
- คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน, ท้องถิ่นอำเภอ, เกษตรอำเภอ, สาธารณสุขอำเภอ, ผอ.กศน., ผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือ องค์กรภาคประชาชน 3 - 5 คน ตามเหมาะสม, ผู้แทน คป.ป.ส.อ., เป็นคณะทำงาน พัฒนาการอำเภอ เป็นเลขานุการ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบงานยาเสพติด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยนายอำเภอเป็นผู้ลงนามในคำสั่ง

บริบทการค้าเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

บริบทหรือสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่เอื้อต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้ประสบความสำเร็จ คือ เจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อนกิจกรรมแบบบูรณาการร่วมกับคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. การพัฒนาศักยภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. การส่งเสริมศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. การสร้างวิทยากรชุมชนสร้างความเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. การสร้างเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ/จังหวัด
6. การส่งเสริมการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน

มาตรการป้องกันฯ ตามแนวคิดการแก้ไขปัญหาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

คน

“สร้างการรับรู้/เพิ่มภูมิคุ้มกัน”

สภาพแวดล้อม

“สร้างพื้นที่ปลอดภัย”

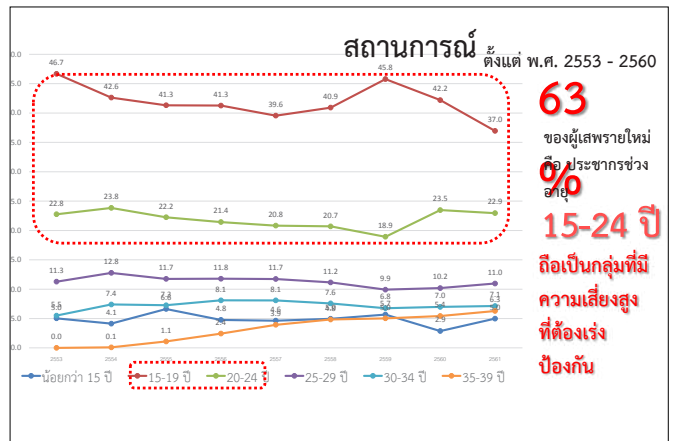
การสร้างการรับรู้ แนวทางดำเนินงาน

ความหมาย
หมายถึง การเผยแพร่สื่อสาร / รณรงค์ทุกรูปแบบและทุกช่องทางที่สามารถเข้าถึงประชากรทุกกลุ่ม ทุกช่วงวัยโดยหวังผล 2 ประการ ได้แก่

การเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงโทษพิษภัยยาเสพติดเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือหลีกเลี่ยงการเข้าไปอยู่สภาวะเสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

การมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนเกิดความจำเป็นที่ต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด และเห็นถึงประโยชน์ของงานที่รัฐ/ทุกภาคส่วนดำเนินการจนเต็มใจเข้าร่วมเป็นพลังในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ผลิ เกิดกระแสสังคมและการมีส่วนร่วมจากประชากรเป้าหมายในการป้องกันยาเสพติด

การสร้างพื้นที่ปลอดภัย แนวทางดำเนินงาน

ความหมาย
จัดการพื้นที่เป้าหมายให้มีศักยภาพในการ

1. จัดตั้งปัจจัย/พื้นที่เสี่ยง และเฝ้าระวัง (การจัดระเบียบสังคม การสอดส่องเฝ้าระวัง)
2. เพิ่มปัจจัย/พื้นที่บวก (การจัดกิจกรรมป้องกันเด็กเยาวชนโดยครอบครัวและชุมชน)
3. มีระบบดูแลช่วยเหลือ (การค้นหาผู้เสพ-ติด ส่งบำบัด ติดตามช่วยเหลือ)

โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

พื้นที่เป้าหมายในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

SAVE ZONE พื้นที่เป้าหมายในการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

สาระสำคัญ คือ จัดการพื้นที่ให้มีศักยภาพในการ

- จัดตั้งปัจจัยบวก
- เพิ่มปัจจัยบวก
- มีการดูแลช่วยเหลือและเฝ้าระวัง

อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้เกิดจากการมีส่วนร่วมในพื้นที่

พื้นที่ที่ปลอดภัย เป็นฐานเพื่อไปสู่ "ตำบลมั่นคง"

ทำให้มีศักยภาพในการจัดการเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย ในสถานศึกษา/ชุมชน/สถานประกอบการ

เป้าหมาย คือ ร้อยละ 50 ของตำบลทั่วประเทศ

สอดคล้องกับ เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ : ลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดลงให้ได้ร้อยละ 50 ภายในปี 2565

SAVE ZONE แนวทางสร้างพื้นที่ปลอดภัย

แนวคิดหลัก

- จัดตั้งปัจจัยบวก (เฝ้าระวัง)
- เพิ่มปัจจัยบวก (กิจกรรมป้องกัน/เสริมสร้างคุณภาพชีวิต-สังคม)
- ดูแลช่วยเหลือในพื้นที่
- สร้างการมีส่วนร่วม

ในสถานศึกษา มีการ

- ดูแลช่วยเหลือ (สำรวจค้นหา-ให้คำปรึกษา-ปรับพฤติกรรม)
- กิจกรรมเยาวชน (ศูนย์เพื่อใจ-เพื่อนปรึกษาเพื่อน-เครือข่ายเยาวชน)
- เฝ้าระวังในร. (สำรวจพื้นที่เสี่ยง-ตรวจตราพื้นที่เสี่ยง-ถูกเฝ้าระวัง)

ในสถานประกอบการ มีการ

- ค้นหาผู้เสพ-ส่งบำบัดรักษา
- แสดงเจตนาสมัครเข้าร่วม/ดำเนินการ (แรงงานสีขาว-มส.-TO BE NUMBER ONE)
- ตรวจสอบสถานประกอบการตามมาตรการทางกม.

ในหมู่บ้านชุมชน มีการ

- ช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง-เด็ก-เยาวชน (ศึกษาต่อ-ฝึกอาชีพ-จัดหางาน-กีฬา/นันทนาการ) กลุ่มมีปัญหา (ส่งบำบัด-บำบัดโดยชุมชน)
- กิจกรรมป้องกันเด็กเยาวชน-สร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันครอบครัว
- เฝ้าระวัง (ค้นหาผู้เสพ-ผู้ค้า)

กองทุนแม่ของแผ่นดิน กับ การสร้างพื้นที่ปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของกองทุนแม่

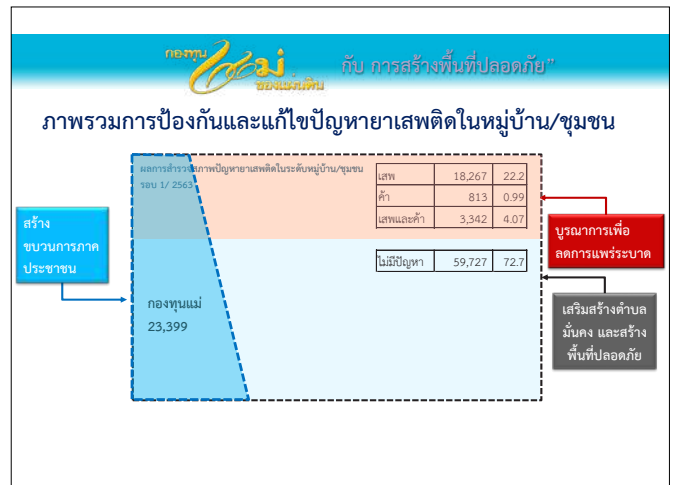
- รมจิตอาสาประชาชนทำความดี สร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชน
- เป็นช่องทางขยายความดี เสียสละ ช่วยเหลือกันและกัน
- สนับสนุนกิจกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่นๆ
- เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ทั่วทั้งภายในและระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน

กิจกรรมปกติของกองทุนแม่

- สงเคราะห์ผู้เดือดร้อน
- แก้อาการผู้ติด
- สร้างความดีด้วย
- ป้องกันกลุ่มเสี่ยง
- พัฒนาคุณภาพชีวิต (เศรษฐกิจพอเพียง)
- เฝ้าระวัง/เดินเวรยาม

กิจกรรมสร้างพื้นที่ปลอดภัย

- ช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง-เด็ก-เยาวชน (เรียนต่อ-ฝึกอาชีพ-หางาน) และกลุ่มปัญหา (ส่งบำบัด-ช่วยเหลือ)
- ป้องกันเด็กเยาวชน (กีฬา นันทนาการ)-สร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันครอบครัว
- เฝ้าระวัง (ค้นหาผู้เสพ-ผู้ค้า)

- ลักษณะของ กองทุน **Wai** ของแม่บ้าน ที่แตกต่างจาก กองทุน อื่นๆ
- ลักษณะเฉพาะของกองทุนแม่
- เป็นกองทุนพระราชทาน (จากพระราชทรัพย์ฯ ของสมเด็จพระบรมราชินีพันปีหลวงฯ)
  - เป็นกองทุนที่กระจายอยู่ตามหมู่บ้าน/ชุมชนเท่านั้น ไม่มีกองทุนรวมในส่วนกลาง
  - เป็นกองทุนที่สมาชิก/คนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีส่วนร่วม (ทุนศรัทธา และทุนปัญญา)
  - เป็นกองทุนเพื่อประโยชน์สาธารณะในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่น(ไม่มีภารกิจ/ดอกเบี้ย)

ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน*

หม่อมหลวงพรพิศิษฐ์ วรวรรณ

ตำแหน่งนักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการแก้ไขปัญหาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

กองทุนแม่ของแผ่นดินที่ก่อเกิดขึ้นจากความห่วงใยของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่มีต่อปัญหาเสพติดเมื่อปี 2546 โดย ตำรวจเอกชิตชัย วรณสสิต เลขานุการคณะกรรมการปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในขณะนั้น ได้ขอพระราชทานพระราชวโรกาสนำตัวแทนกลุ่มราษฎรอาสาป้องกันภัยยาเสพติดเข้าเฝ้า ทูลละอองธุลีพระบาทและแสดงละครหน้าพระที่นั่ง ณ ตำบลดงหวาย อําเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เพื่อทอพระเนตรภัยคุกคามจากยาเสพติดและการแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้วยพลังของชุมชนตลอดจนการให้ภัยผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ติดในระดับหมู่บ้านตามแนวทางสันติวิธี พร้อมปฏิญาณตนขอเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดและขอเป็นกำลังสำคัญในการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดของชาติตลอดไป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้ พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้กับเลขานุการ ป.ป.ส. จำนวนหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับประชาชนเพื่อเป็นการฉลองพระราชปณิธานของสมเด็จพระ นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถพระบรมราชชนนีพันปีหลวง เลขานุการ ป.ป.ส. ได้นำ พระราชทรัพย์ดังกล่าวมามอบให้กับหมู่บ้านชุมชน เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป โดยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงกล่าวกับ เลขานุการ ป.ป.ส. ประโยคหนึ่งว่า “ให้ไปช่วยประชาชนนะ” โดย ป.ป.ส. ได้มาต่อยอดจัดตั้ง เป็นกองทุนโดยนำพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในครั้งนั้นรวมทั้งงบประมาณของ ป.ป.ส. ทุกปี ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ทุนศักดิ์สิทธิ์ ทุนปัญญา และทุนศรัทธา เพื่อใช้ประโยชน์เรื่องยาเสพติด และเรื่องอื่น ๆ ที่ใช้แก้ปัญหาพื้นฐานของของประชาชนที่กระทบกับเรื่องยาเสพติด

ป.ป.ส. ได้รับเงินพระราชพระราชทานในปี พ.ศ. 2546 ซึ่งกองทุนแม่ของแผ่นดินจะเริ่มขึ้น ในปีพ.ศ.2547 โดยเริ่มต้นที่ภาคอีสานเป็นแห่งแรก ปี พ.ศ. 2548 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานครเข้าร่วมดำเนินการ โดยในปี พ.ศ. 2554 กรมการพัฒนา ชุมชนได้รับมอบหมายจากกระทรวงมหาดไทยในการรับผิดชอบงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เนื่องจากหัวใจสำคัญของกองทุนแม่ของแผ่นดิน คือการสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้านและ ชุมชนซึ่งตรงกับความต้องการของภารกิจหน้าที่หลักกรมการพัฒนาชุมชน โดยกองอำนวยการ รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ดำเนินการขับเคลื่อนกองทุนแม่ในพื้นที่ ชายแดนทั้งหมด ในปี พ.ศ.2559 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเข้าร่วมเพราะในปีนี้ ปัญหายาเสพติดในเขตเมืองเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น

* ถอดเทปการบรรยายจากการประชุมสร้างและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ

ผู้ปฏิบัติงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2563

หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่เกิดขึ้นใหม่จากหมู่บ้านต้นกล้าโดยการส่งเสริม หากผ่านเกณฑ์เป็นกองทุนแม่จะได้ร่วมงานมหกรรมกองทุนแม่ทุกปี โดยจะจัดช่วงเดือนสิงหาคม ของทุกปี โดย 3 ปีที่ผ่านมา สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าพัชรกิติยาภา นเรนทิราเทพยวดี กรมหลวงราชสาริณีสิริพัชร มหาวัชรราชธิดา เสด็จเป็นองค์ประธาน

ความเชื่อมโยงกองทุนแม่ของแผ่นดินกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เรื่องความมั่นคง มีอยู่ 4 แผนงานย่อย โดยแผนงานย่อยที่สำคัญคือแผนงานย่อยที่ 2 เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหา ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงซึ่งด้านป้องกันยาเสพติดมี 3 แนวทางย่อย หลายแนวทาง ซึ่งเป็นแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมกองทุนแม่ อยู่ในแนวทางที่ 6 เรื่องของการปลูกฝังค่านิยม ปลูกฝังสิ่งที่เราเรียกว่าเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติด เหมือนเรามีภูมิคุ้มกันโรคมันเป็นอะไรที่อยู่ในตัวเรานั้น แนวทางนี้คือเน้นเรื่องตัวคนและแนวทางที่ 2 เป็นการปรับสภาพแวดล้อมหรือปรับระบบนิเวศที่มองในเชิงด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวคน

งานยาเสพติดให้ความสำคัญกับการป้องกันที่ตัวคนคือทำให้คนนั้นมีพลังที่เป็นเกราะ ป้องกันตัวเองได้ ทำให้สภาพแวดล้อมของคนคนนั้นไม่เอื้อต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติด ซึ่งกองทุนแม่ของแผ่นดินอยู่ในข้อนี้ แนวทางที่ 6 คือปรับสภาพแวดล้อม เช่น การป้องกันที่สะตอก คนก็ใช้แนวทางการสร้างการรับรู้และเพิ่มภูมิคุ้มกันการสร้างพื้นที่ปลอดภัย อายุ 15 – 24 ปี ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง

กองทุนแม่เป็นการทำให้พื้นที่นั้นปลอดภัย มุ่งเป้าที่พื้นที่นั้นจะต้องมีความสามารถและ ศักยภาพในการจัดการปัญหา คือ ขจัดสิ่งเลวร้าย ปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่เสี่ยงต่าง ๆ เผื่อระวังไว้ ไม่ให้เกิดความเสี่ยงในพื้นที่ เพิ่มปัจจัยบวก เราเรียกว่าการขยายความดี ทำกิจกรรมป้องกัน สร้างภูมิคุ้มกันให้เด็ก สร้างครอบครัวที่เข้มแข็งสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และการมีระบบดูแล ประคับประคองช่วยเหลือกันโดยตั้งเป้าไว้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือร้อยละ 50 ของตำบลทั่วประเทศจะต้องมีการสร้างพื้นที่ปลอดภัย

กองทุนแม่ของแผ่นดินคือทุนตั้งต้นแห่งความดีงามเพราะจะต้องเริ่มจากจุดเล็ก ๆ แต่ก็สร้างกลุ่มคนที่จะมาร่วมกันทำไปเรื่อย ๆ เหมือนกับว่าต้องเริ่มจากจุดเล็กก่อนแล้วค่อยทำไป ดูรอบด้านมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน มีกิจกรรมให้กับเยาวชนในเรื่องการให้อภัยก็ต้องให้อภัยอย่างแท้จริง ที่ที่อยู่ในหัวใจจริงนี่คือหลักการของกองทุนแม่ที่แตกต่างไปจากงานยาเสพติดอื่น ๆ ซึ่งวันที่ 25 พฤศจิกายน เป็นวันสถาปนากองทุนแม่ วันที่ 26 มิถุนายน เป็นวันต่อต้านยาเสพติด วันที่ 12 สิงหาคม เป็นวันแม่แห่งชาติ งานของกองทุนแม่ คือ ซ่อม สร้าง เสริม ต้นกล้าให้เป็นกองทุนแม่, การสร้างต้นกล้า, พิธีพระราชทานเงินขวัญถุง และการอบรมวิทยากรกระบวนการการพัฒนาศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ความรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน**

ทำความรู้จัก : “กองทุนแม่ของแผ่นดิน”

ตามที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้มีกระแสพระราชดำรัสในโอกาสที่คณะบุคคลได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2554 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิตนั้น พระองค์ได้แสดงความกังวลพระราชหฤทัยเป็นอย่างมากต่อปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด และได้ทรงพระราชทานแนวทางการให้ภาคประชาชนได้ร่วมมือกันช่วยเหลือรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งแนวทางหนึ่งที่ได้ทรงมีพระราชปรารภถึงก็คือ “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” พระองค์ได้ทรงทบทวนว่าเคยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ตั้งแต่ปี 2546 ซึ่งนับเป็นการเริ่มต้นกองทุนแม่ของแผ่นดินตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ทรงมีความมุ่งหวังว่ากองทุนแม่ของแผ่นดินจะสามารถช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศได้อย่างมาก

เพื่อให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นไปตามพระราชประสงค์ สามารถตอบโจทยการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชนได้โดยตรง กรมการพัฒนาชุมชน จึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินขึ้น เพื่อให้ผู้นำกองทุนแม่ของแผ่นดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ดำเนินงานได้เองให้เป็นแนวทางเดียวกัน โดยให้มีการรายงานผลการดำเนินงานในแต่ละห้วงระยะเวลาได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีผลการดำเนินงานในระดับศูนย์เรียนรู้ กองทุนดีเด่น หรือกองทุนของหมู่บ้าน/ชุมชนที่อยู่ในระดับทั่วไป เพื่อร่วมกันสนองพระราชปณิธานการแก้ไขปัญหาเสพติดภายใต้พระบารมีของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อไป

ความเป็นมา

เมื่อปีพุทธศักราช 2546 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จแปรพระราชฐานไปเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรของหมู่บ้านที่เคยมีปัญหาเสพติดและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยพลังของประชาชน ที่ อ.วังสามหมอ จ.อุดรธานี ตามกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการใช้แนวทางสันติวิธี ให้ผู้เคยค้าเคยเสพในระดับหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้ที่เป็น “ภาระ” ให้กลับมาเป็น “พลัง” ในการแก้ไขปัญหาเสพติดให้กับหมู่บ้านของตนเอง โดยที่ภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน พระองค์ทรงพอพระราชหฤทัยในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีนี้อย่างมาก โดยในการเสด็จฯ ครั้งนั้นพระองค์ได้ประทับแรม ณ พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ และในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2546 ได้เสด็จลงเยี่ยมราษฎรที่เป็นมวลชนกลุ่มต่าง ๆ ที่ไปเข้าเฝ้าฯ ณ หอประชุมโครงการชลประทานสกลนคร (ห้วยเดียก) อ.ภูพาน จ.สกลนคร พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์ เลขาธิการ ป.ป.ส. (ในขณะนั้น) จึงได้ขอพระราชทานพระราชวโรกาสนำตัวแทนกลุ่มราษฎรอาสาป้องกันภัยยาเสพติด (รสปส.) เข้าเฝ้าฯ ด้วย มีการแสดงละครหน้าพระที่นั่ง

** คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562

เพื่อสื่อให้ทอดพระเนตรถึงการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยพลังของชุมชน และการให้อภัยผู้ค้าผู้เสพระดับหมู่บ้านตามแนวทางสันติ แล้วมีการปฏิญาณตนขอเลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และขอเป็นกำลังในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชาติตลอดไป

ในวันนั้นพระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้กับเลขาธิการ ป.ป.ส. จำนวนหนึ่ง เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับประชาชนต่อไป

ตั้งแต่ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ผ่านเลขาธิการ ป.ป.ส. เพื่อให้เป็นประโยชน์ของหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งราษฎรอาสาสมัครทั้งหลาย จึงมีความเห็นร่วมกันว่าพระราชทรัพย์ที่ได้รับพระราชทานนั้นถือเป็นมงคลสูงสุด เป็นเสมือนพระราชปณิธานของพระองค์ ที่ทรงจะให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านและชุมชน หากได้นำพระราชทรัพย์พระราชทานนี้ไปไว้ที่หมู่บ้านและชุมชน ก็จะเป็นขวัญกำลังใจสูงสุดของปวงราษฎรทั้งหลายที่จะดำเนินการให้พระราชปณิธานของพระองค์บรรลุผล ซึ่งย่อมหมายถึงความสงบสุขร่มเย็น ปราศจากปัญหายาเสพติด จึงได้เรียกพระราชทรัพย์พระราชทานนี้ว่า **“กองทุนแม่ของแผ่นดิน”** และเรียกชื่อหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดินว่า **“หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน”** โดยมีการพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดินครั้งแรก เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2547 ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน อ.เมือง จ.ขอนแก่น โดยทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ได้เสด็จแทนพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง มาเป็นประธานในพิธีพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดินให้กับผู้แทนหมู่บ้าน/ชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวน 672 หมู่บ้าน/ชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้รับมอบหมายภารกิจจากกระทรวงมหาดไทย ให้รับผิดชอบดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน เมื่อเดือนธันวาคม 2554 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์พระราชทานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงห่วงใยต่อวิกฤติมหันตภัยจากปัญหายาเสพติด โดยมีเป้าหมายในการขจัดปัญหายาเสพติดให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ด้วยพลังสามัคคีของชาวบ้าน ให้พึ่งพาตนเองบนพื้นฐานของทุนทางสังคมที่มีอยู่ และต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหายาที่ยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีเจตนารมณ์สูงสุดเพื่อมุ่งหวังให้เป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนในการร่วมกันประกอบกรรมดี เป็นการน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในงานพัฒนาทั้งมวล มุ่งเน้นให้พสกนิกรมีอาชีพสร้างรายได้ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาวัฒนธรรม สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการพึ่งพาความเข้มแข็งของตนเอง ร่วมกันขจัดปัญหายาเสพติดบนพื้นฐานของการให้อภัยทางสังคมให้ความรู้รักสามัคคี สร้างความสามัคคีของคนในชุมชน ร่วมกันเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ด้วยแนวทางสันติ การสร้างพลังแห่งความดีงามเหล่านี้ หากปรากฏมากขึ้นจะทำให้สังคมและชุมชนนั้น ๆ เป็นสังคมแห่งคุณธรรมอย่างแท้จริง จนกล่าวได้ว่า **กองทุนแม่ของแผ่นดิน คือ กองทุนที่รวมจิตใจของผู้คน เพื่อช่วยเหลือผู้คนที่ทุกข์ยาก นับเป็นทุนเริ่มต้นแห่งความดีงาม**

ปรัชญาแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดิน

คำว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เรียกว่า **เงินขวัญถุงพระราชทาน** เป็นพระราชทรัพย์ที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานให้กับหมู่บ้านและชุมชน โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ได้สมทบงบประมาณส่วนหนึ่งนำมาจัดสรรให้กับหมู่บ้านและชุมชน แห่งละ 8,000 บาท เงินจำนวนนี้เปรียบเสมือนสิ่งทีระลึกถึงแห่งพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เป็นเงินพระราชทานอันเป็นสัญลักษณ์แห่งพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น จึงถือเป็นเงินศักดิ์สิทธิ์อันหาที่เสมอเหมือนมิได้ จึงเก็บไว้เป็นเงินขวัญถุงในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยไม่มีการใช้จ่าย

ส่วนที่ 2 เรียกว่า **ทุนศรัทธา** เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะร่วมกันบริจาคอย่างต่อเนื่องและรวบรวมขึ้นด้วยพลังความศรัทธา สมทบเข้ากองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละหมู่บ้าน เป็นการแสดงออกถึงทุนทางสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ต้องการไม่ให้มีปัญหาเสพติดในหมู่บ้านอย่างเป็นรูปธรรม

ส่วนที่ 3 เรียกว่า **ทุนปัญญา** เป็นเงินที่ราษฎรในหมู่บ้านและชุมชนดังกล่าวคิดค้นขึ้น ด้วยภูมิปัญญาของตนเองในการระดมทุนเพื่อขยายกองทุน ให้กองทุนมีการงอกเงยขึ้น จนสามารถนำไปใช้จ่ายเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านได้อย่างเพียงพอต่อไป

กองทุนแม่ของแผ่นดินที่เป็นผลจากการระดมทุนจากทุนศรัทธาและทุนปัญญา ราษฎรในหมู่บ้านและชุมชนจะนำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ จนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบนวิถีแห่งความพอเพียง ไม่ว่าจะเป็น การสมทบทุนช่วยเหลือการบำบัดรักษาของผู้เสพยาเสพติด การส่งเสริมอาชีพ การสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเสี่ยงยาเสพติดและกิจกรรมเยาวชน การเฝ้าระวังและรักษาพื้นที่ การสนับสนุนทุนการศึกษาของเยาวชน การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง การช่วยเหลือความเดือดร้อนต่าง ๆ ในชุมชน รวมถึงการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ฯลฯ จนแทบจะกล่าวได้ว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน คือ กองทุนที่รวมจิตใจของผู้คน เพื่อช่วยเหลือผู้คนที่ทุกข์ยาก นับเป็นทุนเริ่มต้นแห่งความดีงาม

วิสัยทัศน์การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

“ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ด้วยพลังสามัคคีของชาวบ้าน ให้พึ่งพาตนเองบนพื้นฐานของทุนทางสังคมที่มีอยู่ และต่อยอดไปสู่การแก้ไขปัญหายาที่ยั่งยืน ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง”

วัตถุประสงค์ของกองทุน

1. เพื่อขยายพลังแห่งความดีของคนในหมู่บ้าน ชุมชน ให้กว้างขวางขึ้น
2. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการในหมู่บ้าน ชุมชนด้านความคิด ความรู้ การแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มและความตื่นตัว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาของหมู่บ้าน ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติด เพื่อให้หมู่บ้าน ชุมชน ใช้กระบวนการดังกล่าวให้บรรลุถึงความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง

3. เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ สนับสนุนให้คนทำดี และเสียสละเพื่อหมู่บ้าน/ชุมชน

4. เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง เพื่อการพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืน เป็นผลทำให้ปัญหาพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชนลดลง

5. เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างยั่งยืน และพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนทั้งภายในและระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน

ลักษณะที่แตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ

กองทุนแม่ของแผ่นดิน มีลักษณะแตกต่างจากกองทุนอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน 4 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 เป็นกองทุนที่มีจุดเริ่มต้นจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 จึงเป็นเสมือนกองทุนพระราชทาน

ประการที่ 2 เป็นกองทุนที่กระจายอยู่ตามหมู่บ้านชุมชนเท่านั้น ไม่มีกองทุนรวมในส่วนกลาง

ประการที่ 3 เป็นกองทุนที่มีขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะในการแก้ไขปัญหาเสพติด รวมถึงปัญหาอื่น ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นกองทุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่มีการให้กู้ยืม และไม่มีดอกเบี้ย

ประการที่ 4 เป็นกองทุนที่คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกันระดมทุนโดยไม่ได้เกิดจากภายนอกเพียงช่องทางเดียว ซึ่งเป็นการทำให้ชุมชนรู้จักพึ่งพาตนเอง เห็นพลังของตนเอง

การสร้างความเข้าใจต่อคุณค่าของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นการแสดงออกถึงพระราชปณิธานของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่พระราชทานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สมควรที่พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่าจะน้อมรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมและถือปฏิบัติอย่างจริงจัง สำหรับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ได้รับคัดเลือกให้ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดินในครั้งนี้ ถือเป็นเกียรติสูงสุด จึงสมควรสร้างกระบวนการให้คนทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน เกิดจิตสำนึกร่วมกันสนองพระราชปณิธาน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับพื้นที่อื่นต่อไป ดังนั้นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่คัดสรรขึ้นเพื่อรองรับกองทุนแม่ของแผ่นดินในจังหวัดและหมู่บ้าน/ชุมชน จึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ความเชื่อมโยงระหว่างกองทุนแม่ของแผ่นดินกับกรมการพัฒนาชุมชน

การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นการขยายพลังแห่งความดีของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เสริมสร้างกระบวนการการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้ร่วมกันภายในหมู่บ้าน/ชุมชน สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง พึ่งพาตนเอง ทั้งนี้ เพื่อร่วมกันแก้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างยั่งยืน และพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

ทั้งภายในและระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงมอบหมายภารกิจให้กรมการพัฒนาชุมชนรับผิดชอบในการดำเนินการเรื่องกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กรอบการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดกรอบการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังนี้

1. สร้างกลไกการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ/จังหวัด
  - ▶ ตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด
  - ▶ ตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ
  - ▶ จัดตั้งเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ/จังหวัด เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และกลไกการขับเคลื่อนกิจกรรมระดับอำเภอ/จังหวัด
2. สร้างเครื่องมือการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
  - ▶ จัดทำแนวทาง/คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. สร้างความรู้ความเข้าใจแนวทาง/คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
  - ▶ ประชุมสร้างความรู้ความเข้าใจแนวทาง/คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน และแนวทาง การตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

เป้าหมาย : เพื่อให้กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็งและสามารถแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างยั่งยืน

กระบวนการ : กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดกลยุทธ์การสร้างความเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน 3 กระบวนการ ดังนี้

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน กิจกรรมสำคัญ คือ ตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน พัฒนาโปรแกรมการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน การจัดทำคู่มือดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประชุมเชิงปฏิบัติการเจ้าหน้าที่ผู้ขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน การจัดการความรู้ **“สุดยอดต้นแบบกองทุนแม่ของแผ่นดิน (Best Practice)”** และสนับสนุนติดตามงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

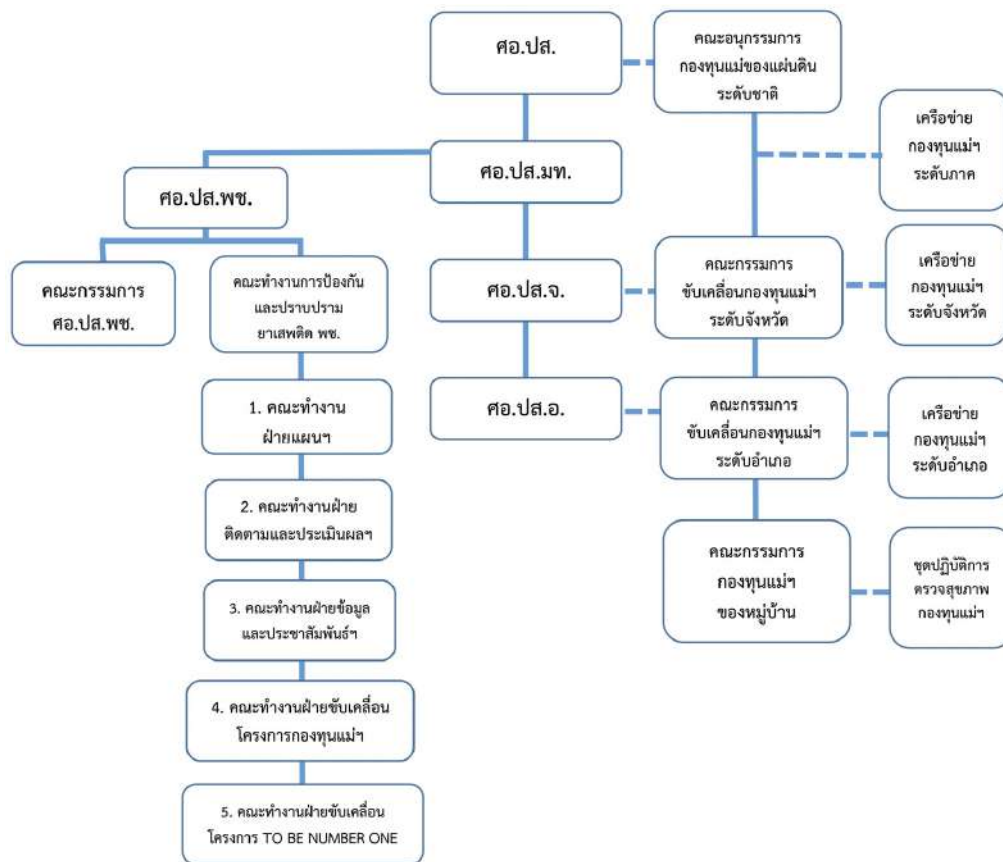
2. พัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน กิจกรรมสำคัญ คือ ส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุน ประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน สนับสนุนกิจกรรมต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน และเตรียมความพร้อมหมู่บ้านที่จะเข้ารับเงินขวัญถุงพระราชทาน

3. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กิจกรรมสำคัญ คือ ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน และรายงาน/สรุปผลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ขั้นตอนการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. ตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. ส่งเสริมและพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยใช้ 10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. คัดเลือกหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. ส่งเสริมการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยใช้ 10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
6. ประเมินต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน
7. เตรียมความพร้อมต้นกล้าของแผ่นดิน เข้ารับเงินพระราชทาน

กลไกการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ให้มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละระดับ โดยอาจมีองค์ประกอบ ดังนี้

คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด ที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน, ท้องถิ่นจังหวัด, เกษตรจังหวัด, สาธารณสุขจังหวัด, ผอ.กศน., ผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือ

องค์กรภาคประชาชน 3 - 5 คน ตามเหมาะสม, หัวหน้า ศอ.ปส.จ., ผู้แทน ป.ป.ส.ภาค เป็น คณะทำงาน พัฒนาการจังหวัด เป็นเลขานุการ และหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบงานยาเสพติด ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ลงนามในคำสั่ง

คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน, ท้องถิ่นอำเภอ, เกษตรอำเภอ, สาธารณสุขอำเภอ, ผอ.กศน., ผู้แทนเครือข่าย กองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือ องค์กรภาคประชาชน 3 - 5 คน ตามเหมาะสม, ผู้แทน ศป.ปส.อ., เป็นคณะทำงาน พัฒนาการอำเภอ เป็นเลขานุการ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบงาน ยาเสพติด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยนายอำเภอเป็นผู้ลงนามในคำสั่ง

บริบทการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

บริบทหรือสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่เอื้อต่อการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้ประสบความสำเร็จ คือ เจ้าหน้าที่กรมการพัฒนาชุมชนได้สนับสนุนและส่งเสริมการขับเคลื่อนกิจกรรมแบบบูรณาการร่วมกับคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. การพัฒนาศักยภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. การส่งเสริมศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. การสร้างวิทยาการชุมชนสร้างความเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. การสร้างเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ/จังหวัด
6. การส่งเสริมการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน

สังเขปรายวิชาที่ 3

การบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดินแก่คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ประเด็นเนื้อหา

แนวทางปฏิบัติการบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดเกี่ยวกับ

1. วัตถุประสงค์กองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. แหล่งที่มาของเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. การใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ระยะเวลา

- 1 ชั่วโมง

วิธีการ/เทคนิค

- บรรยายประกอบสื่อ
- ถาม - ตอบ

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

1. Power Point
2. โสตทัศนอุปกรณ์

การประเมินผล

- การสังเกต
- ถาม-ตอบ
- แบบประเมิน

การบริหาร
กองทุนแม่
ของแผ่นดิน

อัญเชิญพระราชทรัพย์พระราชทานมาเป็นกองทุนขวัญฤๅ
เรียกว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน

จัดตั้งกองทุนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ใช้ชื่อว่า
“กองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้าน/ชุมชน (ชื่อ).....”

วัตถุประสงค์กองทุนแม่ของแผ่นดิน

- 1 ป้องกัน ฝ่าระวัง แก้ไขปัญหาเสพติด
- 2 เป็นศูนย์รวมความสามัคคี ความเสียสละ และการพึ่งตนเอง พึ่งพากันเอง
- 3 ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาแบบพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ

ที่มา
เงินกองทุน

- 1 ความศรัทธาของชุมชน
- 2 ปัญญาของชุมชน
- 3 เงินพระราชทาน
- 4 การบริหารจัดการเงินกองทุน

แนวทางการใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน

สมาชิกหาแนวทาง วิธีการระดมทุนอย่างต่อเนื่อง

ใช้จ่ายในกิจกรรม

- 1 เสริมสร้างความดีในชุมชน
- 2 สร้างความคิด ความรู้ การรวมกลุ่ม การสร้างความตื่นตัวของชุมชน
- 3 การสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชน
- 4 การพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 5 ป้องกันกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ และกลุ่มที่เคยค้ายาเสพติด
- 6 อื่น ๆ เช่น สงเคราะห์ผู้เดือดร้อน

การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- 1) คณะกรรมการเปิดบัญชีออมทรัพย์ 1 บัญชี ใช้ชื่อว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้าน..... หมู่ที่.....
- 2) ระบุชื่อผู้เบิก-ถอน 3 ชื่อ คือ ประธานกรรมการและเหรัญญิก โดยเบิก-ถอนได้ 2 ใน 3
- 3) ประชุมคณะกรรมการกองทุนแม่สม่ำเสมอ และจัดทำเอกสารรายงานการประชุม
- 4) จัดทำเป็นระเบียบการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- 5) เชิญชวนคนในชุมชนเป็นสมาชิกกองทุนแม่ให้มากที่สุดและจัดทำทะเบียนสมาชิก

การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- 6) คัดเลือกบุคคลในหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นสมาชิก ประมาณ 5 - 10 คน เป็นกรรมการกองทุนแม่ และให้เลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธาน โดยมีวาระตามที่ชุมชนเห็นสมควร
- 7) กรรมการมีหน้าที่แสวงหาเงินเข้ากองทุนฯ และแจ้งที่ประชุมทราบทุกเดือน
- 8) จัดทำบัญชีรับจ่ายเงินกองทุนอย่างชัดเจน
- 9) การสร้างความเข้มแข็งของกองทุนแม่ มิได้มุ่งหวังเพิ่มรายได้ที่เป็นจำนวนเงิน แต่มุ่งสร้าง ความสามัคคี สมานฉันท์ และการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน

การปฏิบัติอื่น ๆ

- 1 จัดทำระเบียบกองทุนแม่ ซึ่งอาจจะเพิ่มจากที่กล่าว
- 2 ระเบียบกองทุนแม่ ต้องผ่านความเห็นชอบของสมาชิกส่วนใหญ่ โดยจัดประชุมสมาชิกทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- 3 ประธานลงนามในระเบียบที่ผ่านความเห็นชอบของสมาชิก พร้อมพยานจำนวนหนึ่ง
- 4 จัดกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน *

หมู่บ้าน/ชุมชน (ชื่อ).....

ด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ผ่านเลขานุการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อใช้ประโยชน์ในกิจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดังพระราชปณิธานของแม่ของแผ่นดิน และเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนในการเฝ้าระวังยาเสพติดอย่างยั่งยืน และเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน/ชุมชนต่าง ๆ จึงให้มีการดำเนินการต่อไปนี้

1. อัญเชิญพระราชทรัพย์พระราชทานดังกล่าว มาเป็นกองทุนขวัญฤๅณ เรียกว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน

2. กองทุนแม่ของแผ่นดิน จัดตั้งในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยใช้ชื่อ กองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่บ้าน/ชุมชน (ชื่อ).....

3. วัตถุประสงค์ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีดังต่อไปนี้

1) เพื่อเป็นกองทุนสำหรับการป้องกัน เฝ้าระวัง และแก้ไขปัญหาเสพติดแบบยั่งยืนในหมู่บ้าน/ชุมชน

2) เพื่อเป็นศูนย์รวมของความสามัคคี ความเสียสละ และการแสดงออกซึ่งการพึ่งตนเอง พึ่งพากันเองของชุมชนในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการจัดตั้งกองทุนฯ

3) เพื่อเป็นกองทุนสำหรับการส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาแบบพอเพียงในหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

4. ที่มาของเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน การจัดตั้งกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นสิ่งชี้วัดความสามัคคีในชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาร่วมกันที่จะจัดปัญหาเสพติดในชุมชน และเพื่อให้กองทุนฯ มีความยั่งยืน จึงกำหนดแหล่งที่มาของเงินกองทุน มี 4 แหล่งสำคัญ ดังนี้

1) แหล่งที่มาโดยศรัทธาของชุมชน คือ การกำหนดข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกในชุมชนที่จะร่วมกันบริจาคให้กับกองทุนฯ เป็นห้วงเวลาที่ชัดเจน เช่น ทุกเดือนตามจำนวนเงินที่เหมาะสมตามกำลังของสมาชิก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนอย่างแท้จริง

2) แหล่งที่มาโดยปัญญาของชุมชน คือ การแสวงหาแนวทางวิธีการที่จะระดมเงินเข้ากองทุนฯ ให้มากขึ้น เช่น การจัดงาน/กิจกรรมหารายได้ การได้รับการสมทบจากดอกผลของกองทุนอื่น ๆ การจัดกิจกรรมทอดผ้าป่าในชุมชน การแสวงการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรภายนอก ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแสวงหารายได้มากขึ้นและดำเนินกิจกรรมใด ๆ โดยไม่ขัดสน

3) แหล่งที่มาจากเงินกองทุนขวัญฤๅณ คือ เงินที่ได้รับจากเงินพระราชทาน ซึ่งถือเป็นกองทุนขวัญฤๅณ ไม่มีวันหมดสิ้น และไม่ควรรนำมาใช้จ่ายใด ๆ

* กองทุนแม่ของแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ส. ปี 2558

4) แหล่งแนวทางแห่งคุณภาพ คือ การบริหารจัดการเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างมีคุณภาพ เพราะเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินถือเป็นสิริมงคลสูงสุดของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับพระราชทาน

5. แนวทางการใช้จ่ายเงินและประโยชน์ของกองทุน เพื่อประโยชน์ในการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนทั้งโดยตรง และโดยอ้อมอย่างชัดเจน จึงมีแนวทางการใช้จ่ายเงิน ดังนี้

1) สมาชิกในชุมชน แสวงหาแนวทาง วิธีการระดมทุนอย่างต่อเนื่องตามกระบวนการของชุมชนเพื่อให้เกิดความตื่นตัวของชุมชนอย่างแท้จริง

2) ใช้จ่ายในกิจกรรมการเสริมสร้างความดีในชุมชน

3) ใช้จ่ายในกิจกรรมการสร้างความคิด ความรู้ การรวมกลุ่ม การสร้างความตื่นตัวของชุมชน การประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

4) ใช้จ่ายในกิจกรรมการสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่หมู่บ้าน/ชุมชนอื่น

5) ใช้จ่ายในกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

6) ใช้จ่ายในกิจกรรมการป้องกันกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพและกลุ่มที่เคยค้ายาเสพติดในชุมชน มีให้กลับไปมีพฤติกรรมอีก รวมทั้งการเฝ้าระวังยาเสพติดในชุมชน

7) ใช้จ่ายในกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่สมาชิกและกรรมการเห็นสมควร เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้เดือดร้อนในชุมชน ทั้งด้านการช่วยเหลือ หรือ กุ้ยม (ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง ด้วยความรอบคอบให้เกิดผลด้านบวก ไม่สมควรให้เกิดผลด้านลบ)

6. การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยให้มีการบริหารจัดการดังนี้

1) ให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินเปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์ 1 บัญชี โดยใช้ชื่อว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้าน.....หมู่ที่.....

2) ระบุชื่อผู้มีอำนาจลงนามเบิก-ถอนจากบัญชี ได้ 3 ชื่อ คือ ประธานกองทุนแม่ฯ กรรมการกองทุนแม่ฯ และเหรียญกกองทุนแม่ฯ และให้มีอำนาจเบิก-ถอนได้ โดยลงนาม 2 ใน 3

3) ให้มีการประชุมคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นนิจ พร้อมทั้งจัดเก็บเอกสารรายงานการประชุมให้เรียบร้อย

4) ให้จัดทำเป็นระเบียบของหมู่บ้าน/ชุมชน ใช้ชื่อว่า ระเบียบบริหารกองทุนแม่ของแผ่นดิน ของหมู่บ้าน/ชุมชน.....

5) การเป็นสมาชิกของกองทุนฯ เชิญชวนให้คนในชุมชนเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้กว้างขวางมากที่สุด โดยมีการบันทึกทะเบียนสมาชิกเก็บไว้ที่ประธานกองทุนฯ หรือที่ทำการกองทุนฯ

6) ว่าด้วยกรรมการ ให้แต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนที่เข้าร่วม คัดเลือกบุคคลในหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นสมาชิก ประมาณ 5 - 10 คน เป็นกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน และให้เลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธานกองทุนฯ โดยมีวาระตามที่ชุมชนเห็นสมควร

7) ว่าด้วยหน้าที่กรรมการ ให้กรรมการฯ หน้าที่แสวงหาแหล่งที่มาของเงินเข้ากองทุนฯ อนุมัติการใช้จ่ายเงินกองทุนตามแนวทางที่กำหนด กำกับ ควบคุม ดูแลเงินกองทุนฯ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และแถลงผลการแสวงหา-ใช้กองทุนให้สมาชิกได้ทราบทุกเดือน

8) ว่าด้วยการเงิน ให้มีการจัดเก็บเงินกองทุนฯ ให้มีความโปร่งใส มีระบบในการเบิกจ่ายเงินกองทุนฯ และมีการจัดทำบัญชีรับจ่ายอย่างชัดเจน

9) ว่าด้วยการเสริมสร้างความเข้มแข็ง กองทุนแม่ของแผ่นดินมีได้มุ่งหวังเพิ่มรายได้ที่เป็นจำนวนเงิน แต่มุ่งในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีธรรม การสร้างสมานฉันท์ในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในวงกว้างเป็นหลัก ดังนั้น แต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนจึงควรมุ่งเน้นกิจกรรมเหล่านี้

7. การปฏิบัติอื่น ๆ แนวทางการดำเนินการกองทุนแม่ของแผ่นดินข้างต้นเป็นแนวปฏิบัติกว้าง ๆ จึงขอให้แต่ละหมู่บ้านดำเนินการ ดังนี้

1) แต่ละหมู่บ้านจัดทำระเบียบกองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งอาจจะเพิ่มไปกว่าแนวทางข้างต้น

2) ให้ระเบียบกองทุนแม่ของแผ่นดินตามข้อ 1) ผ่านความเห็นชอบของสมาชิกส่วนใหญ่ โดยการประชุมสมาชิกประชาคมทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

3) เมื่อผ่านความเห็นชอบของสมาชิกแล้ว ให้ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นผู้ลงนามรับรอง พร้อมพยานจำนวนหนึ่งตามที่เห็นสมควร

4) ให้มีกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่องทั้งที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนเอง และเกิดจากการขอความร่วมมือจากส่วนกลางที่จะต้องมีการขับเคลื่อนในภาพรวมของประเทศและระดับภาค

สังเขปรายวิชาที่ 4

10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินตามกระบวนการกองทุนแม่ฯ 10 ขั้นตอน

ประเด็นเนื้อหา

กระบวนการกองทุนแม่ 10 ขั้นตอนได้แก่

1. ทำความเข้าใจทุกครัวเรือน
2. จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. รับสมัครครัวเรือนสมาชิกกองทุนแม่ฯ
4. จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง
5. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด
6. จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด
7. ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี
8. ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
9. รับรองครัวเรือนปลอดภัย
10. รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

ระยะเวลา

1 ชั่วโมง

วิธีการ/เทคนิค

1. บรรยายประกอบสื่อ
2. ตั้งคำถามแลกเปลี่ยน ถาม-ตอบ

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

- Power Point
- เอกสารประกอบ
- โสตทัศนอุปกรณ์

การประเมินผล

1. การสังเกต
2. ถาม-ตอบ
3. แบบประเมิน

กระบวนการ 10 ขั้นตอน ของ กองทุน *Wani* ของแผ่นดิน

กระบวนการ 10 ขั้นตอนของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1 ทำความเข้าใจทุกครัวเรือน	2 จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน	3 รับสมัครครัวเรือนสมาชิกกองทุนแม่	4 จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง	5 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด
6 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด	7 ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี	8 ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	9 รับรองครัวเรือนปลอดภัย	10 รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจทุกครัวเรือน

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- ยอมรับว่า มีปัญหา / มีโอกาสประสบปัญหา
- เห็นตัวที่จะร่วมกัน แก้ไข / ป้องกัน
- รับรู้กระบวนการกองทุนแม่อย่างเข้าใจ

การดำเนินการ

- เชิญชาวบ้าน ครัวเรือนละ 1 คน เข้าร่วมเวที
- เข้าเวทีพูดคุยถึงปัญหาต่างๆ ของ ม/ช.
- ขวนคุยถึง ความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติด
- โน้มน้าวให้เห็นความสำคัญของการแก้ไข/ป้องกัน
- ให้ข้อมูลเรื่อง กระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ขอให้ผู้แทนครัวเรือนกลับไปพูดคุยในครอบครัว เพื่อตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกกองทุนแม่

ขั้นตอนที่ 2 จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- รวบรวมผู้มีจิตสาธารณะ
- ร่วมกันเป็นคณะกรรมการ
- แบ่งบทบาทหน้าที่
- มีการประชุมสม่ำเสมอ

การดำเนินการ

- ชักชวนผู้นำชาวบ้าน (ทางการ / ธรรมชาติ / กลุ่มต่างๆ : สตรี อาชีพ) ร่วมเป็นกรรมการ
- พูดคุย/แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ
  - ดูแลสมาชิก 1 คน : 4 ครัวเรือน
  - บริหารขับเคลื่อนกองทุน ได้แก่ หน้าที่
    - ประธาน
    - ทะเบียนสมาชิก
    - ประชาสัมพันธ์
    - บัญชี/เหรียญ
    - ระดมทุน
    - ใจเริ่ม / ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ ม/ช.

ขั้นตอนที่ 3 รับสมัครครัวเรือนสมาชิกกองทุนแม่

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- มีสมาชิกอย่างน้อย ร้อยละ 30 ของครัวเรือนใน ม/ช.
- จัดทำข้อมูลสมาชิกไว้อย่างเป็นระบบ

การดำเนินการ

- ทำความเข้าใจให้ครัวเรือนใกล้เคียงเห็นประโยชน์
- ชักชวนผู้เห็นประโยชน์ให้สมัครเป็นสมาชิก(กรอกใบสมัคร/สมัครในระบบ)
- คณะกรรมการฯ แบ่งหน้าที่กันเพื่อดูแลสมาชิกใน 2 เรื่องหลัก คือ
  - ไม่ให้ครัวเรือนสมาชิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
  - ให้ครัวเรือนสมาชิกยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

ขั้นตอนที่ 3 รับสมัครครัวเรือนสมาชิกกองทุนแม่

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- มีสมาชิกอย่างน้อย ร้อยละ 30 ของครัวเรือนใน ม/ช.
- จัดทำข้อมูลสมาชิกไว้อย่างเป็นระบบ

การสมัครสมาชิก

- กรอกใบสมัคร
- สมัครในระบบสมาชิก

ขั้นตอนที่ 4 จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- เข้าใจแนวทางการแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธีว่าจำเป็นต้องมีกฎกติกาในการอยู่ร่วมกัน
- วางกฎกติกาที่จะปฏิบัติร่วมกัน
  - กฎหลัก
  - กฎรอง
- ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ร่วมกันวางไว้ด้วยความเต็มใจ

การดำเนินการ

- เชิญสมาชิกอย่างน้อยครัวเรือนละ 1 คนเข้าร่วมเวที
- พูดคุยถึงความสำคัญที่ต้องมีกฎกติกา
- ร่วมกันกำหนดกฎกติกา
- บันทึกกฎกติกานั้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและประกาศทุกครั้งที่ประชุมกัน
- ร่วมปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตั้งไว้
- ทบทวนปรับปรุงกฎกติกาให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ขั้นตอนที่ 4 จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง

กฎหลัก

ทุกกองทุนแม่ยึดถือปฏิบัติเหมือนกัน

กฎรอง

เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน แต่ไม่ขัดกับหลักการแก้ไขปัญหายาเสพติดวิธี เช่น ไม่ลงโทษให้ผู้ใช้เกิดความรู้สึกคับข้องใจ ไม่บังคับขู่เข็ญผู้ใด ไม่ตัดสินผู้ใด เป็นต้น

- สมาชิกร่วมประชุมกันเป็นนิตย
- สมาชิกเริ่มประชุมและเลิกประชุมพร้อมกัน ทำกิจที่พึงกระทำโดยพร้อมเพรียงกัน
- สมาชิกยอมรับส่วนใหญ่ของที่ประชุมในการแก้ไขปัญหายา
- สมาชิกให้การยอมรับและเคารพผู้อาวุโส
- สมาชิกให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้ชรา ผู้พิการและผู้ที่ยากจนกว่า
- สมาชิกส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม
- สมาชิกช่วยกันทำนุบำรุงศาสนา

ขั้นตอนที่ 5 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- สมาชิกมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษพิษภัยยาเสพติด
- สมาชิกมีมุมมองต่อปัญหาเสพติดและหนทางป้องกัน/แก้ไขปัญหายาเสพติด
- สมาชิกมีความเชื่อมั่นในพลังของหมู่บ้าน/ชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
- สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

การดำเนินการ

- สื่อสารให้ความรู้เรื่องยาเสพติดอยู่เสมอ
- มีวิทยากรให้ความรู้ผ่านเวทีการต่างๆ
- มีเวทีพูดคุยระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ
- มีการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลถึงสมาชิกในหลากหลายช่องทาง
- มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนอยู่เสมอ

ขั้นตอนที่ 6 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- มีการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อเป็นเงินตั้งต้นเปิดบัญชีธนาคารสำหรับใช้แก้ไขปัญหายาเสพติด (เตรียมมอบเงินพระราชทานขวัญถุง)
- มีบุคคลผู้รับผิดชอบบริหารจัดการทางการเงิน-บัญชีอย่างชัดเจน

การดำเนินการ

- สมาชิกหรือ/ระดมทุนเพื่อรวบรวมเป็นกองทุนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีผู้รับผิดชอบชัดเจน
- เปิดบัญชีธนาคาร ในนาม “กองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด” โดยมีคณะกรรมการฯ จำนวน 3 คน (ประธาน/รองประธาน/เหรัญญิก) เป็นผู้เปิดบัญชี
- กำหนดเงื่อนไขการเบิก-ถอนเงิน โดยตั้ง 2 ใน 3 ของผู้เปิดบัญชี
- มีการแสดงสถานะการเงิน/บัญชีอย่างเปิดเผยเสมอ
- มีการระดมทุนเพิ่มเติมอยู่เสมอ

ขั้นตอนที่ 6 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด

ในการรับเงินพระราชทานขวัญถุง สามารถแจ้งชื่อ เลขบัญชี และเอกสารของ “กองทุน” ดังกล่าวเพื่อใช้รับเงินพระราชทานฯ ในรูปของเช็คฯ และนำเข้าเก็บรักษาในบัญชีกองทุน นั้นๆ

กรอบการใช้จ่ายเงิน

- ใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ใช้จ่ายเพื่อรักษาสุขภาพชุมชนเข้มแข็ง
- ใช้จ่ายเพื่อบริหารงานต่างๆ ของกองทุนแม่ฯ (จัดทำข้อมูล/เอกสาร/เดินทางไปร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกองทุนแม่ฯ/การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อรับรองครัวเรือนปลอดภัย)
- ใช้จ่ายในกิจกรรมเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ขั้นตอนที่ 7 ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- สมาชิกร่วมกันระบุผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ (ผู้เสพ ผู้ติด ผู้มีอาการทางจิต ผู้ที่มีภาวะติดยาหรืออันตรายจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด) เพื่อช่วยกันแก้ไข ด้วยแนวทางสันติวิธี

การดำเนินการ

- เชิญสมาชิกครัวเรือนละ 1 คน เข้าร่วมเวทีประชาคม
- เวทีพูดคุยเจตนาพร้อมของการจัดประชาคมฯ
- ผู้เข้าร่วมเขียนชื่อผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ต้องการได้รับการช่วยเหลือ หย่อนใส่กล่องรับรายชื่อ
- คัดเลือกผู้ที่เวทีไว้วางใจ 2 คนเป็นผู้อ่านรายชื่อ และสรุปไว้เป็นข้อมูลสืบเพื่อการให้ความช่วยเหลือ
- คณะกรรมการนำข้อมูลไปกำหนดเป็นเป้าหมายและวางแผนเพื่อช่วยเหลือต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- ผู้ที่เกี่ยวข้อง และครอบครัวได้รับการเยียวยาช่วยเหลือ
- ชาวบ้านต้นตอที่จะร่วมมือกันแก้ไข / ป้องกัน
- ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนสามารถควบคุมได้

การดำเนินการ

- คณะกรรมการฯ เป็นผู้เริ่มดำเนินการช่วยเหลือ โดย
- เยี่ยมบ้าน พูดคุย ให้กำลังใจ / ช่วยเหลือในทางที่เหมาะสมเพื่อสร้างความไว้วางใจ
- กรณีผู้เสพ/ผู้ติด ให้ชักชวนบำบัดรักษา และติดตามดูแลหลังบำบัดให้ปรับตัวเป็นปกติสุขได้
- กรณีเด็ก/เยาวชน ให้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและพัฒนาคุณภาพชีวิต
- กรณีผู้ค้า ต้องพร้อมให้อภัยและส่งเสริมให้ปรับแก้ไขตนเอง

ขั้นตอนที่ 9 รับรองครัวเรือนปลอดภัย

สิ่งที่ต้องการให้เกิด

- มีกระบวนการทบทวน-ติดตามผลการดูแลช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถป้องกัน/แก้ไขปัญหายาเสพติดในครัวเรือนของตนได้
- มีการมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยให้สมาชิกที่ได้รับการรับรอง

การดำเนินการ

- ประชุมคณะกรรมการฯ เดือนละ 1 ครั้ง
- พูดคุยถึงเจตนาพร้อมในการรับรองครัวเรือนฯ
- นำทะเบียนครัวเรือนสมาชิกมาให้คณะกรรมการรับรองโดยการยกมือที่ละครัวเรือนจนครบ
- จัดพิธีมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัย
- * สมาชิกนำธงสัญลักษณ์ไปประดับที่บ้านเพื่อเตือนใจสมาชิกในครัวเรือนทำความดี และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ขั้นตอนที่ 10 รักษาสถานะชุมชนเข้มแข็ง

หมายถึง

- การดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการ 10 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
- การขยายสมาชิกกองทุนแม่ฯ ครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน
- การขยายทุน และนำเงินกองทุนแม่ฯ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

10 ขั้นตอนกองทุนแม่ของแผ่นดิน *

ในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินตามแนวทางนี้ จะเป็นการดำเนินงานโดย คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นหลัก โดยให้วิทยากรที่จัดตั้งขึ้นโดยทางราชการเป็นผู้สนับสนุน หรือเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำเท่านั้น เพื่อมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน ให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในระยะยาว ในลักษณะของการให้ชุมชนดูแลชุมชนเองให้มากที่สุด ในส่วนของการแก้ไขผู้เสพก็ใช้หลักการให้หมู่บ้านเป็นโรงพยาบาล กรรมการเป็นหมอ ใช้ครอบครัวเป็นเตียงผู้ป่วย และให้คนในชุมชนเป็นผู้ช่วยหมอให้การดูแลรักษา ยารักษาคือ ความรัก ความเมตตา การขับเคลื่อนงานกองทุนแม่ของแผ่นดินจะมีประสิทธิภาพสูงสุดได้ ก็ต่อเมื่อภาคประชาชนเป็นผู้ดำเนินงานเอง เพื่อให้เกิดความง่ายในการดำเนินงานโดยภาคประชาชน สำนักงาน ป.ป.ส. จึงได้กำหนดเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน
- ขั้นที่ 2 จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ขั้นที่ 3 รับสมัครครัวเรือนสมาชิกเข้าร่วมโครงการ
- ขั้นที่ 4 จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง
- ขั้นที่ 5 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด
- ขั้นที่ 6 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ขั้นที่ 7 ประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี
- ขั้นที่ 8 ทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน (อย่างต่อเนื่อง)
- ขั้นที่ 9 การรับรองครัวเรือนปลอดภัย
- ขั้นที่ 10 การรักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็ง

ทั้งนี้ในแต่ละขั้นตอนนี้จะมีการดำเนินการซ้ำในทุกรอบ 1 เดือน บางหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหามากอาจให้มีการดำเนินงานซ้ำทุกขั้นตอนในทุกรอบ 1 สัปดาห์ แต่สำหรับการจัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติดจำเป็นต้องดำเนินการเรื่องทุนศรัทธาทุกรอบ 7 วัน เพื่อให้เกิดกิจกรรมความเคลื่อนไหวในการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างต่อเนื่องตามปรัชญาแนวคิดกองทุนแม่ของแผ่นดินดังที่ได้กล่าวโดยลำดับต่อไป

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน

ในขั้นแรกให้มีการทบทวนความเข้าใจให้กับทุกครัวเรือนในหมู่บ้านที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดินตั้งแต่ปี 2547 ให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานใหม่ทั้งหมด และเป็นการทำให้ทุกคนยอมรับว่าหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีกองทุนแม่ของแผ่นดินอาจยังมีการแพร่ระบาด

* คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562

ของยาเสพติดอยู่ กระตุ้นให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวที่จะแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยน้อมนำเอากระแสพระราชดำรัสของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และการกำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาล มากำหนดเป็นภารกิจของกองทุนแม่ของแผ่นดินว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินมีภารกิจหลักในการขยายพื้นที่สีขาว ด้วยแนวทางสันติวิธีให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน

จากภารกิจของกองทุนแม่ของแผ่นดินดังกล่าว จึงได้กำหนดให้กองทุนแม่ของแผ่นดิน แต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนมีบทบาทหลัก 2 ประการ ดังนี้

1. รับรองครัวเรือน - กองทุนแม่ของแผ่นดินจะรับรองครัวเรือนที่ปลอดภัยแล้ว โดยการมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยกองทุนแม่ของแผ่นดินให้กับครัวเรือนสมาชิก เพื่อรณรงค์ให้มีครัวเรือนที่ปลอดภัยจากยาเสพติดให้ได้มากที่สุด

2. รับรองบุคคล - กองทุนแม่ของแผ่นดินจะมีบทบาทดูแลผู้ที่เคยหลงผิดไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะของผู้เคยค้าหรือเคยเสพที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกของโครงการให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้พลังของภาคประชาชนกองทุนแม่ของแผ่นดินช่วยเหลืองานการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระของภาครัฐได้อย่างมาก เมื่อจัดลำดับความเร่งด่วนแล้วจะสามารถกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานของแต่ละกองทุนเพื่อให้เข้าใจง่าย ๆ ได้ 2 เป้าหมาย ได้แก่ ป้องกัน ส่วนดี และ แก้ไขส่วนเสีย

ในขั้นแรกให้ทำความเข้าใจให้กับราษฎรทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดิน และเป็นการทำให้ทุกคนยอมรับว่า หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน อาจจะยังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ และให้มีระบบการป้องกัน อย่าให้จำนวนผู้ค้า/ผู้เสพเพิ่มขึ้น กระตุ้นให้หมู่บ้าน/ชุมชนเกิดการตื่นตัวที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยน้อมนำกระแสพระราชดำรัสของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง สร้างความเข้าใจให้รู้ว่าการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะได้รับประโยชน์ได้รับการช่วยเหลือ/ดูแลซึ่งกันและกันจากสมาชิก ตามเงื่อนไขของกฎ/ระเบียบของการใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่สมาชิกร่วมกันจัดทำขึ้น สุดท้ายจะเกิดประโยชน์ต่อภาพรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน

ให้ทำความเข้าใจเพิ่มเติมว่าต่อจากนี้ไปโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินจะต้องมีกลุ่มสมาชิกที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและทำกิจกรรมร่วมกันอย่างชัดเจน ไม่ได้หมายถึงการดำเนินงานทั้งหมู่บ้าน แต่อาจมีผลดีต่อประชาชนทั้งหมู่บ้านด้วย ซึ่งมีเป้าหมายในการขยายสมาชิกอย่างมีคุณภาพให้เกิดขึ้นทั้งหมู่บ้านในที่สุด ในการสมัครเข้ามาเป็นกลุ่มสนใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกันนั้นจำเป็นต้องมีกฎกติกาในการอยู่ร่วมกันในลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งจะต้องมีการร่วมปรึกษาเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างหลักประกันความปลอดภัยจากยาเสพติดให้กับครัวเรือนสมาชิก โครงการนี้จะใช้แนวทางสันติวิธีในการลดผู้ค้า-ผู้เสพ คือ จะไม่มีเรื่องกับผู้ค้าและไม่มีปัญหากับผู้เสพอย่างเด็ดขาด

วิธีการดำเนินกิจกรรม

เชิญราษฎรในหมู่บ้าน ครัวเรือนละ 1 คน เข้าร่วมรับฟังการสร้างความรู้ความเข้าใจแนวทาง การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อกลับไปพูดคุยกันในครอบครัว และสมัครใจ

เข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินต่อไป (ใบสมัครฯ ตามแบบฟอร์มที่ 1 ภาคผนวก)ข้อเน้น
ย้ำเชิญชวนราษฎรในหมู่บ้านเข้าร่วมประชุมให้มากที่สุด เป็นเวทีที่ 1 ดำเนินการโดยวิทยากร/ผู้นำ

ขั้นที่ 2 การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ในขั้นตอนนี้เป็นการจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินขึ้นมาใหม่ โดยหลังจากที่ได้มีการทำความเข้าใจภารกิจของกองทุนแม่ของแผ่นดินและแนวทางการขับเคลื่อนใหม่แล้ว ให้มีการรับสมัครผู้นำทุกฝ่ายในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยยึดหลักความสมัครใจและทุกคนที่เป็นกรรมการต้องมีบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนด้วย

คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ควรดำเนินการคัดเลือกมาจากผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำธรรมชาติ, กลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, หัวหน้าคุ้มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้าน, จิตอาสา, อสม. ฯลฯ แล้วแต่จะเห็นสมควร ซึ่งผู้นำเหล่านี้จะเป็นแกนนำหลักสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน เพราะบุคคลเหล่านี้จะมีคุณสมบัติที่โดดเด่น เช่น การตัดสินใจ, การรับผิดชอบ ในงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการได้เรียบร้อยแล้ว ต้องเชิญคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินทุกคนเข้าร่วมประชุม เพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน หลังจากนั้นให้กรรมการเขียนใบสมัครเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ใบสมัครฯ ตามแบบฟอร์มที่ 2 ภาคผนวก) พร้อมกับมอบใบสมัครสมาชิกให้แก่กรรมการ จำนวน 4 ใบ เพื่อให้กรรมการไปดำเนินการหาสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ โดยใช้อัตราส่วน 1/4 (กรรมการ 1 คน ดูแล 4 ครัวเรือน) เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน มี 10 ประการ ได้แก่

1. รักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. เป็นตัวอย่างในการแสดงความจริงรักภักดีอย่างสูงสุดในหมู่บ้าน/ชุมชน
3. ร่วมบริหารและดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินไม่ให้หยุดนิ่ง ให้มีความต่อเนื่องอยู่เสมอ
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปมีความศรัทธากองทุนแม่ของแผ่นดินด้วยการปฏิบัติและด้วยการเชิญชวน
5. ดูแลครัวเรือนสมาชิกของกองทุนแม่ของแผ่นดินตามที่ได้อาสาดูแลหรือได้รับมอบให้ดูแลอย่างใกล้ชิด
6. ร่วมพิจารณาการใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เป็นไปตามปรัชญาแนวคิดของโครงการ
7. ดำเนินการจัดเก็บเงินกองทุนแห่งศรัทธาจากสมาชิกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
8. ร่วมพิจารณาการจัดกิจกรรมเพื่อขยายกองทุนตามแนวทางแห่งปัญญา
9. ร่วมขับเคลื่อนกองทุนให้นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชนอย่างยั่งยืน
10. ดำเนินการใด ๆ ตามความคิดริเริ่มที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ข้อเน้นย้ำ

ข้อที่ 5 กรรมการจะต้องดูแลสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบอย่างใกล้ชิด 2 ข้อ ได้แก่

1. ดูแลว่า สมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบมีการดำเนินความเป็นอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่ออยู่ดีกินดี แล้วครัวเรือนนั้นจะไม่ยุ่งกับยาเสพติด

2. ดูแลว่า สมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ หากมีการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด กรรมการสามารถตักเตือน หรือขอความร่วมมือให้เลิกยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ใช้เวทีต่อ ๆ ไปในการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี (เมื่อเป็นเช่นนี้ กรรมการจะหาสมาชิกด้วยตนเอง เพื่อให้ช่วยในการว่ากล่าวตักเตือน)

ข้อที่ 7 กรรมการจะต้องดำเนินการจัดเก็บเงินแห่งศรัทธา จากสมาชิกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยการจัดเก็บคนละ 1 บาท/สัปดาห์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์หรือ 1 เดือน (เช่น ครัวเรือนนาย ก. มีสมาชิก 3 คน ใน 1 สัปดาห์ ครัวเรือนนาย ก. จะจ่ายเงินแห่งศรัทธา จำนวน 3 บาท เพราะฉะนั้น 4 สัปดาห์ ครัวเรือนนาย ก. จะจ่ายเงินแห่งศรัทธา จำนวน 12 บาท)

จะต้องจัดเก็บเงินทุกสัปดาห์จนครบ 4 สัปดาห์ ซึ่งเป็นวิธีการให้กรรมการได้พบปะพูดคุยกับสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันในกลุ่มสมาชิก กล่าวที่จะพูดคุย กล่าวที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้กันฟัง ตลอดจนขอความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ในการจัดตั้งคณะกรรมการให้ผู้นำธรรมชาติมีบทบาทให้มากที่สุด คือ เป็นประธานกรรมการ และให้ผู้นำทางการได้แก่ผู้นำท้องที่/ผู้นำท้องถิ่นเป็นที่ปรึกษา (หากผู้นำทางการยังมีบทบาทในการเป็นประธานอย่างต่อเนื่องอยู่ให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่นั้นต่อไปจนกว่าคณะกรรมการจะพิจารณาเห็นสมควร)

ในขั้นตอนนี้ อาจเชิญวิทยากรภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้เทคนิคการค้นหาผู้นำธรรมชาติให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งเราจะได้รับทราบว่าคุณคนใดมีความเป็นผู้นำธรรมชาติแต่ที่ผ่านมามีอุปสรรคปิดกั้นโดยระบบต่าง ๆ ไว้โดยตลอด เมื่อได้ค้นพบผู้นำธรรมชาติแล้ว จึงให้ชุมชนมีมติเชิญชวนเขาให้มีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาเสพติดให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน

การแบ่งความรับผิดชอบ : กรรมการแต่ละคนต้องมีความพร้อมในการดูแลคนในชุมชนเองในสัดส่วนกรรมการ 1 คน ต่อครัวเรือนสมาชิกไม่เกิน 4 ครัวเรือน (1 : 4) ซึ่งครัวเรือนสมาชิกที่จะอยู่ในการดูแลของกรรมการคนใดนั้นกรรมการคนนั้นอาจเป็นผู้นำมาสมัครเข้าร่วมโครงการเอง หรืออาจเป็นครัวเรือนที่คณะกรรมการมอบหมายให้กรรมการดูแลก็ได้ สำหรับหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยนั้นให้ประธานกรรมการพิจารณาดำเนินการแบ่งมอบหน้าที่ตามความเหมาะสม เช่น รองประธานกรรมการ เลขานุการ ฝ่ายประสานงานส่วนราชการ ฝ่ายบัญชี ฝ่ายการเงิน ฝ่ายพิธีการ เป็นต้น

ที่ปรึกษา : ให้คณะกรรมการจัดตั้งที่ปรึกษา 2 ประเภท ได้แก่ ที่ปรึกษาที่เป็นชาวบ้าน และที่ปรึกษาจากส่วนราชการ เพื่อให้มีบทบาทเข้ามาให้คำแนะนำในการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องด้วย ในส่วนของที่ปรึกษาชาวบ้านอาจได้แก่ ผู้อาวุโส ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน หากแต่ไม่มีเวลาช่วยทำหน้าที่เป็นกรรมการ สำหรับที่ปรึกษาจากส่วนราชการนั้นอาจได้แก่เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส., วิทยากรกระบวนการ, เจ้าหน้าที่ ศอ.ปส.จ., เจ้าหน้าที่ ศป.ปส.อ., เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง, เจ้าหน้าที่ตำรวจ-ทหาร หรือเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ๆ ตามแต่ที่คณะกรรมการจะพิจารณาเห็นสมควร ทั้งนี้ให้มีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำ

ปรึกษา การร่วมประชุมคณะกรรมการ และร่วมกิจกรรมตามโอกาสเป็นครั้งคราว และจะไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ จากกองทุนแม่ของแผ่นดิน นอกจากความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินสนองพระราชปณิธาน

วาระของคณะกรรมการ : การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินให้มีวาระการปฏิบัติหน้าที่คราวละ 1 ปี โดยให้มีการเลือกคณะกรรมการใหม่ในเดือนตุลาคมของทุกปี ซึ่งคณะกรรมการคนเดิมอาจได้รับการคัดเลือกใหม่อีกก็ได้ไม่จำกัดจำนวนครั้ง

ในแต่ละเดือนอาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมได้ตามจำนวนของสมาชิกใหม่ที่เพิ่มขึ้นจากการมาขอสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มเติม หมายความว่าหากมีสมาชิกเพิ่มขึ้นก็ให้มีการกรรมการที่คอยดูแลเพิ่มขึ้นด้วยตามสัดส่วน แต่เมื่อครบกำหนดแล้วก็จะให้มีการคัดเลือกกันใหม่ในกลุ่มสมาชิกตามวาระพร้อมกับกรรมการทั้งคณะ (เดือนตุลาคม)

เงื่อนไขของคณะกรรมการ : กรรมการทุกคนต้องยอมรับว่าจะไม่ขอรับเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง หรือค่าตอบแทนใด ๆ จากการปฏิบัติงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน นอกจากความภาคภูมิใจที่ได้ร่วมสนองพระราชปณิธานในการแก้ไขปัญหาเสพตติให้กับหมู่บ้าน/ชุมชนของตน และเพื่อขอใช้ความเป็นกรรมการเป็นโอกาสในการทำความดีเพื่อแผ่นดินเท่านั้น

ขั้นที่ 3 รับสมัครครัวเรือนสมาชิกเข้าร่วมโครงการ

จะมีการดำเนินการไปพร้อม ๆ กับขั้นตอนที่ 2 หลังจากมีการจัดตั้งคณะกรรมการเรียบร้อยแล้ว กรรมการจะมีหน้าที่ไปรับสมัครสมาชิกครัวเรือน โดยแจ้งเงื่อนไขให้สมาชิกทราบดังนี้

เงื่อนไขในการรับสมัครครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินนั้นกำหนดไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. ครัวเรือนต้องยอมรับกฎชุมชนเข้มแข็ง 7 ประการ (กฎหลัก)
2. ทุกคนในครัวเรือนยินดีบริจาคเงินเป็นทุนศรัทธา 1 บาท/คน/สัปดาห์
3. ต้องยอมรับการดูแลของกรรมการในการตักเตือนทุกคนในครอบครัวได้

เป็นการจัดตั้งสมาชิกของโครงการด้วยความสมัครใจ โดยอาจเป็นสมาชิกที่สมัครอยู่ในความดูแลของผู้ที่สมัครเป็นกรรมการ (Down Line) หรือสมัครโดยตรงต่อคณะกรรมการก็ได้ ซึ่งคณะกรรมการจะพิจารณาให้อยู่ในความดูแลของกรรมการคนใดคนหนึ่งต่อไป

การกำหนดให้สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินต้องมาจากการสมัครนั้นก็เพื่อที่จะให้การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินจะไม่มี ความขัดแย้ง หรือถูกขัดขวางจากผู้ที่ยังไม่ศรัทธา เพราะเราจะมีกิจกรรมดำเนินการต่อเฉพาะกับสมาชิกเท่านั้น ผู้ใดยังไม่สมัครก็จะมีกิจกรรม

ครัวเรือนที่สมัครเข้าร่วมโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดินจะมี 2 ประเภทได้แก่

1. เป็นครัวเรือนที่มีความปลอดภัยจากยาเสพติดมาก่อนแล้ว
2. ครัวเรือนที่อาจไม่ปลอดภัยจากยาเสพติดมาก่อน

ในการสมัครของครัวเรือนประเภทแรกก็เพื่อต้องการให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินรับรองความปลอดภัยให้กับครัวเรือนของเขา และเพื่อร่วมแสดงศรัทธาว่าครัวเรือนของเขาต้องการสนับสนุนให้เกิดหมู่บ้าน/ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติดตลอดไปภายใต้พระบารมีแม่ของแผ่นดิน

ในการสมัครของครัวเรือนประเภทที่สองก็เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินให้การดูแลคนในครอบครัวของเขา เพื่อให้ได้รับการแก้ไขด้วยระบบของสังคมของชุมชนเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดิน การสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกแสดงว่าคนในครอบครัวของเขาพร้อมให้คณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนดูแลเขาได้ ไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นภายหลัง

การสมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการของหัวหน้าครอบครัว หมายถึง ทุกคนในครัวเรือนนั้นได้เป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินด้วย

การให้ครัวเรือนสมาชิกมาจากความสมัครใจนั้น จะทำให้ต่อไปนี้กองทุนแม่ของแผ่นดินจะมีทุนทางสังคมที่ชัดเจน เป็นกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการของคณะกรรมการ ไม่ใช่ต้องดำเนินการทั้งหมู่บ้านซึ่งอาจจะทำให้มีปัญหากับผู้ไม่สมัครใจ แต่ก็เปิดโอกาสให้มีการรับสมัครสมาชิกเพิ่มเติมได้ทุกเดือนเมื่อเขามีความศรัทธาขึ้นในภายหลัง

เพื่อให้กองทุนแม่ของแผ่นดินมีความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนงานแก้ไขปัญหาเสพติดในรูปแบบของชุมชนเข้มแข็งได้ จึงควรมีสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 หากหมู่บ้าน/ชุมชนใดมีขนาดใหญ่เกินไปพิจารณาดำเนินการเฉพาะส่วนที่ทำได้ โดยแยกเป็นพื้นที่ ๆ ไปก่อน

ข้อเน้นย้ำ เป็นการรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ (ใบสมัครฯ ตามแบบฟอร์มที่ 3 ภาคผนวก เอกสารคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562) ไม่มีการบังคับให้มาสมัครเข้าร่วมโครงการ ไม่จำเป็นต้องรับสมัครสมาชิกครบทุกหลังคาเรือนในเดือนแรก ให้ดำเนินการรับสมัครอย่างน้อย 30% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมู่บ้าน โดยให้กรรมการไปหาสมาชิกให้เข้ามาอยู่ในกลุ่มของตนเอง ในเดือนแรก กรรมการอาจจะมีการรับสมัครในในกลุ่มเพียง 3 ครัวเรือน (รวมครัวเรือนตนเองด้วย) ก็ไม่เป็นไร ตามหลักการในเดือนต่อ ๆ ไป ผู้ที่ยังไม่เข้าร่วมโครงการฯ จะมาสมัครเข้าร่วมโครงการเอง เมื่อมีการขับเคลื่อนโครงการไปตามลำดับ

เมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการและรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินการสรุปจำนวนคณะกรรมการและสมาชิกฯ ลงในแบบฟอร์มทะเบียนคุมความรับผิดชอบ (ทะเบียนคุมฯ ตามแบบฟอร์มที่ 4 ภาคผนวก) เพื่อใ้ส่งต่อการควบคุม/ตรวจสอบจำนวนคณะกรรมการ จำนวนสมาชิกเป็นครัวเรือน และจำนวนบุคคล

ขั้นที่ 4 จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง

การรวมตัวกันของคนที่ต้องการสร้างชุมชนใหม่ซ้อนหมู่บ้านเดิมขึ้นมาให้เข้มแข็งตามที่ได้ดำเนินการในขั้นที่ 3 นั้น จะดำเนินการโดยสันติวิธี เพราะฉะนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องเสนอให้มิกฎในการอยู่ร่วมกัน มาตรการทางสังคม กฎชุมชน ระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อตกลงกันในกลุ่มว่าจะใช้ในการดูแลกัน เป็นกฎพิเศษที่บังคับใช้แทนกฎหมายซึ่งใช้กับเฉพาะผู้ที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกด้วยกันเท่านั้น ไม่ได้ใช้กับคนที่ไม่ใช่สมาชิก

สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินทุกคนจะต้องทราบกฎชุมชน ท่องจำได้ว่ามีอะไรบ้าง และอยู่ในข้อตกลงในการสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนแม่ต้องยอมรับกฎชุมชน

กฎชุมชนเข้มแข็งจะเป็นเครื่องมือช่วยคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินในการเสริมสร้างให้ชุมชนที่รวมตัวกันด้วยความสมัครใจจากขั้นที่ 3 แล้ว ให้มีความเข้มแข็ง มีความเชื่อมั่นในการรวมตัวกันมากขึ้น

กฎชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วย **กฎหลัก** และ **กฎรอง** (กฎหลักตามภาพที่ 1 และกฎรองตามภาพที่ 2 ภาคผนวก) โดยกฎหลักเป็นกฎที่กำหนดให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีกองทุนแม่ของแผ่นดินนำไปใช้ปฏิบัติเป็นอันเดียวกันทั้งประเทศ และกฎรองเป็นกฎที่ชุมชนร่วมกันจัดตั้งขึ้นตามความเหมาะสมของสถานการณ์

กฎหลัก ของชุมชนเข้มแข็ง กำหนดให้ใช้เหมือนกันทุกกองทุน ในทางพุทธเรียกว่าหลักอปริหานิยธรรม มี 7 ประการ ประกอบด้วย

ข้อ 1 สมาชิกร่วมประชุมกันเป็นนิตย

ข้อ 2 สมาชิกหมั่นเริ่มประชุมและเลิกประชุมพร้อมกัน ทำกิจที่พึงกระทำโดยพร้อมเพรียงกัน

ข้อ 3 สมาชิกยอมรับมติส่วนใหญ่ของที่ประชุมในการแก้ไขปัญหา

ข้อ 4 สมาชิกให้การยอมรับและเคารพผู้อาวุโส

ข้อ 5 สมาชิกให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และคนที่ยากจนกว่า

ข้อ 6 สมาชิกส่งเสริมและรักษาวัดธรรมประเพณีที่ดีงาม

ข้อ 7 สมาชิกช่วยกันทำนุบำรุงศาสนา

คณะกรรมการอาจมีการใช้จ่ายเงินกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด หรือกองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือมีการดำเนินการทุกอย่างเพื่อที่จะดำรงรักษากฎชุมชนเข้มแข็งนี้ไว้ เพราะหากชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วจะสามารถแก้ไขปัญหาทุกเรื่องได้เอง และจะสามารถป้องกันปัญหาในอนาคตที่จะเกิดขึ้นได้อีกด้วย

กฎรอง เป็นกฎซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนในการแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านยาเสพติด เป็นไปตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน แต่การกำหนดกฎใด ๆ ต้องไม่ขัดกับหลักการสันติวิธีอย่างเด็ดขาด เช่น กำหนดให้มีการลงโทษทางสังคมที่ทำให้เกิดความรู้สึกคับข้องใจของสมาชิก หรือให้มีการตัดสิทธิ์ในชุมชน ฯลฯ ควรกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้มีความรู้สึกในเชิงบวกต่อสมาชิกเท่านั้น

ข้อเน้นย้ำ กฎชุมชน/กฎระเบียบหมู่บ้าน ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะต้องนำสมาชิก ท่องทุกครั้งในการเปิดประชุมก่อนทำกิจกรรม เพื่อเป็นการย้ำเตือนให้สมาชิกระวังในการทำผิดกฎชุมชน และเมื่อมีผู้กระทำผิดกฎ จะต้องแจ้งให้ที่ประชุมทราบทุกครั้ง ให้มีการทบทวนกฎระเบียบหมู่บ้านอยู่เป็นประจำโดยทุกครัวเรือนร่วมกันทบทวนให้ทันสมัย และไม่ควรรนำกฎตำบลเข้ามาดำเนินการแก้ไขในระดับหมู่บ้าน

ขั้นที่ 5 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด

ในการขับเคลื่อนของชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยพลังของชุมชนนั้น จำเป็นต้องให้มีการรวมตัวของคนในชุมชนที่เห็นทุกขั้วร่วมกัน เห็นทุกขั้วของยาเสพติดในทิศทางเดียวกัน ก่อน โดยเฉพาะปัญหาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ต้องให้ทุกคนมีมุมมองในปัญหาเสพติดร่วมกัน หากต่างมุมมองกันการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาจะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้

สมาชิกที่รวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างแท้จริง โดยคณะกรรมการอาจเชิญวิทยากรจากภายนอกหรือไม่ก็ได้ ซึ่งมีเรื่องสำคัญที่สมาชิกควรรู้ ดังนี้

1. โทษพิษภัยของยาเสพติด และลักษณะของคนใช้ยาเสพติด
2. คนเราติดยาเสพติดได้อย่างไร และหากเสพแล้วจะเลิกได้อย่างไร
3. ประเภทและชนิดของยาเสพติด
4. กฎหมายยาเสพติดที่ควรรู้
5. การแก้ไขปัญหาเสพติดของภาครัฐ
6. ปัญหายาเสพติดไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยเงิน หรือด้วยการปราบปรามเพียงอย่างเดียว หรือด้วยการบำบัดรักษา (สายเกินไป)

7. ความเชื่อมั่นว่าชุมชนมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชนได้ด้วยพลังของชุมชนเอง ตามแนวทางสันติวิธี มีการให้อภัยกันเองต่อทุกคนที่พร้อมจะเริ่มต้นใหม่ในสังคมที่อบอุ่นของชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่สำคัญที่สุด

ความรู้ความเข้าใจตามประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวจะทำให้สมาชิกมีทิศทางในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในแนวทางเดียวกัน คือ การใช้แนวทางให้อภัยทางสังคม ดีกว่าการลงโทษทางสังคม และการใช้มาตรการเด็ดขาดโดยกฎหมาย สังคมที่จะใช้มาตรการให้อภัยทางสังคมได้นั้น ก็ต้องเป็นสังคมของชุมชนเข้มแข็งเท่านั้น

คณะกรรมการอาจเชิญวิทยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาให้ความรู้เป็นประจำ เช่น เชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่มาให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด หรือเชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่มาให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด โดยมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในทุกโอกาส

ขั้นที่ 6 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด

กองทุนแก้ไขปัญหาเสพติดเป็น “กองทุนทางสังคม” จึงไม่ให้นั้นการจัดตั้งกองทุนจากทุนทรัพย์เป็นหลัก แต่การจัดตั้งกองทุนนี้เป็นการทดสอบศักยภาพของทุนทางสังคมที่มีในชุมชน โดยแสดงออกมาเป็นกองทุนแห่งความสามัคคี เพราะปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาทางสังคมซึ่งต้องแก้ไขหรือป้องกันด้วยพลังทางสังคม เมื่อชุมชนต้องการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างแท้จริงแล้วการจัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติดขึ้นก็เพื่อเป็นอุปบายในการดำเนินการเพื่อให้เกิดทุนทางสังคมขึ้น

ทุนศรัทธา : เป็นทุนดั้งเดิมของกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด โดยทุนนี้จะแสดงถึงศรัทธาของสมาชิกว่าหากต้องการป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้ได้อย่างต่อเนื่องแล้วจำเป็นที่พวกเราจะต้องมีศรัทธาอย่างต่อเนื่องด้วย โดยในการจัดตั้งกองทุนนี้จะเป็นลักษณะคล้ายกับการซื้อประกันภัยยาเสพติด ซึ่งมีราคาเพียง 1 บาท/คน/สัปดาห์ เท่านั้น เช่น หากครัวเรือนใดมีสมาชิก 5 คน (จากสมาชิกในขั้นตอนที่ 2 – 5) ก็ให้บริจาค 5 บาท/สัปดาห์ให้กับกรรมการ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อให้ทุกคนมีการคิดห้วงใยกันเรื่องยาเสพติดในครอบครัวทุก 7 วันนั่นเอง จากนั้นคณะกรรมการนำเงินบริจาคดังกล่าวมาจัดตั้งเป็นกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการเปิดสมุดบัญชีธนาคารใช้ชื่อว่า “กองทุนแก้ไขปัญหาเสพติดบ้าน.....หมู่ที่.....” โดยมีตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินจำนวน 3 คน ได้แก่ ประธาน รองประธาน และเหรัญญิก ไปดำเนินการเปิดบัญชี ซึ่งในการเปิด - ถอนเงินจากธนาคาร ให้ระบุชื่อผู้เปิดบัญชี 2/3 คนในการเปิด - ถอน และเพื่อเป็นการฝึกให้กองทุนฯ ใช้จ่ายเงินในการดำเนินกิจกรรมของกองทุนแม่ของแผ่นดิน และเพื่อรองรับทุนศักดิ์สิทธิ์ต่อไป

ทุนศักดิ์สิทธิ์ : เป็นส่วนของเงินที่ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระราชทานให้กับหมู่บ้านที่มีความพร้อมและ

ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด เพื่อเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งหมู่บ้านที่จะได้รับเงินพระราชทาน กองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือ “**ทุนศักดิ์สิทธิ์**” นั้น จะนำเงินศรัทธาที่มีอยู่มารวมกับทุนศักดิ์สิทธิ์ เปลี่ยนชื่อสมุดบัญชีเป็น “**กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้าน.....หมู่บ้าน.....หมู่ที่.....**” โดยสามารถ นำเงินที่มีอยู่ไปใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก/หมู่บ้าน/ชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด รวมทั้งปัญหาความเดือดร้อนอื่น ๆ จนสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน บนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ไม่ว่าจะเป็นการสมทบทุนช่วยเหลือการบำบัดรักษาของผู้เสพยาเสพติด การส่งเสริมอาชีพ การสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มเสี่ยงยาเสพติด และกิจกรรมเกี่ยวกับ เยาวชน การเฝ้าระวังและรักษาพื้นที่ การจัดหาธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด (ในขั้นตอนที่ 9) การสนับสนุนทุนการศึกษาของเยาวชน การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึง การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมของชุมชน จนแทบจะกล่าวได้ว่า กองทุนแม่ของแผ่นดิน คือ กองทุนที่ รวมจิตใจของผู้คน เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยาก นับเป็นทุนตั้งต้นแห่งความดีงาม และความสามัคคี ของชุมชน โดยมีเป้าหมายที่จะจัดยาเสพติดให้ได้ผลอย่างยั่งยืน ด้วยพลังของประชาชนเอง

ทุนปัญญา : เมื่อคณะกรรมการนำเงินทุนศรัทธาและทุนศักดิ์สิทธิ์มารวมกัน คณะกรรมการต้องมีการพิจารณาเพื่อนำเงินทุนดังกล่าวไปใช้จ่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมที่ต้องใช้งบ ประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก ฉะนั้นจำเป็นต้องมี **การขยายกองทุน** ด้วยปัญญา ของคณะกรรมการและสมาชิกแต่ละกองทุน เป็นการช่วยกันใช้ปัญญาที่มีอยู่ระดมความคิด ในการที่จะหาวิธีการ หาเงินเข้ามาสมทบทดแทน ไม่ให้เงินทุนดังกล่าวนั้นหมดไปจากบัญชี ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชนจะร่วมกันคิดหาวิธีการ เช่น จากการบริจาค สมทบจากสมาชิก การทอดผ้าป่า จัดกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อหารายได้ในแนวทางสุจริต ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น และไม่ให้บุคคลอื่นแอบอ้างใช้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเครื่องมือ ในการบริจาคเงินสมทบ เป็นต้น

หมายเหตุ ถ้าหากการจัดตั้งหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งยังไม่มี การจัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ให้วิทยากรดูความพร้อมความสนใจของผู้เข้ารับการอบรม อาจจะมีการสมทบทุน ระดมทุนในขั้นตอนนี้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

ข้อเน้นย้ำ ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 – 6 ที่วิทยากร หน่วยงานบูรณาการ จะต้องเข้ามาให้ คำแนะนำอย่างถูกวิธี ให้ความรู้จนผู้นำและคณะกรรมการกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินงานได้เอง และแน่ใจว่าหมู่บ้าน/ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เมื่อผู้นำเกิดความมั่นใจก็จะพร้อมที่จะก้าวเดิน ต่อไป พร้อมทั้งจะเป็นเจ้าของโครงการฯ สำหรับการขับเคลื่อนตั้งแต่ขั้นตอนที่ 7 – 9 จะมอบ ความรับผิดชอบการตัดสินใจเป็นของผู้นำและคณะกรรมการฯ ให้มากที่สุด ที่วิทยากรและ หน่วยงานบูรณาการจะคอยเป็นองค์การพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

การใช้จ่ายเงินกองทุน : กำหนดกรอบการใช้จ่ายเงินจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน อย่างมีคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 4 กรอบใหญ่ ๆ ได้แก่

1. การจัดหาธงสัญลักษณ์กองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อรับรองครัวเรือนปลอดภัย
2. การสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดต่อกลุ่มเป้าหมาย
3. การใช้จ่ายเพื่อรักษาสุขภาพชุมชนเข้มแข็ง
4. การจัดกิจกรรมเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ทั้งนี้ อาจมีการใช้จ่ายเพื่อการบริหารงานต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ใหนงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอีกรายการหนึ่ง เช่น การจัดทำเอกสาร การเดินทางไปร่วมกิจกรรม ต่าง ๆ ของโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ฯลฯ หรือตามที่คณะกรรมการจะเห็นสมควร

ในการรับเงินจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน คณะกรรมการจะต้องจัดโต๊ะหมู่บูชา พระบรมฉายาลักษณ์พร้อมด้วยเครื่องราชสักการะ และพานวางเงินกองทุนที่ได้รับการอนุมัติ จากที่ประชุมคณะกรรมการแล้วให้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือหรือผู้ที่จะนำเงินไปทำประโยชน์ ตามที่ได้อนุมัตินั้นแสดงความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ และเข้ารับเงินจากพานนั้น โดยมี คณะกรรมการร่วมเป็นพยานในพิธีด้วยเสมอ

ขั้นที่ 7 ประชาคมคัดแยกด้วยสันติวิธี

ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก โดยหลังจากที่เราได้ทดสอบพลังของทุนทางสังคม ด้วยการให้มีการปรึกษาร่วมทุนแห่งศรัทธามาระยะเวลาหนึ่งแล้ว (โดยประมาณ 4 สัปดาห์ หรือ 4 ครั้ง) ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความรัก ความไว้วางใจกัน ไม่มีการหวาดระแวงกันในเรื่องการแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกันอีกต่อไป พร้อมทั้งจะทำประชาคมคัดแยกผู้ค้า-ผู้เสพ-ผู้อยู่ในข่ายต้องสงสยโดยสันติวิธีแล้ว

ในการทำประชาคมครั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาคมเป็นผู้บอกว่าใครเป็นปัญหาของชุมชนบ้าง ที่ชุมชนจะต้องช่วยกันแก้ไข ทั้งผู้เสพ-ผู้ค้า หรือผู้อยู่ในข่ายต้องสงสย เพื่อจะได้ดำเนินการ ด้วยวิธีการของชุมชนเข้มแข็งต่อไป ไม่ส่งต่อผู้ที่เป็นปัญหาให้กับคนนอกชุมชนหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ดำเนินการ ในขั้นนี้จะทำให้เราได้ทราบจำนวนผู้เสพ-ผู้ค้าในชุมชนที่ค้นพบโดยประชาคมหมู่บ้าน ว่าเพิ่มขึ้น/ลดลงอย่างไรเป็นรายเดือน ซึ่งจะเป็ข้อมูลที่แท้จริง เป็นการทราบสถานการณ์ ยาเสพติดในระดับหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปเป็นข้อมูลในการประมาณสถานการณ์ การแก้ไขปัญหาเสพติดต่อไป

การจัดเตรียมอุปกรณ์

คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินจัดเตรียมอุปกรณ์ ดังนี้

1. บัญชีรายละเอียดการประชาคมคัดแยกผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. คูหา/ปากกา ใช้ในการเขียนชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
3. กล้องสำหรับหย่อนบัตร
4. ใบสรุปบัญชีรายละเอียดการประชาคมคัดแยกผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เชิญสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินหลังคาเรือนละ 1 คน เข้าร่วมทำกิจกรรมใน ขั้นตอนที่ 7

2. เมื่อสมาชิก เดินทางมาถึงสำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการลงทะเบียน เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมแจกบัญชีรายละเอียดการประชาคมคัดแยกผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้สมาชิก 1 ใบ ต่อ 1 ครัวเรือน

3. ทำพิธีเปิดการประชุม โดยการเชิญผู้อาวุโสที่เข้าร่วมกิจกรรม จุดเทียนธูปบูชา พระรัตนตรัย จากนั้นเปิดกรวยเครื่องสักการะ ต่อหน้าพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จากนั้นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมกัน ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี 1 จบ จากนั้นประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินนำกล่าวทักทายชุมชน เข้มแข็ง (กฎหลัก) และกฎระเบียบหมู่บ้าน (กฎรอง) กล่าวจบ เชิญสมาชิก นั่ง

4. ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินกล่าวจุดประกายในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนในขั้นตอนที่ 7 โดยเน้นย้ำให้ร่วมมือร่วมใจในการเขียนชื่อผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดตามแบบฟอร์มที่ได้รับแจก เขียนเฉพาะสมาชิก/ครอบครัวกองทุนแม่ ที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น ห้ามเขียนชื่อผู้ที่ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิก เขียนตามความจริงเท่าที่รู้ เขียนเสร็จไม่ต้องลงชื่อผู้เขียน พับให้เรียบร้อย นำไปหย่อนในกล่องต่อหน้าพระฉายาลักษณ์ (ถวายความเคารพ 1 ครั้ง แล้วหย่อนบัตรลงกล่อง แล้วถวายความเคารพอีก 1 ครั้ง) เสร็จแล้วกลับมานั่งที่เดิม ดำเนินการเขียนและหย่อนทุกคนจนครบ

5. เมื่อหย่อนบัตรครบทุกคนให้ที่ประชุมเสนอรายชื่อผู้ที่จะเปิดดูรายชื่อในกล่องที่หย่อนบัตร โดยให้สมาชิกเสนอได้ตามที่เห็นว่าเป็นผู้ที่ไว้วางใจที่สุด เมื่อเปิดดูรายชื่อแล้วจะไม่นำรายชื่อไปแจ้งให้ผู้บังคับใช้กฎหมายมาดำเนินการจับกุมผู้ที่มีรายชื่อยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้เสนอมากกว่า 2 คน จากนั้นให้สมาชิกได้ทำประชาคมโดยการยกมือให้ ได้ผู้ที่มีคะแนนลำดับที่ 1 และ ที่ 2 เอาแค่ 2 คน

6. จากนั้น 2 คนที่ได้รับการไว้วางใจจากสมาชิก ยกกล่องบัตรต่อหน้าพระฉายาลักษณ์ (ถวายความเคารพ 1 ครั้ง แล้วยกกล่อง แล้วถวายความเคารพอีก 1 ครั้ง) ไปดำเนินการเปิด 2 คน ห้ามมีให้บุคคลที่ไม่ได้รับอนุญาตเข้าร่วม โดยใช้แบบฟอร์มบัญชีรายละเอียดการประชาคม คัดแยกผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (แบบการคัดแยกฯ และบัญชีฯ ตามภาพที่ 3 ภาคผนวก) มาใช้ในการสรุปทำลักษณะการนับคะแนนการเลือกตั้ง โดยมีคะแนนผู้ที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในช่องคะแนนด้วย เพื่อเป็นการยืนยันว่ามีผู้ลงคะแนนให้ผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวนเท่าใด

7. เมื่อทำการคัดแยกเรียบร้อยแล้วให้เก็บใบสรุปการประชาคมคัดแยกไว้เป็นความลับ จากนั้นนำบัตรที่สมาชิกร่วมกันเขียนชื่อผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มาเผาต่อหน้าสมาชิกทีละใบ ให้หมด เพื่อป้องกันไม่ให้ทราบว่าเป็นลายมือของผู้ที่เขียนจะได้ไม่เกิดปัญหาตามมาในภายหลัง

8. ก่อนจะปิดการทำกิจกรรม ให้ผู้ที่ดำเนินการเปิดดูรายชื่อผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด แจ้งจำนวนผู้เสพ/ค้า/สงสัย ให้ประธานฯ จากนั้นประธานแจ้งจำนวนผู้เสพ/ค้า/สงสัย ให้สมาชิกทราบผลที่ได้ในการแจ้ง เพื่อเป็นการปฏิบัติการทางด้านจิตวิทยากับผู้เสพ/ค้า/สงสัย ให้ระมัดระวังในการกระทำหรือกล่าวต่อการกระทำ

ข้อเน้นย้ำ

1. ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินจะต้องแจ้งให้สมาชิกทราบว่า การทำประชาคมครั้งนี้ จะไม่มีการนำรายชื่อผู้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดออกจากหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเด็ดขาด เราจะแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

2. ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินจะต้องไม่รับดำเนินการในขั้นตอนนี้ จะต้องดำเนินการขั้นตอนที่ 1 – 6 ให้เรียบร้อย โดยเฉพาะขั้นตอนในการที่ให้การกรมการดำเนินการจัดเก็บเงินแห่งศรัทธาจากสมาชิกที่ตนเองรับผิดชอบเป็นเวลา 4 สัปดาห์ เพื่อให้เกิดการไว้ใจซึ่งกันและกันเสียก่อน การทำขั้นตอนที่ 7 จึงจะเกิดผลสำเร็จ

3. หากมีสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมไม่สามารถเขียนหนังสือได้ ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะต้องคิดวิธีการในการแก้ไขปัญหาว่าจะดำเนินการในรูปแบบใดกับผู้ที่ยื่นหนังสือไม่ได้ เช่น การแจกแบบฟอร์มการเขียนให้ก่อนล่วงหน้า เพื่อให้บุตรหลานหรือบุคคลที่ตนเองไว้ใจช่วยเขียนให้ เป็นต้น

4. การดำเนินการขั้นตอนที่ 7 สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่

ขั้นที่ 8 การจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกันของสมาชิก (อย่างต่อเนื่อง)

เมื่อได้กลุ่มปัญหาที่เป็นเป้าหมายในการแก้ไขของชุมชนแล้ว ชุมชนก็จะร่วมกันทำกิจกรรมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดต่อกลุ่มเป้าหมายเป็นลำดับแรก และต่อกลุ่มเสี่ยงเป็นลำดับที่สอง โดยให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะมีการใช้จ่ายเงินกองทุนในการนี้เป็นสำคัญ

การดำเนินการในขั้นนี้เป็นประเด็นที่นำมาแทรกต่อจากการทำประชาคมคัดแยกแล้ว เพื่อให้การทำกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของกองทุนแม่ของแผ่นดินมีกลุ่มเป้าหมายหลักที่ชัดเจน โดยให้กำหนดบุคคลที่มีรายชื่อจากบัญชีในขั้นที่ 7 เป็นเป้าหมายในการให้การดูแลอันดับแรก เพราะครอบครัวที่สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับกองทุนแม่ของแผ่นดินนั้นมีความต้องการให้กองทุนแม่ของแผ่นดินดูแลช่วยเหลืออย่างเต็มที่เรียบร้อยแล้ว

ให้แบ่งกลุ่มเป้าหมายที่จะทำกิจกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ค้ายาเสพติด (แยกเป็นรายสำคัญ และรายย่อย)
2. ผู้เสพ (แยกเป็นเสพติดหนัก เสพติด เสพยังไม่ติด)
3. ผู้ต้องสงสัย (กลุ่มเสี่ยงที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยว่าอาจไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด)
4. ครอบครัวของกลุ่มปัญหาทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น

กิจกรรมที่ดำเนินการต่อกลุ่มปัญหาหลักนั้น ให้คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาตามความเหมาะสม ได้แก่

1. การให้กำลังใจด้วยการที่คณะกรรมการไปสร้างความเข้าใจว่าสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินทุกคนพร้อมให้กำลังใจในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีของเขา

2. การช่วยเหลือด้วยการสงเคราะห์ให้กับผู้ที่เป็นกลุ่มปัญหาและครอบครัวของเขา ซึ่งหากต้องใช้จ่ายเงินก็ให้คณะกรรมการพิจารณาใช้เงินจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน และให้มีการรับความช่วยเหลือจากหน้าพระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ตามขั้นตอนที่คณะกรรมการกำหนด

3. การพบปะเยี่ยมเยียนอย่างใกล้ชิดของกรรมการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับกลุ่มปัญหาว่ากองทุนแม่มีความจริงใจที่จะช่วยเหลือเขา

4. สำหรับผู้เสพติดมากที่ต้องการเข้ารับการบำบัดรักษาก่อนให้คณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน แล้วให้กลับมาฟื้นฟูที่ชุมชนโดยเร็ว

สำหรับการจัดกิจกรรมต่อกลุ่มเสี่ยงที่อาจเป็นกลุ่มปัญหาในอนาคตของชุมชนนั้น ให้คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการจัดกิจกรรมให้กับเยาวชนที่เป็นสมาชิกของกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นลำดับสองต่อจากการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มปัญหาโดยตรง ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมการส่งเสริมด้านกีฬา การศึกษา นันทนาการต่าง ๆ การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ให้มีการกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อต้องการให้เกิดความรัก ความสามัคคีของกลุ่มสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน

นอกเหนือจากกิจกรรมดังกล่าว ยังมีอีกกิจกรรมที่ต้องนำมาดำเนินการ คือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ถูกต้อง ตรงจุด โดยสันติวิธี โดยการให้อภัยทางสังคม นั่นก็คือการนำผลผลิตที่ได้จากขั้นตอนที่ 7 การประชาคมคัดแยกโดยสันติวิธี ให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมกันแก้ไขปัญหา

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เชิญคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ตามอัตราส่วน 1/4) เข้าร่วมประชุมทำกิจกรรมร่วมกัน
2. เมื่อคณะกรรมการ เดินทางมาถึงสำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการลงทะเบียน เข้าร่วมกิจกรรม
3. ทำพิธีเปิดการประชุม โดยการเชิญผู้อาวุโสที่เข้าร่วมกิจกรรม จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย จากนั้นเปิดกรวยเครื่องสักการะ ต่อหน้าพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จากนั้นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี 1 จบ จากนั้น ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน นำกล่าวกฎชุมชนเข้มแข็ง (กฎหลัก) และกฎระเบียบหมู่บ้าน (กฎรอง) กล่าวจบ เชิญสมาชิกฯ นั่ง
4. ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กล่าวจุดประกาย เพื่อกระตุ้นให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน สำนึกถึงความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. จากนั้นเริ่มทำกิจกรรมแก้ไขปัญหาผู้ค้า/ผู้เสพ/ผู้สงสย ที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยนำผลจากการดำเนินการขั้นตอนที่ 7 ซึ่งมีสมาชิกกองทุนแม่ที่ได้รับการไว้วางใจให้เปิดดูรายชื่อในการทำประชาคม โดยในขั้นตอนที่ 8 จะนำรายชื่อมาแจ้งให้คณะกรรมการได้ทราบว่า มีกี่คนที่ ค้า/เสพ/สงสย
6. ประธานกองทุนฯ จัดโต๊ะประชุมเป็นรูปครึ่งวงกลม ประธานกองทุนฯ นำแบบฟอร์มบัญชีรายละเอียดการประชาคมมาแจ้งให้ที่ประชุมได้ร่วมกันเสนอแนวทางแก้ไขเป็นราย ๆ ไป
7. โดยแจ้งชื่อผู้ที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และแจ้งจำนวนคะแนนให้ที่ประชุมทราบ การแจ้งคะแนนจะแสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นมีส่วนยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมากน้อยขนาดไหน ถ้าคะแนนยิ่งมากแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีการดำเนินการจริง เพราะมีสมาชิกรู้เห็นเป็นจำนวนมาก แต่ถ้าคะแนนมีน้อยให้มองว่าอาจจะถูกกลั่นแกล้งให้ดูพฤติกรรมของบุคคลนั้น
8. สมมติว่า นาย ก. มีชื่อเป็น ผู้ค้า มีคะแนน 70 คะแนน จากจำนวนสมาชิก 100 คน แสดงให้เห็นว่า นาย ก. น่าจะเป็นผู้ค้าจริง เพราะมีคนเขียนชื่อ 70 คน
9. จากนั้น ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ถามในที่ประชุมว่า “ท่านได้รับผิดชอบดูแลครัวเรือน นาย ก.” ในที่ประชุมจะมี 1 คนที่ยกมือ เพราะกรรมการทั้งหมดที่เข้าร่วมประชุมทุกคนดูแลสมาชิกตามอัตราส่วน (1/4) เมื่อมีกรรมการแสดงความรับผิดชอบในการดูแลครัวเรือน นาย ก. ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินถามต่อว่า “สามารถไปขอความร่วมมือกับ นาย ก. ให้เลิกค้ายาได้หรือไม่” สมมติว่า กรรมการท่านนี้แจ้งว่า “ได้ครับ.....เพราะว่า นาย ก. เป็นลูกเขยผมเอง” ในที่ประชุมรับทราบว่าให้กรรมการท่านนี้ไปดูแลขอความร่วมมือ นอกจากนี้ยังเปิดให้กรรมการท่านอื่น ๆ ได้แสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผย เพื่อที่จะหาวิธีการช่วยเหลือให้นาย ก. กลับตัวกลับใจโดยการให้อภัยทางสังคม
10. แต่ถ้าเกิดกรณีไม่มีกรรมการท่านใดไปพูดคุยขอความร่วมมือกับ นาย ก. ให้เลิกพฤติกรรมได้เลย สามารถมอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ไปขอความร่วมมือ โดยการนำกฎระเบียบหมู่บ้านไปแจ้งให้ นาย ก. ตามข้อตกลงที่สมาชิกที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขตามขั้นตอนที่ 3
11. ดำเนินการแก้ไขเป็นรายบุคคล โดยมอบหมายให้กรรมการได้ขอความร่วมมือจนครบ

ข้อเน้นย้ำ

1. การดำเนินการในขั้นตอนที่ 8 จะมีความละเอียดอ่อน เพราะฉะนั้นประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะต้องควบคุมการประชุมการแสดงความคิดเห็นของกรรมการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่มีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในที่ประชุม โดยการให้อภัยทางสังคมและสันติวิธี
2. การดำเนินการขั้นตอนที่ 8 ให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องจนกว่า ผู้ค้า/ผู้เสพ/สงสัย จะเลิกหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อาจจะใช้ระยะเวลาในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ประมาณ 1 เดือน

ขั้นที่ 9 รับรองครัวเรือนปลอดภัย

เป็นการจัดการประชุมคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อให้ความเห็นในการรับรองครัวเรือนที่ปลอดภัยจากยาเสพติดเดือนละ 1 ครั้ง และจัดพิธีรับมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ฯ โดยธงสัญลักษณ์ดังกล่าวต้องจัดทำโดยเงินจากกองทุนแม่ของแผ่นดินเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ธงมีความสำคัญอย่างมากต่อครัวเรือนที่ได้รับและมีความศักดิ์สิทธิ์สื่อถึงพระบารมีแม่ของแผ่นดิน ที่ทำให้ครอบครัวของเขาได้รับการรับรองความปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงใครในชุมชนเรื่องยาเสพติดอีกต่อไป เป็นพื้นฐานในการสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ให้กับประชาชน ด้วยงานแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย

การปฏิบัติ : แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ได้แก่ การรับรองครัวเรือน และการมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัย ดังนี้

1. การรับรองครัวเรือน

การรับรองครัวเรือนเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ การรับรองในครั้งนี้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการมีความสำคัญมาก เป็นเหมือนตัวแทนของพระองค์ท่านในการรับรองครัวเรือนสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินให้ผ่านหรือไม่ผ่าน โดยใช้วิธีการถามทีละครัวเรือน และให้คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ได้ยกมือรับรอง สำหรับการยกมือรับรองครัวเรือนของคณะกรรมการ จะต้องยกมือ 100% จึงจะถือว่าผ่านการรับรอง จากนั้นมีการลงลายมือชื่อของคณะกรรมการในใบรับรองครัวเรือน เพื่อมอบให้สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เชิญคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ตามอัตราส่วน 1/4) เข้าร่วมประชุมทำกิจกรรมร่วมกัน
2. เมื่อคณะกรรมการเดินทางมาถึงสำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรม
3. ทำพิธีเปิดการประชุม โดยการเชิญผู้อาวุโสที่เข้าร่วมกิจกรรมจุดเทียนธูป บูชาพระรัตนตรัย จากนั้นเปิดกรวยเครื่องสักการะต่อหน้าพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จากนั้นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี 1 จบ จากนั้น ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน นำกล่าวทักทายชุมชนเข้มแข็ง (กฎหลัก) และกฎระเบียบหมู่บ้าน (กฎรอง) กล่าวจบ เชิญสมาชิกฯ นั่ง

4. ประธานกองทุนฯ กล่าวจุดประกายปลุกจิตสำนึกให้คณะกรรมการในการรับผิดชอบต่อการดำเนินการในขั้นตอนนี้ และให้สำนึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ ที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนของพระองค์ พร้อมจัดเตรียมแบบฟอร์มใบรับรองครัวเรือน

5. ประธานกองทุนฯ นำทะเบียนคุมสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในขั้นตอนที่ 2, 3 มาอ่านให้คณะกรรมการได้รับรองโดยการยกมือทีละครัวเรือน จนครบทุกครัวเรือน

6. ประธานกองทุนฯ ใช้คำพูด “ครัวเรือนนาย ก. ปลอดภัยเสพติดหรือไม่” เมื่อจบคำถามของประธานกองทุนฯ คณะกรรมการทั้งหมดใช้ดุลพินิจของตนเองตัดสินในว่า ครัวเรือนของ นาย ก. ปลอดภัยเสพติดจริงหรือไม่ ถ้าปลอดภัยเสพติดก็ยกมือ แต่ถ้าเห็นว่ายังมีสมาชิกในครัวเรือน นาย ก. ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ปลอดภัยเสพติด ก็ไม่ยกมือ ประธานกองทุนฯ ตรวจดูการยกมือของกรรมการ ถ้ามีการยกมือ 100% ถือว่า ครัวเรือนนั้นผ่านการรับรอง แต่ถ้ามีกรรมการท่านใดท่านหนึ่งไม่ยกมือ ถือว่าครัวเรือนนั้นไม่ผ่านการรับรอง อ่านทุกครัวเรือนพร้อมบันทึกในเอกสารผ่านหรือไม่ผ่าน (บัญชีรายชื่อฯ ตามแบบฟอร์มที่ 5 ภาคผนวก)

ข้อเน้นย้ำ

1. ประธานกองทุนฯ ให้สังเกตการณ์ให้ความร่วมมือของกรรมการว่า มีการระมัดระวังในการยกมือรับรอง หวั่นเกรงต่ออิทธิพลหรือไม่ ถ้าสังเกตเห็นคณะกรรมการ ไม่มั่นใจ ไม่เข้มแข็ง ให้หาวิธีการแก้ไขด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จัดแถวเก้าอี้เป็นสองแถวหันหลังชนกัน การใช้ผ้าสามเหลี่ยมปิดตา เป็นต้น

2. การรับรองครัวเรือน จะดำเนินการโดยคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยทุก 1 เดือน จะต้องมีการรับรองครัวเรือนเป็นประจำ เพื่อเป็นการรักษาสถานครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง พร้อมบันทึกลงในบอร์ดชั้นตอนที่ 10

2. การมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัย

พิธีมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด เป็นพิธีที่จะต้องจัดอย่างสมพระเกียรติ สร้างความศรัทธา โดยน้อมนำสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เข้าร่วมอย่างสมบูรณ์แบบ ปลุกจิตสำนึกให้สมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน และผู้เข้าร่วมพิธีได้เห็นถึงพลัง และความศรัทธาของธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด พร้อมมีการมอบใบรับรองครัวเรือน (ใบรับรองฯ ตามแบบฟอร์มที่ 6 ภาคผนวก) ซึ่งคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ได้ร่วมกันลงนามรับรอง

การเตรียมการ

1. การจัดสถานที่กระทำพิธีฯ จัด ณ สำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งโดยปกติจะมีการจัดสำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นการถาวร ดังได้กล่าวมาข้างต้นอยู่แล้ว เพียงแต่มีการตกแต่งเพิ่มเติมให้เหมาะสมตามสมควร

2. การเชิญส่วนราชการเข้าร่วมเท่าที่ชุมชนจะมีขีดความสามารถ เช่น เชิญผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ส่วนราชการที่อยู่ในพื้นที่ เข้าร่วมเพื่อเป็นพยานในการประกาศไม่ยุ่งกับยาเสพติด

3. จัดเตรียมธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด ให้มีการประชุมในการจัดทำธงฯ ตามแบบที่กำหนด (แบบธงฯ ตามภาพที่ 4 ภาคผนวก) ระดมทุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ ตามแต่ขีดความสามารถของหมู่บ้าน/ชุมชน หรือนำเงินจากบัญชีกองทุนแม่ของแผ่นดินใช้จัดทำธงฯ ก็สามารถดำเนินการได้

4. มีการซักซ้อมลำดับพิธี ขบวนแห่ฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งพิธีกร ประธานกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนฯ (กำหนดการพิธีฯ ตามแบบฟอร์มที่ 7 ภาคผนวก)
5. จัดเตรียมคำกล่าวของประธานในพิธี ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ตัวอย่างคำกล่าวฯ ตามแบบฟอร์มที่ 8 และ 9 ภาคผนวก)
6. การแต่งกายของสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน และผู้เข้าร่วมพิธี ให้ดูสวยงาม เรียบร้อย มีพลัง

วิธีการดำเนินกิจกรรม

1. เริ่มจากจากขบวนแห่อัญเชิญธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด โดยให้ใช้เส้นทางในหมู่บ้านเป็นขบวนเดิน ประกอบด้วย วงเครื่องดนตรีดุริยางค์ กลองยาว ดนตรีพื้นเมืองตามขีดความสามารถของหมู่บ้าน/ชุมชน ตามด้วยป้ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน อัญเชิญพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พานพุ่มเงิน พุ่มทอง พานอัญเชิญธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด แถวสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประกอบแถวธงชาติ ธงตราสัญลักษณ์ เริ่มตั้ง ณ จุดเริ่มต้น (การจัดขบวนแห่ฯ ตามภาพที่ 5 ภาคผนวก)
2. เมื่อประธานในพิธีเดินทางมาถึงสำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดินให้การต้อนรับท่านประธานในพิธีฯ
3. ขบวนแห่เริ่มขบวนเดินตามลำดับในข้อ 1 แห่มายังสำนักงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. เมื่อขบวนแห่อัญเชิญธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด มาถึง ณ บริเวณสำนักงานฯ ให้ผู้ที่ถือหรืออัญเชิญพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พานพุ่มเงิน พุ่มทอง พานอัญเชิญธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด นำมาวางยังที่จัดเตรียมไว้ โดยเมื่ออัญเชิญพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เข้าบริเวณสำนักงาน พิธีกรกล่าว *“ถวายความเคารพสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทั้งหมดตรง”* ผู้เข้าร่วมพิธีและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินลุกขึ้นยืนถวายความเคารพ จากนั้นผู้ที่อัญเชิญพระฉายาลักษณ์นำพระฉายาลักษณ์วางยังจุดที่เตรียมไว้ ผู้ถือพานพุ่มเงิน พุ่มทอง และพานอัญเชิญธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติดวางตามลำดับเมื่อเรียบร้อย พิธีกรบอกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั่งลง
5. พิธีกรกล่าวนำเล่าเรื่องกองทุนแม่ของแผ่นดินพอสังเขป
6. จากนั้นพิธีกรดำเนินการตามลำดับกำหนดการ

ขั้นที่ 10 รักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็ง

การขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีหยุด แม้ว่า จะมีการมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติดแล้ว ก็ยังคงต้องดำเนินการต่อไป สำหรับธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด ให้สมาชิกนำไปแขวนไว้หน้าบ้าน เพื่อแสดงออกและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ทั้งยังเป็นสิ่งไว้เตือนใจสมาชิกในครัวเรือนไม่ให้กระทำผิดกฎ

เพื่อเป็นการติดตั้งระบบการป้องกันปัญหายาเสพติดให้กับชุมชนเข้มแข็งกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เป็นชุมชนที่สามารถควบคุมสถานการณ์ยาเสพติดของชุมชนได้ตลอดไปด้วยชุมชนเอง ในขั้นนี้จึงถือเป็นขั้นตอนการเสริมความมั่นคง โดยเป็นการที่สมาชิกยอมให้คณะกรรมการพิจารณาลงความเห็นต่อครัวเรือนที่เคยผ่านการรับรองแล้วว่า หากปล่อยไว้ให้คนในครัวเรือนไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออยู่ในข่ายสงสัยอีก จะยอมให้ยกเลิกการรับรองและปลดสัญลักษณ์คืนให้กับคณะกรรมการ ซึ่งจะมีการพิจารณาในรอบ 1 เดือน โดยเป็นการพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการต่อจากวาระการพิจารณารับรองครัวเรือนประจำเดือน

เมื่อมีการติดตั้งระบบนี้ได้แล้ว จะทำให้ครัวเรือนช่วยกันดูแลครัวเรือนเองอย่างมั่นคง ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนดูแลชุมชนเอง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการป้องกันภัยยาเสพติดได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเน้นย้ำ

1. การรับรองครัวเรือนปลอดภัยโดยคณะกรรมการ จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเดือนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งมีการบันทึกข้อมูลลงในบอร์ดชั้นตอนที่ 10 (บอร์ดการบันทึกขตามภาพที่ 6 ภาคผนวก) เพื่อเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง
2. จะต้องจัดกิจกรรมอื่น ๆ เกี่ยวกับกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างต่อเนื่องในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นการต่อยอดความเข้มแข็งของชุมชน

การปฏิบัติของหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

หมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน สามารถดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดได้อย่างหลากหลายตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่ โดยใช้เงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน สรุปลักษณะที่หมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดำเนินการได้เบื้องต้น ดังนี้

- ▶ กิจกรรมเฝ้าระวังยาเสพติด เช่น สนับสนุนการเดินเวรยาม จุดตรวจหมู่บ้าน/ชุมชน
- ▶ กิจกรรมป้องกันกลุ่มเสี่ยง เช่น การให้ความรู้เรื่องยาเสพติด การอบรมศาสนธรรม การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมทางเลือกให้เด็กและเยาวชน (กีฬา นันทนาการ ฯลฯ)
- ▶ กิจกรรมแก้ไขปัญหาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด เช่น การส่งบำบัดรักษา ยาเสพติด การดูแลช่วยเหลือให้ทุนประกอบอาชีพเพื่อการปรับตัวสู่สังคม
- ▶ กิจกรรมเสริมสร้างที่ดีในหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่าง
- ▶ กิจกรรมเสริมสร้างความคิด ความรู้ การรวมกลุ่ม การสร้างความตื่นตัว การประชุม แลกเปลี่ยนความรู้/ประสบการณ์ระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชนในลักษณะของศูนย์เรียนรู้ เพื่อให้เกิด กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งในหมู่บ้าน/ชุมชน
- ▶ กิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาความเป็นอยู่แบบพอเพียงตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ▶ กิจกรรมสงเคราะห์ผู้เดือดร้อน หรือผู้ตกทุกข์ได้ยากในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อลดทอน หรือขจัดความเดือดร้อนตามหลักเมตตาธรรม ทั้งนี้ อาจมีการสงเคราะห์ช่วยเหลือในรูปแบบ ตัวเงินหรือวัตถุสิ่งของ ซึ่งผู้รับการสงเคราะห์จะคืนกลับมาหรือไม่ และแต่กรณี หรือตามแต่ จะตกลงกัน
- ▶ กิจกรรมในการจัดหาธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยจากยาเสพติด

หมายเหตุ โดยที่กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นเจตนารมณ์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ดังนั้น จึงไม่สมควรที่จะนำกองทุนนี้ให้กู้ยืม คิดดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเช่นเดียวกับกองทุนอื่น ๆ เว้นแต่การสนับสนุนช่วยเหลือสงเคราะห์ และผู้ที่ได้รับการสงเคราะห์จะส่งคืนพร้อมอาจสมทบเงินจำนวนหนึ่งเข้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน ด้วยความสมัครใจ

ข้อเน้นย้ำ

1. การมอบเงินช่วยเหลือให้กับสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน จะต้องทำพิธีมอบต่อหน้า พระบรมฉายาลักษณ์ เพื่อให้ผู้ได้รับการช่วยเหลือสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ที่ให้การช่วยเหลือ ในฐานะเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. จะต้องมีการนำเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน ใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกอย่างต่อเนื่อง

การหาเงินสมทบ

1. จากการบริจาคสมทบของสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. จากการจัดทำกิจกรรมเพื่อหารายได้อื่น ๆ

ข้อเน้นย้ำ การใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้มีการหมุนเวียนเงินในบัญชีนำมา ใช้จ่ายตามแนวทาง และหาสมทบอย่างต่อเนื่อง อย่าให้หมดจากบัญชี

การพัฒนาและขยายการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยกองทุนแม่ของแผ่นดิน

การดำเนินการเพื่อให้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีกระบวนการในการสร้าง รักษา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความเข้าใจในปรัชญาของกองทุนแม่ของแผ่นดิน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพและความยั่งยืนในการเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างแท้จริง ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการขยายแนวคิดการพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ควรดำเนินการในรูปแบบของ “เครือข่าย” โดยพัฒนาจากเครือข่ายระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ตามลำดับ เพื่อทำหน้าที่ในการถักทอประสานกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดินร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และขยายผลให้พื้นที่อื่น ๆ ได้นำไปปรับใช้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง และต่อยอดสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สังเขปรายวิชาที่ 5

การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน ได้ประเมินหมู่บ้านตาม เกณฑ์ สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ และจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ประเด็นเนื้อหา

1. วิธีการ/ขั้นตอนการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน 4 ขั้นตอน ได้แก่ คัดเลือกชุมชนเป้าหมาย ขยายความคิด พิชิตปัญหาเสพติด รักษาชีวิตชุมชนเข้มแข็ง
2. เกณฑ์การประเมินหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดินของ สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ
3. การประเมินหมู่บ้านตามเกณฑ์ สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ และจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ระยะเวลา

2 ชั่วโมง

วิธีการ/เทคนิค

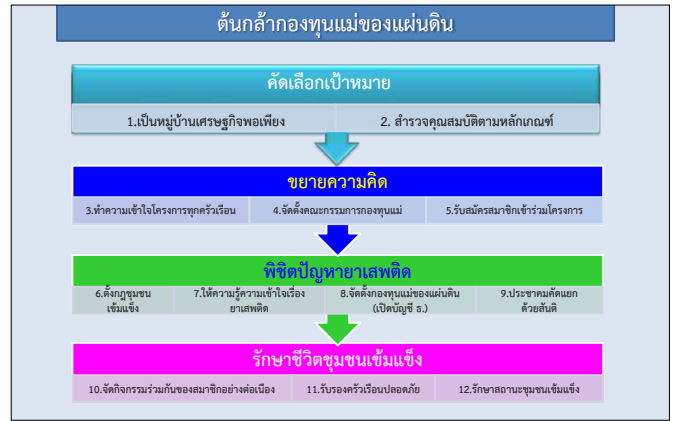
1. บรรยายประกอบสื่อ
2. จัดให้มีการประเมินหมู่บ้านตามเกณฑ์ สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ และจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

1. Power Point
2. โสตทัศนอุปกรณ์
3. แบบประเมินคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. แบบแผนพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน

การประเมินผล

1. การสังเกต
2. ถาม-ตอบ
3. แบบประเมิน

คัดเลือกชุมชนเป้าหมาย

เกณฑ์ ปี.ป.ส.
หมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกคือหมู่บ้านที่มีบัญชี 4 ข้อ (ข้อ 7-10) และจัดอันดับ 3 ข้อขึ้นไป

1. เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
2. สร้างคุณสมบัติของหมู่บ้าน/ชุมชน
  - 2.1 นำหมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีกิจกรรมที่ดีดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม
  - 2.2 สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน
  - 2.3 ประชากรหรือในหมู่บ้าน/ชุมชนในเรื่องอาสาสมัครเป็นนิตย
  - 2.4 มีกิจกรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน ดำเนินการโดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง
  - 2.5 มีภาคีการทางสังคมในเรื่องอาสาสมัคร ภาครัฐเป็นสาธารณะ และบังคับใช้อย่างจริงจัง
  - 2.6 มีโครงการแก้ไขปัญหาเสถียรในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างเป็นระบบและมีการมอบหมายภารกิจที่ชัดเจน โดยมีกรรมการที่คัดสรรมาดีและมีสมาชิกอาสาสมัคร
  - 2.7 มีการค้นพบปัญหาเสถียรโดยชุมชนเองอยู่เสมอ ยอมรับผล/ไม่ปิดบัง
  - 2.8 มีกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่
  - 2.9 มีประชาชนเดือดร้อนในหมู่บ้าน/ชุมชน เห็นชอบต่อการเข้าร่วมเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน
  - 2.10. มีการจัดตั้งกองทุนแม่
  - 2.11. มีการบูรณาการอย่างเข้มแข็งจากกลุ่ม/องค์กรชุมชนต่างๆ
  - 2.12. มีการกรรมการแสดงออกถึงความสำเร็จกันอย่างสม่ำเสมอ

ขยายความคิด

3. ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน
  - 1) รับรองครัวเรือนว่าปลอดภัยแล้ว มอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัยอาสาสมัครให้กับครัวเรือนนั้น เพื่อรณรงค์ครัวเรือนปลอดภัยให้มากที่สุด
  - 2) รับรองบุคคล เป้าหมาย ในการดำเนินงานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน คือ **ป้องกันส่วนดี และ แก้ไขส่วนเสีย** ให้ความเข้าใจเพิ่มเติมว่ากองทุนแม่ฯ ต้องมีกลุ่มสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน และไม่มีความว่าดำเนินงานทั้งหมดในหมู่บ้าน แต่หลักการดำเนินงานอาสาสมัครต่อประชาชนทั้งหมู่บ้าน
4. จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วาระการปฏิบัติหน้าที่ **คราวละ 2 ปี** โดยให้มีการคัดเลือกคณะกรรมการใหม่ใน **เดือนมกราคมของปีถัดไป** (วาระการดำรงตำแหน่งอยู่ที่กองทุนตกลงกัน)
เงื่อนไขของคณะกรรมการ : ทุกคนต้องยอมรับว่าจะไม่ขอรับเงินเดือน เบี้ยเลี้ยง หรือค่าตอบแทนใดๆ จากการปฏิบัติงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
นอกจากความภูมิใจที่ได้รับ สองพระราชปณิธานและเป็นโอกาสในการทำความดีเพื่อแผ่นดินเท่านั้น

บทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน มี 10 ประการ ได้แก่

สัดส่วนกรรมการ 1 คน ให้ดูแลต่อครัวเรือนสมาชิกไม่เกิน 5 ครัวเรือน (1 : 5) หรือตามความเหมาะสม

1. รักษาความค้ำค้ำชื่อของกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. เป็นตัวอย่างในการแสดงความจงรักภักดีต่อกองทุนแม่ของแผ่นดิน/ชุมชน
3. ร่วมบริหารและดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินไม่ให้หยุดนิ่ง ให้มีความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจกองทุนแม่ของแผ่นดินด้วยการปฏิบัติและด้วยการสื่อสาร
5. ดูแลครัวเรือนสมาชิกของกองทุนแม่ของแผ่นดินตามที่อาสาสมัครหรือ ได้รับมอบหมายไปใกล้ชิด
6. ร่วมพิจารณาการใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เป็นไปตามปรัชญาของโครงการ
7. ดำเนินการจัดเก็บเงินกองทุนแม่หรือจากสมาชิกผู้บริจาค 1 ครั้ง หรือ ตามที่ประชุมเห็นร่วมกัน
8. ร่วมพิจารณาการจัดกิจกรรมเพื่อขยายกองทุนแม่ของแผ่นดินตามแนวทางประจำปีของชุมชน
9. ร่วมขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เข้าไปสู่การแก้ไขปัญหาเสถียร ของชุมชนอย่างยั่งยืน
10. ดำเนินการใดๆ ตามความจำเป็นที่จำเป็นต่อกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการจัดตั้งคณะกรรมการให้ผู้นำชุมชน (ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ) มีบทบาทในมาก ที่สุด คือ เป็นประธานกรรมการ และให้ผู้นำทางการ ได้มี ผู้นำท้องถิ่น /ผู้นำท้องถิ่น เป็นที่ปรึกษา (หากผู้นำทางการมีบทบาทในการเป็นประธานอย่างชัดเจนอยู่ได้คงปฏิบัติหน้าที่นี้ต่อไปกว่าคณะกรรมการจะพิจารณาเห็นสมควร)

ครัวเรือนที่สมัครเข้าร่วมโครงการกองทุนแม่ มี 2 ประเภท

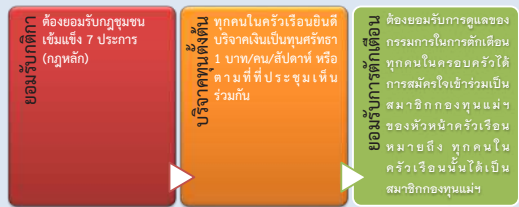
ร่วมด้วยความสมัครใจ

- ครัวเรือนที่มีความปลอดภัยจากยาเสพติดมาก่อนแล้ว การสมัครของครัวเรือนประเภทนี้เพื่อต้องการให้คณะกรรมการกองทุนแม่ ำรองความปลอดภัยให้กับครัวเรือน และเพื่อร่วมแสดงศรัทธาว่าครัวเรือนของเขาต้องการสนับสนุน ให้เกิดหมู่บ้าน/ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติดตลอดไป ภายใต้พระบารมีแม่ของแผ่นดิน

- ครัวเรือนที่พบปัญหาหรือไม่มีความปลอดภัยจากยาเสพติด การสมัครของครัวเรือนประเภทนี้เพื่อต้องการให้คณะกรรมการกองทุนแม่ให้การดูแลคนในครอบครัวของเขา เพื่อให้ได้รับการแก้ไขด้วยระบบชุมชนเข้มแข็งซึ่งการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกแสดงว่าคนในครอบครัวของเขาพร้อมให้การรวมและสมาชิกใน ชุมชนดูแลเขาได้ ไม่เกิดความขัดแย้งขึ้นมาภายหลัง

เงื่อนไขในการรับสมัครครัวเรือนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดินขึ้น กำหนดไว้ ๓ ประการ ได้แก่

พิชิตปัญหาเสพติด

กฎหลัก เป็นกฎที่กำหนดให้หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน นำไปใช้ปฏิบัติเป็นอันเดียวกับทั้งประเทศ และกฎรอง เป็นกฎ ที่ชุมชนร่วมกันจัดตั้งขึ้นตามความเหมาะสมของสถานการณ์

กฎหลัก กำหนดให้ใช้เหมือนกันทุกกองทุน (ทุกตำบล เว้นว่า หลักที่เป็นพิเศษ) มี ๗ ประการ ประกอบด้วย

- ๑) สมาชิกร่วมประชุมกันเป็นนิตย
- ๒) สมาชิกกันเริ่มประชุมและเลิกประชุมพร้อมกัน ท "ก" ที่พึงกระทำ โดยพร้อมเพรียงกัน
- ๓) สมาชิกยอมรับมติส่วนใหญ่ของที่ประชุมในการแก้ไขปัญหา
- ๔) สมาชิกให้การยอมรับและเคารพผู้อาวุโส
- ๕) สมาชิกให้การสงเคราะห์และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และคนที่ยากจนกว่า
- ๖) สมาชิกส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม
- ๗) สมาชิกช่วยกันทำนุบำรุงศาสนา

กฎรอง กฎซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนในการแก้ไขปัญหาด้านยาเสพติด เป็นไป ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน แต่การกำหนดกฎนี้ต้องไม่ขัดกับหลักการสำคัญอย่างเด็ดขาด เช่น กำหนดให้มีการลงโทษทางสังคมที่ก่อให้เกิดความรู้สึกผิดใจของสมาชิก หรือให้มีการตัดสินในชุมชน ฯลฯ ควรกำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกในเชิงบวกต่อสมาชิกเท่านั้น

5. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด

6. ระดมทุน เปิดสมุดบัญชีธนาคาร ชื่อบัญชี "กองทุนแม่ของแผ่นดิน หมู่...ค...."

ทุนศรัทธา เป็นทุนตั้งต้น โดยทุนนี้จะแสดงถึง ศรัทธาของสมาชิกว่า หากต้องการป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้ได้อย่างต่อเนื่องแล้ว จำเป็นที่ พวกเขาจะต้องมีศรัทธาอย่างต่อเนื่องด้วย โดยการจัดตั้งกองทุนนี้มีลักษณะคล้ายกับการซื้อประกันภัยยาเสพติด ซึ่งมีราคาเพียง 1 บาท/คน/สัปดาห์ หรือตามที่ประชุมเห็นร่วมกัน เท่านั้น เช่น หากครัวเรือนใดมีสมาชิก 5 คน ก็ให้บริจาค 5 บาท/สัปดาห์ หรือตามที่ประชุมเห็นร่วมกัน ให้กับคณะกรรมการ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้ทุกคนมีการคิดห้วงโยกันเรื่องยาเสพติดในครอบครัวนั่นเอง

ทุนปัญญา ให้คณะกรรมการพิจารณาร่วมกันเป็นระยะในการที่จะขยายกองทุนแม่ของแผ่นดินด้วยปัญญาของคณะกรรมการแต่ละกองทุนด้วยวิธีการต่างๆ สำหรับกิจกรรมใด ๆ บางกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณ

ทุนศักดิ์สิทธิ์ เป็นส่วนของเงินที่ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ โดยเมื่อนำมาผสมรวมกับทุนศรัทธาและทุนปัญญาแล้วทำให้ทุนทั้งหมดมีความศักดิ์สิทธิ์ เป็น **"กองทุนแม่ของแผ่นดิน"**

กรอบการใช้จ่ายเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กิจกรรมที่ดำเนินการ ให้คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาตามความเหมาะสม ได้แก่

- (1) การให้กำลังใจ ด้วยการที่คณะกรรมการปรารังความเข้าใจว่าสมาชิก กองทุนแม่ของแผ่นดินทุกคนพร้อมให้กำลังใจในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีของเขา
- (2) การช่วยเหลือด้วยการสงเคราะห์ให้กับผู้ที่เป็นกลุ่มปัญหาและครอบครัวของเขา ซึ่งหากต้องใช้เงิน ให้คณะกรรมการพิจารณาใช้เงินจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน และให้มีการรับความช่วยเหลือจากหน้าพระบารมีของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ตามขั้นตอนที่คณะกรรมการ กำหนด
- (3) การพบปะเยี่ยมเยียนอย่างใกล้ชิดของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องเป็นระยะๆ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับกลุ่มปัญหาว่ากองทุนแม่ของแผ่นดินมีความจริงใจที่จะช่วยเหลือเขา
- (4) สำหรับผู้เสติดมากที่ต้องการเข้ารับการรักษา ก่อน ให้ คณะกรรมการพิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน แล้วให้กลับมาฟื้นฟูชุมชนโดยเร็ว

7. ประชาดัดแยกด้วยสันติวิธี การคัดแยกผู้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน/ชุมชน

รักษาชีวิตชุมชนเข้มแข็ง

8. จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกันของสมาชิก

แบ่งกลุ่มเป้าหมายที่จะทำกิจกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม

- (1) ผู้ค้ายาเสพติด (แยกเป็นรายใหญ่ รายย่อย)
- (2) ผู้เสพ (แยกเป็น เสติดหนัก เสติด เสพยังไม่ติด)
- (3) ผู้ต้องสงสัย (กลุ่มเสี่ยงที่มีพฤติกรรมต้องสงสัยว่าอาจไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด)
- (4) ครอบครัวของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่มข้างต้น

11. รับรองครัวเรือนปลอดภัย

- การปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย
- (1) การรับรองครัวเรือน
- (2) การมอบธงสัญลักษณ์ครัวเรือนปลอดภัย

12. รักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็ง

เมื่อได้รับการคัดเลือกให้รับพระราชทานเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. ต้องผ่านตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่
  2. ต้องการประเมินของ ป.ป.ส. จึงจะได้รับการคัดเลือกเข้ารับพระราชทาน ฯ
- ทั้งนี้จังหวัดจะมีการประชุมชี้แจงต่อไป

มีระบบตรวจสอบครัวเรือนที่ผ่านการรับรองและได้รับธงสัญลักษณ์ ทุกรอบ 1 เดือน หากไม่ผ่านขั้นตอนนี้สามารถปลดธงคืนกรมการกองทุนได้

เกณฑ์การประเมินคัดเลือกหมู่บ้าน แต่ละเกณฑ์แบ่งเป็นคะแนน A B C D F

1. ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีความเข้มแข็ง มีกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม
2. สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน
3. ประชุมหารือในหมู่บ้าน/ชุมชน ในเรื่องยาเสพติดอยู่เป็นประจำ
4. มีกิจกรรมในหมู่บ้าน/ชุมชน ดำเนินการโดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง
5. มีมาตรการทางสังคมในเรื่องยาเสพติด ประกาศเป็นสาธารณะและบังคับใช้อย่างจริงจัง
6. มีกลไกการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างเป็นระบบและมีกรอบแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน โดยมีการบันทึกผลการเฝ้าระวังเป็นลายลักษณ์อักษร

เกณฑ์การประเมินคัดเลือกหมู่บ้าน แต่ละเกณฑ์แบ่งเป็นคะแนน A B C D F

7. มีการค้นหาปัญหาเสพติดโดยชุมชนเองอยู่เสมอ ยอมรับผล/ไม่ปิดบัง
8. มีกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่
9. มีประชาชนของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เห็นชอบต่อการเข้าร่วมเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน
10. มีการจัดตั้งกองทุนยาเสพติดรองรับกองทุนแม่ของแผ่นดิน
11. มีการบูรณาการอย่างเข้มแข็งของกลุ่ม/องค์กรชุมชนต่าง ๆ
12. มีกิจกรรมการแสดงผลงานเชิงรักกักตักอย่างสม่ำเสมอ

ต้องมีผลประเมิน ได้คะแนน A ไม่น้อยกว่า 7 ข้อ (ข้อ 7, 8, 9, 10 ต้องได้คะแนน A)

แบบประเมินคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กิจกรรม/ขั้นตอน	ตัวบ่งชี้/คะแนน					ผลการประเมิน
	A	B	C	D	F	
1. ผู้นำเข้มแข็ง มีกิจกรรมอุปถัมภ์	- ผู้นำเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน ทุกครั้ง	- ผู้นำเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน บ่อยครั้ง	- ผู้นำเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน นาน ๆ ครั้ง	- ผู้นำไม่เข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน	- ผู้นำไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน/ชุมชน	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F

หมู่บ้าน/ชุมชนที่จะได้รับการรับรองและเสนอรายชื่อเป็น “หมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน” ต้องมีผลการประเมินภาพรวมเป็น A เท่านั้น โดยมีเงื่อนไข ดังนี้

1. จากเกณฑ์การประเมิน 12 ข้อ ต้องมีผลการประเมินเป็น A ไม่น้อยกว่า 7 ข้อ
2. ใน 7 ข้อนั้นต้องมีกิจกรรมบังคับ ข้อ 7, 8, 9 และ 10 โดยทั้ง 4 ข้อ ต้องมีผลการประเมินเป็น A เท่านั้น

ประเมินหมู่บ้านตามเกณฑ์ สำนักงาน ป.ป.ส. 12 ข้อ

ผลการประเมินหมู่บ้านของเรา (ตามแบบประเมิน)

- ให้ทุกท่านดำเนินการประเมินหมู่บ้านของตนเอง
- คิดค่าคะแนนว่าหมู่บ้านของเราผ่านเกณฑ์ข้อ ใดบ้าง และมีข้อใดไม่ผ่านเกณฑ์
- จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

การพัฒนาหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน *

หมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน ได้แก่ หมู่บ้านที่ผ่านกระบวนการพัฒนาตามเกณฑ์การประเมินที่สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนด และเข้ารับพระราชทานเงินขวัญถุง หมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน จึงได้ชื่อว่า “หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน”

การส่งเสริมการจัดตั้งต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. คัดเลือกชุมชนเป้าหมาย

1.1 พิจารณาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเป็นลำดับแรก

1.2 สสำรวจคุณสมบัติของหมู่บ้าน/ชุมชน ดังนี้

เนื่องจากกองทุนแม่ของแผ่นดิน ถือเป็นกองทุนที่มีความศักดิ์สิทธิ์ หมู่บ้าน/ชุมชนใดที่จะได้รับพระราชทานนั้น จำเป็นจะต้องคัดเลือกเฉพาะหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีคุณภาพไม่ได้เน้นว่าต้องมีจำนวนมาก ซึ่งต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบหลักที่ใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเข้ารับพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ต่อไปนี้

1) มีการพัฒนาหรืออบรมผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2) ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีความเข้มแข็ง สามัคคีกัน และมีกิจกรรมที่ได้

ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

3) มีกฎระเบียบหมู่บ้าน/ชุมชนในเรื่องยาเสพติดมีผลบังคับใช้อย่างจริงจัง

4) มีการประชุมหารือในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นนิตย โดยเริ่มและเลิกประชุมอย่าง

พร้อมเพียงกัน

5) มีการรวมกลุ่มกิจกรรมในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างหลากหลาย

6) มีการเฝ้าระวังในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างเป็นระบบ และมีการมอบหมายภารกิจ

ที่ชัดเจน เช่น การจัดเวรยามดูแลความไม่สงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน/ชุมชน

7) มีการสำรวจปัญหา ยาเสพติดและยอมรับผลไม่ปิดบัง

8) มีการจัดกลุ่มกิจกรรมเยาวชน มีเยาวชนเข้าร่วมมาก

9) มีกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ตรงกับสถานการณ์และ

สาเหตุของปัญหา

10) มีประชาคมดีของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เห็นชอบต่อการเข้าร่วมกองทุน

แม่ของแผ่นดินอย่างกว้างขวาง

11) มีกองทุนยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนหรือกองทุนอื่น ๆ ภายในหมู่บ้าน/

ชุมชนที่นำมาใช้ในกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยกองทุนที่มีอยู่เหล่านี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบริหารจัดการที่ดี

12) คนในหมู่บ้าน/ชุมชนกระตือรือร้นที่จะไปศึกษาเรียนรู้หมู่บ้านกองทุน

แม่ของแผ่นดินแห่งอื่น

* คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562

- 13) มีกิจกรรมขยายทุนทางสังคมในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม
- 14) ได้รับรางวัลต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนหลายรางวัล
- 15) มีการบูรณาการอย่างเข้มแข็งของกลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน

2. ขยายความคิด

- 2.1 ทำความเข้าใจโครงการทุกครัวเรือน (ขั้นที่ 1 กองทุนแม่ฯ)
- 2.2 จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ขั้นที่ 2 กองทุนแม่ฯ)
- 2.3 รับสมัครครัวเรือนสมาชิกเข้าร่วมโครงการ (ขั้นที่ 3 กองทุนแม่ฯ)

3. พิชิตปัญหาเสพติด

- 3.1 จัดตั้งกฎชุมชนเข้มแข็ง (ขั้นที่ 4 กองทุนแม่ฯ)
- 3.2 ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด (ขั้นที่ 5 กองทุนแม่ฯ)
- 3.3 จัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด (ขั้นที่ 6 กองทุนแม่ฯ)
- 3.4 ประชาคมคัดแยกด้วยสันติวิธี (ขั้นที่ 7 กองทุนแม่ฯ)

4. รักษาชีวิตชุมชนเข้มแข็ง

- 4.1 จัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกันของสมาชิก (ขั้นที่ 8 กองทุนแม่ฯ)
- 4.2 รับรองครัวเรือนปลอดภัย (ขั้นที่ 9 กองทุนแม่ฯ)
- 4.3 รักษาสถานะของชุมชนเข้มแข็ง (ขั้นที่ 10 กองทุนแม่ฯ)

ตัวชี้วัดหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน

การคัดเลือกหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อเข้ารับพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยใช้เกณฑ์ตัวชี้วัด 12 ข้อ ดังนี้ (แบบประเมินคัดเลือกฯ และขั้นตอนการนำเข้าข้อมูลฯ ตามฟอร์มที่ 12 และ 13 ภาคผนวก)

1. ผู้นำเข้มแข็ง มีกิจกรรมรูปธรรม

ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีความสำคัญในกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ให้เป็นหมู่บ้านชุมชนที่เข้มแข็ง วิทยากรจะต้องให้องค์ความรู้กับผู้นำชุมชนอย่างถ่องแท้ เมื่อผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนมีความรู้ ก็จะสามารถถกเถียง ถกเถียง ถกเถียง ในการดำเนินงานตามแนวทาง หรือ องค์ความรู้ เพราะฉะนั้น ตัวชี้วัดที่ 1 เกณฑ์ชี้วัดอยู่ที่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อที่จะขับเคลื่อนแผนการพัฒนาหมู่บ้านไปตามแผนที่ได้วางไว้ นำไปสู่การเป็นหมู่บ้านชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

2. สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนให้ความร่วมมือ

การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกในหมู่บ้านซึ่งเมื่อ ผู้นำคิดแผนงานจะดำเนินการเพียงแค่ว่า กลุ่มของผู้นำยังไม่สำเร็จ ต้องอาศัยสมาชิกในหมู่บ้านในการสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม สังเกต ได้จากการจัดกิจกรรมในทุก ๆ ด้าน ของหมู่บ้าน/ชุมชน สมาชิกในหมู่บ้านให้ความร่วมมือกันหรือไม่

3. ประชุมหารือในหมู่บ้าน/ชุมชนในเรื่องยาเสพติดอยู่เป็นนิจอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อร่วมแก้ไขปัญหา

การแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชนมีความจำเป็นที่จะต้องให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้รับความรู้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง โดยการประชุมหารือในหมู่บ้าน/ชุมชน นำปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชนมาหารือเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด จะต้องมีการบันทึกการประชุมแนวทางแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อใช้เป็นเอกสารอ้างอิง

4. กิจกรรมในหมู่บ้าน/ชุมชนดำเนินการโดยยึดหลักการพึ่งตนเอง

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่

▶ **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อ **ความมั่นคง** และ **ความยั่งยืน** ของการพัฒนา

▶ **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

▶ **คำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้
ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ในการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน หลักเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อทุกครัวเรือนยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง พออยู่ พอมิ พอกิน สมาชิกในครัวเรือนก็จะไม่ไปยุ่งกับยาเสพติด

5. มีกฎหมายสิ่งแวดล้อมและมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง

การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำมาตรการทางสังคมมาใช้กับสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชนโดยสันติวิธี เพราะฉะนั้น หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินจะต้องนำมาตรการสังคมมาใช้ มีการปรับปรุงมาตรการทางสังคมให้เป็นปัจจุบัน สมาชิกในหมู่บ้านจะต้องมีส่วนร่วมในการตั้งกฎชุมชน

6. มีกลไกเฝ้าระวังยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างเป็นระบบและมอบหมายภารกิจที่ชัดเจน

หมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นการฝึกให้ชุมชนได้ดูแลชุมชน กำหนดมาตรการการเฝ้าระวังปัญหาของชุมชนในทุก ๆ ด้าน โดยนำกำลังประชาชนที่มีอยู่ เช่น ชรบ. อปพร. ฯลฯ เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

7. มีการค้นหาผู้เสพ ผู้ค้า อยู่เสมอโดยไม่ปิดบัง

หมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการประชาคมค้นหาปัญหาเสพติดอยู่เสมอ ซึ่งจะตรงกับขั้นตอนที่ 7 ของการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อหาวิธีการในการร่วมกันแก้ไขปัญหา เป็นตัวชี้วัดที่ต้องมีผลการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

8. มีกิจกรรมป้องกัน/แก้ไขปัญหาเสพติด

กิจกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สามารถดำเนินการได้หลาย ๆ กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ หรือการคิดริเริ่มของผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน นำสมาชิกในหมู่บ้าน เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกเรื่องปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นตัวชี้วัดที่ต้องมีผลการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

9. กิจกรรมระดมความคิดเห็นในหมู่บ้าน/ชุมชนยินดีเข้าร่วม

การจะสมัครเข้าร่วมโครงการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องทำประชาคมของคนในชุมชน ว่าเห็นชอบเข้าร่วมเป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพราะการดำเนินงานการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมจะดำเนินงานเฉพาะผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนไม่ได้ จะต้องอาศัยคนในหมู่บ้าน/ชุมชนให้ความร่วมมือ เป็นตัวชี้วัดที่ต้องมีผลการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

10. มีการจัดตั้งกองทุนยาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด และมีการบริหารจัดการกองทุนด้วยความเรียบร้อย

การจัดตั้งกองทุนแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นทุนศรัทธา ที่จะร่วมกันจัดตั้งกองทุนเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาเสพติด เพื่อเป็นกองทุนในการบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรองรับทุนศรัทธา เป็นตัวชี้วัดที่ต้องมีผลการดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

11. มีการบูรณาการกับองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ ฯลฯ

มีความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง เป็นรูปธรรม

12. มีกิจกรรมแสดงความจงรักภักดีอย่างสม่ำเสมอ

หมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน ต้องมีกิจกรรมที่แสดงออกถึงความจงรักภักดีอย่างเป็นรูปธรรม มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ อยู่เป็นประจำ คนในหมู่บ้านมีความสำนึกในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ข้อเน้นย้ำ

กิจกรรมที่ต้องดำเนินการอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ได้แก่ ข้อ 7, 8, 9, 10

แบบประเมินคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประจำปี.....
 ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน.....หมู่ที่.....ตำบล/เทศบาล
 ตำบล/แขวง.....
 อำเภอ/เทศบาลนคร เมือง/เขต.....จังหวัด.....

กิจกรรม/ ขั้นตอน	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน					ผลการ ประเมิน
	A	B	C	D	F	
1. ผู้นำเข้มแข็ง มีกิจกรรม รูปธรรม	- ผู้นำเข้าร่วม กิจกรรมของ หมู่บ้าน/ชุมชน ทุกครั้ง - ผู้นำอำนวยความสะดวกและ ร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นใน หมู่บ้าน/ชุมชน อย่างเต็มที่ - ผู้นำสามารถ ผลักดันให้เกิด การขับเคลื่อน กิจกรรมในพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน ได้อย่างต่อเนื่อง	- ผู้นำเข้าร่วม กิจกรรมของ หมู่บ้าน/ชุมชน บ่อยครั้ง - ผู้นำอำนวยความสะดวก และร่วมแก้ไข ปัญหที่เกิดขึ้น ในหมู่บ้าน/ ชุมชนตาม สมควร - ผู้นำสามารถ ผลักดันให้เกิด การขับเคลื่อน กิจกรรมในพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน ได้ตามสมควร	- ผู้นำเข้าร่วม กิจกรรมของ หมู่บ้าน/ชุมชน นาน ๆ ครั้ง - ผู้นำอำนวยความสะดวก และร่วมแก้ไข ปัญหที่เกิดขึ้น ในหมู่บ้าน/ชุมชน นาน ๆ ครั้ง - ผู้นำสามารถ ผลักดันให้เกิด การขับเคลื่อน กิจกรรมในพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน ได้บ้างนาน ๆ ครั้ง	- ผู้นำมักจะ ไม่เข้าร่วม กิจกรรมของ หมู่บ้าน/ชุมชน - ผู้นำไม่ อำนวยความสะดวก และ ร่วมแก้ไข ปัญหที่เกิดขึ้น ในหมู่บ้าน/ ชุมชน	- ผู้นำไม่เคย เข้าร่วม กิจกรรม ใด ๆ ของ หมู่บ้าน/ ชุมชน - ผู้นำไม่ อำนวยความสะดวก และ ร่วมแก้ไข ปัญหที่เกิดขึ้น ในหมู่บ้าน/ ชุมชน	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
2. สมาชิกใน หมู่บ้าน/ชุมชน ให้ความ ร่วมมือ	- คร่าวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เข้าร่วมกิจกรรมที่ จัดขึ้นในหมู่บ้าน/ ชุมชน	- คร่าวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 70 ขึ้น ไป เข้าร่วม กิจกรรมที่ จัดขึ้นใน หมู่บ้าน/ชุมชน	- คร่าวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 60 ขึ้นไป เข้าร่วม กิจกรรมที่จัดขึ้น ในหมู่บ้าน/ชุมชน	- คร่าวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน ร้อยละ 50 ขึ้น ไป เข้าร่วม กิจกรรมที่จัด ขึ้นในหมู่บ้าน/ ชุมชน	- คร่าวเรือนใน หมู่บ้าน/ ชุมชนน้อย กว่าร้อยละ 50 เข้าร่วม กิจกรรมที่จัด ขึ้นใน หมู่บ้าน/ ชุมชน	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
3. ประชุม หารือใน หมู่บ้าน/ชุมชน เรื่องยาเสพติด อยู่เป็นนิจ อย่างน้อย เดือนละ 1	- หมู่บ้าน/ชุมชน มีการประชุม หารือเรื่อง ยาเสพติด อย่าง น้อยเดือนละ 1 ครั้ง	- หมู่บ้าน/ชุมชน มีการประชุม หารือเรื่องยา เสพติด อย่างน้อย 2 เดือน ครั้ง	- หมู่บ้าน/ชุมชน มีการประชุม หารือเรื่อง ยาเสพติด อย่าง น้อย 4 เดือน ครั้ง	- หมู่บ้าน/ ชุมชนมีการ ประชุมหารือ เรื่องยาเสพติด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	- หมู่บ้าน/ ชุมชนไม่มี การประชุม หารือเรื่อง ยาเสพติด	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F

กิจกรรม/ ขั้นตอน	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน					ผลการ ประเมิน
	A	B	C	D	F	
ครั้ง เพื่อร่วม แก้ไขปัญหา						
4. กิจกรรมใน หมู่บ้าน/ชุมชน ดำเนินการโดย ยึดหลักการ พึ่งตนเอง	- กิจกรรมส่วน ใหญ่ที่จัดขึ้นใน หมู่บ้าน/ชุมชน กลไกการ ขับเคลื่อนงาน หลัก คือ แกนนำ ชาวบ้านและคน ในชุมชน โดยมี หน่วยงานรัฐ องค์กรพัฒนา เอกชน NGOs และองค์กร บริหารส่วนตำบล เทศบาล เป็นฝ่าย สนับสนุน	- กิจกรรมส่วน ใหญ่ที่จัดขึ้นใน หมู่บ้าน/ชุมชน กลไกการ ขับเคลื่อนงาน หลัก คือ องค์กร พัฒนาเอกชน NGOs และ องค์กรบริหาร ส่วนตำบล เทศบาล โดย ดำเนินการ ร่วมกับแกนนำ ชาวบ้านและคน ในชุมชน	- กิจกรรมส่วน ใหญ่ที่จัดขึ้นใน หมู่บ้าน/ชุมชน กลไกการ ขับเคลื่อนงาน หลัก คือ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กร พัฒนาเอกชน NGOs	- กิจกรรมส่วน ใหญ่ที่จัดขึ้นใน หมู่บ้าน/ชุมชน กลไกการ ขับเคลื่อนงาน หลัก คือ หน่วยงาน ภาครัฐ	- ไม่มีการจัด กิจกรรมใน หมู่บ้าน/ ชุมชน	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
5. มีกฎหมาย สังคมเรื่องยา เสพติดและมี การบังคับใช้ อย่างจริงจัง	- ในหมู่บ้าน/ ชุมชน มีกฎหมายสังคม เรื่อง ยาเสพติด - มีการกำหนดกฎ ทางสังคมเรื่องยา เสพติดเป็นลาย ลักษณ์อักษร -มีการทำความ เข้าใจกับคนใน ชุมชนเรื่อง กฎหมายสังคมเรื่อง ยาเสพติด - มีการบังคับใช้ กฎหมายสังคมเรื่อง ยาเสพติดอย่าง จริงจัง	- ในหมู่บ้าน/ ชุมชน มีกฎหมายสังคม เรื่อง ยาเสพติด - มีการกำหนด กฎหมายสังคม เรื่อง ยาเสพติดเป็น ลายลักษณ์ อักษร - มีการทำความ เข้าใจกับคนใน ชุมชนเรื่องกฎ ทางสังคมเรื่อง ยาเสพติด	- ในหมู่บ้าน/ ชุมชนมีกฎหมาย สังคมเรื่อง ยาเสพติด - มีการกำหนด กฎหมายสังคมเรื่อง ยาเสพติดเป็น ลายลักษณ์อักษร	- ในหมู่บ้าน/ ชุมชนมีกฎหมาย สังคมเรื่องยา เสพติด	- ในหมู่บ้าน/ ชุมชนไม่มี การใช้กฎหมาย สังคมเรื่องยา เสพติด	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F

กิจกรรม/ ขั้นตอน	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน					ผลการ ประเมิน
	A	B	C	D	F	
6. มีกลไกเฝ้า ระวังยาเสพติด ในหมู่บ้าน/ ชุมชนอย่าง เป็นระบบและ มอบหมาย ภารกิจที่ ชัดเจน	- มีกลไกการเฝ้า ระวังยาเสพติดใน หมู่บ้าน/ชุมชน - มีการมอบหมาย ภารกิจเป็นลาย ลักษณ์อักษร - มีระบบการ ติดตามผลการ ดำเนินงานอย่าง เป็นรูปธรรม - มีการปรับปรุง ระบบกลไกการ เฝ้าระวังให้มี ประสิทธิภาพ อย่างสม่ำเสมอ	- มีกลไกการเฝ้า ระวังยาเสพติด ในหมู่บ้าน/ ชุมชน - มีการ มอบหมาย ภารกิจเป็นลาย ลักษณ์อักษร - มีระบบการ ติดตามผลการ ดำเนินงานอย่าง เป็นรูปธรรม	- มีกลไกการเฝ้า ระวังยาเสพติดใน หมู่บ้าน/ชุมชน - มีการ มอบหมาย ภารกิจเป็นลาย ลักษณ์อักษร	- มีกลไกการ เฝ้าระวังยา เสพติดใน หมู่บ้าน/ชุมชน	- ไม่มีกลไก การเฝ้าระวัง ยาเสพติด	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
7. มีการค้นหา ผู้เสพ ผู้ค้า อยู่ เสมอโดยไม่ปิดบัง	- มีการทำ ประชาคม (โดย ชุมชน) เพื่อค้นหา ผู้เสพ ผู้ค้าหรือมี กิจกรรมสำรวจ สถานการณ์ยา เสพติด(การ เพิ่มขึ้น หรือ ลดลงของจำนวน ผู้เสพ ผู้ค้า ใน พื้นที่หมู่บ้าน/ ชุมชน) เป็น ประจำ ทุกเดือน	- มีการทำ ประชาคม (โดย ชุมชน) เพื่อ ค้นหาผู้เสพ ผู้ค้า หรือมีกิจกรรม สำรวจ สถานการณ์ยา เสพติด(การ เพิ่มขึ้นหรือ ลดลงของ จำนวนผู้เสพ ผู้ค้า ในพื้นที่ หมู่บ้าน/ชุมชน) ทุก 3 เดือน	- มีการทำ ประชาคม (โดย ชุมชน) เพื่อ ค้นหาผู้เสพ ผู้ค้า หรือมีกิจกรรม สำรวจ สถานการณ์ ยาเสพติด (การ เพิ่มขึ้น หรือ ลดลงของจำนวน ผู้เสพ ผู้ค้า ใน พื้นที่หมู่บ้าน/ ชุมชน) ทุก 6 เดือน	- มีการทำ ประชาคม (โดยชุมชน) เพื่อค้นหาผู้ เสพ ผู้ค้า หรือ มีกิจกรรม สำรวจ สถานการณ์ ยาเสพติด (การเพิ่มขึ้น หรือลดลงของ จำนวนผู้เสพ ผู้ค้า ในพื้นที่ หมู่บ้าน/ ชุมชน) ทุก 1 ปี	- ไม่มีการ ค้นหา ผู้เสพ ผู้ค้า หรือมี กิจกรรม สำรวจ สถานการณ์ ยาเสพติด (การเพิ่มขึ้น หรือลดลง ของจำนวนผู้ เสพ ผู้ค้า ใน พื้นที่ หมู่บ้าน/ ชุมชน)	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
8. มีกิจกรรม ป้องกัน/แก้ไข ปัญหาเสพติด	- มีกิจกรรม ป้องกันแก้ไข ปัญหาเสพติด ต่อเนื่องเป็น ประจำ ทุกเดือน	- มีกิจกรรม ป้องกัน/แก้ไข ปัญหาเสพติด เฉลี่ยทุก 2 เดือน	- มีกิจกรรม ป้องกัน/แก้ไข ปัญหา ยาเสพติดเฉลี่ย ทุก 4 เดือน	- มีกิจกรรม ป้องกัน/แก้ไข ปัญหาเสพติด ติดเฉลี่ยทุก 1 ปี	- ไม่มี กิจกรรม ป้องกัน/ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F

กิจกรรม/ ขั้นตอน	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน					ผลการ ประเมิน
	A	B	C	D	F	
9. กิจกรรม ประชาคมคน ในหมู่บ้าน/ ชุมชนยินดีเข้า ร่วม	- คราวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน มี ประชาคมดี ยินดี เข้าร่วม ดำเนินการตาม แนวกองทุนแม่ฯ ร้อยละ 60 ขึ้นไป	- คราวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน มีประชาคมดี ยินดีเข้าร่วม ดำเนินการตาม แนวกองทุนแม่ฯ ร้อยละ 30 ขึ้น ไป	- คราวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน มีประชาคมดียินดี เข้าร่วม ดำเนินการตาม แนวกองทุนแม่ฯ ร้อยละ 20 ขึ้นไป	- คราวเรือนใน หมู่บ้าน/ชุมชน มีประชาคมดี ยินดี เข้าร่วม ดำเนินการตาม แนวกองทุน แม่ฯ ร้อยละ 10 ขึ้นไป	- ไม่มี ครัวเรือนใน หมู่บ้าน/ ชุมชน ยินดี เข้าร่วม ดำเนินการ ตามแนว กองทุนแม่ฯ	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
10. มีการ จัดตั้งกองทุน ยาเสพติดของ หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนำมาใช้ใน กิจกรรม ป้องกันและ แก้ไขปัญหา ยาเสพติด และมี การบริหาร จัดการกองทุน ด้วยความ เรียบร้อย	- มีการจัดตั้ง กองทุน ยาเสพติด - มีการจัดตั้ง คณะกรรมการ - มีการกำหนด ระเบียบการใช้ จ่ายกองทุน - มีการจัดทำ บัญชี/หลักฐาน การใช้เงิน - มีการนำเงินมา ใช้ประโยชน์ใน กิจกรรมป้องกัน และแก้ไข ยาเสพติด - มีการระดมทุน อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยเดือน ละครึ่ง	- มีการจัดตั้ง กองทุนยาเสพติด - มีการจัดตั้ง คณะกรรมการ - มีการกำหนด ระเบียบการใช้ จ่ายกองทุน - มีการจัดทำ บัญชี/หลักฐาน การใช้เงิน - มีการนำเงินมา ใช้ประโยชน์ใน กิจกรรมป้องกัน และแก้ไข ยาเสพติด	- มีการจัดตั้ง กองทุนยาเสพติด - มีการจัดตั้ง คณะกรรมการ - มีการกำหนด ระเบียบการใช้ จ่ายกองทุน	- มีการจัดตั้ง กองทุนยาเสพติด - มีการจัดตั้ง คณะกรรมการ - มีการกำหนด ระเบียบการใช้ จ่ายกองทุน	- ไม่มีมีการ จัดตั้งกองทุน ยาเสพติด	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F
11. มีการบูร ณาการกับ องค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ ชุมชน เช่น กลุ่มออม ทรัพย์ กลุ่ม สตรี กลุ่ม เยาวชน กลุ่ม	- มีการเชื่อมโยง บูรณาการกับ องค์กรอื่น ๆ ของ หมู่บ้าน มากกว่า 4 องค์กร ขึ้นไป	- มีการเชื่อมโยง บูรณาการกับ องค์กรอื่น ๆ ของหมู่บ้าน 3 องค์กร	- มีการเชื่อมโยง บูรณาการกับ องค์กร อื่น ๆ ของ หมู่บ้าน 2 องค์กร	- มีการ เชื่อมโยงบูรณา การกับองค์กร อื่น ๆ ของ หมู่บ้าน 1 องค์กร	- ไม่มีมีการ เชื่อมโยง บูรณาการกับ องค์กรอื่น ๆ	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F

กิจกรรม/ ขั้นตอน	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน					ผลการ ประเมิน
	A	B	C	D	F	
เกษตรกร กลุ่ม ผู้สูงอายุ ฯลฯ						
12. มีกิจกรรม แสดงความ จงรักภักดี อย่างสม่ำเสมอ	- (ในรอบปี) มี กิจกรรมแสดง ความจงรักภักดี 4 กิจกรรม ขึ้นไป	- (ในรอบปี) มี กิจกรรมแสดง ความจงรักภักดี 3 กิจกรรม	- (ในรอบปี) มี กิจกรรมแสดง ความจงรักภักดี 2 กิจกรรม	- (ในรอบปี) มี กิจกรรมแสดง ความ จงรักภักดี 1 กิจกรรม	- (ในรอบปี) ยังไม่มีการจัด กิจกรรม แสดงความ จงรักภักดี	☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ F

เงื่อนไขการประเมิน

ประเมินจากการดำเนินกิจกรรมสำคัญของหมู่บ้าน/ชุมชนนั้น ๆ จำนวน 12 กิจกรรม (ข้อ) โดยแต่ละข้อมีระดับการประเมิน 5 ระดับ ตามตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน (A B C D F)

หมู่บ้าน/ชุมชนที่จะได้รับการรับรองและเสนอรายชื่อเป็น “หมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน” ต้องมีผลการประเมินภาพรวมเป็น A เท่านั้น โดยมีเงื่อนไข ดังนี้

1. จากเกณฑ์การประเมิน 12 ข้อ ต้องมีผลการประเมินเป็น A ไม่น้อยกว่า 7 ข้อ
2. ใน 7 ข้อนั้นต้องมีกิจกรรมบังคับ ข้อ 7, 8, 9 และ 10 โดยทั้ง 4 ข้อ ต้องมีผลการประเมินเป็น A เท่านั้น ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

กิจกรรมบังคับ 4 ข้อ (ข้อ 7, 8, 9 และ 10)	กิจกรรมข้ออื่น ๆ (ข้อ 1 - 6 และ 11 - 12)	ผลการประเมิน	การวัด
ได้ A ทุกข้อ	ได้ A อย่างน้อย 3 ข้อ	A	ผ่าน
ได้ A น้อยกว่า 4 ข้อ	ได้ B อย่างน้อย 3 ข้อ	B	ไม่ผ่าน
ได้ B ทุกข้อ	ได้ B อย่างน้อย 3 ข้อ	C	ไม่ผ่าน
ได้ต่ำกว่า B บางข้อ	ได้ B อย่างน้อย 4 ข้อ	D	ไม่ผ่าน
ได้ B ต่ำกว่า 7 ข้อ		F	ไม่ผ่าน

สังเขปรายวิชาที่ 6

การตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน รู้สถานะกองทุนฯ ของตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กำหนดแนวทาง และแผนพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้เข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นเนื้อหา

1. กลไกและขั้นตอนการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. ตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน และการจัดระดับกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. การวิเคราะห์ผลการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. การกำหนดแนวทาง และจัดทำแผนพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน

ระยะเวลา

- 1 ชั่วโมง 30 นาที

วิธีการ/เทคนิค

- บรรยายประกอบสื่อ
- จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กำหนดแนวทาง และจัดทำแผนพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

- Power Point
- โสตทัศนอุปกรณ์
- แบบตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- แบบแนวทางการพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน
- แบบแผนพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน

การประเมินผล

- การสังเกต
- ถาม-ตอบ
- แบบประเมิน

การตรวจสุขภาพ กองทุนแม่ของแผ่นดิน

เพื่อให้

- 1) **รู้และเข้าใจ**เกี่ยวกับการตรวจสุขภาพกองทุนฯ **รู้สถานะ**กองทุนฯ ของตนเองว่าอยู่ระดับใด
- 2) มี**แนวทางการพัฒนา**กองทุนฯ ให้เข้มแข็งสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

กลไกการดำเนินงาน

1. กรมการพัฒนาชุมชน โดยคณะทำงานคณะทำงานฝ่ายแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรมการพัฒนาชุมชน ศอ.ป.ส.พ. จัดทำคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. จังหวัด โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด เป็นคณะอำนวยการกำกับติดตาม และรายงานผลระดับจังหวัด
3. อำเภอ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นคณะอำนวยการกำกับติดตาม และรายงานผล ระดับอำเภอ และจัดชุดปฏิบัติการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. อำเภอ โดยเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นคณะดำเนินการสนับสนุน และร่วมชุดปฏิบัติการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. พื้นที่ โดยคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินของหมู่บ้าน จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน บริหารจัดการและขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
6. พื้นที่ โดยชุดปฏิบัติการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 7 - 10 คน ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้แทน ศอ.ป.ส.อ. เป็น หัวหน้าชุดปฏิบัติการผู้แทนวิทยากรกระบวนการผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นทีมปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นเลขานุการชุดปฏิบัติการ

ตัวชี้วัดการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
(4 ด้าน 19 ตัวชี้วัด)

ด้านที่ 1
การบริหารจัดการ

- ✓ 1. การจัดตั้งคณะกรรมการ
- ✓ 2. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปมีความศรัทธากองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ✓ 3. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการด้านการดูแลครัวเรือนสมาชิก
- ✓ 4. ระเบียบบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ✓ 5. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน (ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม และร่วมรับผลประโยชน์)

ตรวจสุขภาพอารมณ์

การตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. เพื่อทราบสถานะของกองทุนแม่ของแผ่นดินว่าเข้มแข็งระดับใด
3. เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน

เป้าหมาย กองทุนแม่ของแผ่นดินทุกแห่ง

แบบตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ✓ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน
- ✓ ส่วนที่ 2 แบบประเมินสถานะเพื่อพัฒนากองทุนแม่ (4 ด้าน 19 ตัวชี้วัด)
- ✓ ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค/ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนการตรวจสุขภาพกองทุนแม่

พื้นที่ ชุดปฏิบัติการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ → ผู้แทน ศอ.ป.ส.อ. : เป็นหัวหน้าชุดฯ
ผู้แทนวิทยากรกระบวนการ/ เครือข่าย : เป็นทีมปฏิบัติการฯ
จนท.พ. : เป็นเลขานุการ

ดำเนินการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ โดย...

- 1.เลือกกลุ่มบุคคลที่จะให้ข้อมูล : กรรมการฝ่ายต่าง ๆ,สมาชิกกองทุนฯ, ผู้ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนฯ, ผู้ที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกที่อยู่ในหมู่บ้าน ฯลฯ
- 2.ชี้แจงความเป็นมา แนวคิดการดำเนินงานกองทุนฯ และวัตถุประสงค์ของการตรวจสุขภาพฯ
- 3.เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่ม ตามประเด็นในแบบที่ละข้อ และตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 4.ตรวจสอบความถูกต้อง โดยตรวจสอบความรู้ความเข้าใจตามประเด็นคำถามอีกครั้ง

ตัวชี้วัดการตรวจสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
(4 ด้าน 19 ตัวชี้วัด)

ด้านที่ 2
การบริหารเงิน

- ✓ 6. จำนวนเงินพระราชทานขวัญถุง 8,000 บาท
- ✓ 7. การจัดทำบัญชีในการ รับ-จ่าย เงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ✓ 8. การสมทบเงินทุนด้วยวิธีแห่งศรัทธา (การบริจาค)
- ✓ 9. การสมทบเงินด้วยวิธีแห่งปัญญา

ตัวชี้วัดการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
(4 ด้าน 19 ตัวชี้วัด)

ด้านที่ 3

การดำเนินงาน
ด้านยาเสพติด

- ✓ 10. กิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- ✓ 11. กิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยง
- ✓ 12. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เห็นโทษของยาเสพติด
- ✓ 13. การค้นหา / สืบสวน ผู้เสพยาเสพติดด้วยสันติวิธี
- ✓ 14. การช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติด หรือผ่านการบำบัดรักษา
- ✓ 15. การส่งเสริมอาชีพ เพิ่มทักษะด้านอาชีพ ผู้ผ่านการบำบัดรักษา

ตัวชี้วัดการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
(4 ด้าน 19 ตัวชี้วัด)

ด้านที่ 4

การเสริมสร้าง
ความเข้มแข็ง

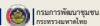
- ✓ 16. การเป็นแหล่งศึกษาดูงาน
- ✓ 17. การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับหมู่บ้านอื่น ๆ
- ✓ 18. วิทยากรกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่เป็นคนในชุมชน
- ✓ 19. การทบทวนสรุปบทเรียน และพัฒนาการทำงานของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ชุดปฏิบัติการตรวจสอบ
สุขภาพกองทุนแม่

ผู้แทน คอ.ป.อ. : เป็นหัวหน้าชุดฯ
ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน/ เครือข่ายฯ : เป็นทีมปฏิบัติการฯ
จนท.พช. : เป็นเลขานุการ

ดำเนินการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่เป็นประจำทุกปี

เป้าหมาย

ดำเนินการในพื้นที่ระดับหมู่บ้านทุกปี

กลไกการดำเนินงาน

1. กรมการพัฒนาชุมชน โดยคณะทำงานคณะทำงานฝ่ายแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรมการพัฒนาชุมชน คอ.ป.ส.พ. จัดทำคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. จังหวัด โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด เป็นคณะอำนวยการ กำกับติดตาม และรายงานผล ระดับจังหวัด
3. อำเภอ โดย คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอเป็น คณะปฏิบัติการ กำกับติดตาม และรายงานผล ระดับอำเภอ และจัดชุดปฏิบัติการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. อำเภอ โดยเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นคณะดำเนินการสนับสนุน และร่วมชุดปฏิบัติการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

แบบตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประกอบด้วย ข้อคำถาม 9 ข้อ
- ส่วนที่ 2 แบบประเมินสถานะเพื่อพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน ประกอบด้วย 4 ด้าน ข้อคำถาม 19 ข้อ ดังนี้
- ด้านที่ 1 การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน มี 5 ตัวชี้วัด
  - ด้านที่ 2 การบริหารเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน มี 4 ตัวชี้วัด
  - ด้านที่ 3 การดำเนินงานด้านยาเสพติด มี 6 ตัวชี้วัด
  - ด้านที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนแม่ มี 4 ตัวชี้วัด
- แต่ละตัวชี้วัดประกอบด้วย 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือก มีค่าคะแนนเท่ากับ 0 , 1 , 2 , 3 คะแนน ตามลำดับ
- ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค/ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ
- เกณฑ์การตรวจสอบสุขภาพมีทั้งหมด ๔ ด้าน ๑๙ ตัวชี้วัด
  - แต่ละตัวชี้วัดมีค่าคะแนนเท่ากับ ๐ - ๓ คะแนน คะแนนเต็ม ๔๗ คะแนน

ให้คะแนน/ คิดค่าคะแนน/ จัดระดับ

ระดับสุขภาพ ของกองทุนแม่	ค่าคะแนนที่ได้	หมายถึง
A	มากกว่า หรือ เท่ากับ ร้อยละ 80	กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็ง หมู่บ้านชุมชนมีระบบเฝ้าระวังอย่างยั่งยืน สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้
B	มากกว่า หรือเท่ากับร้อยละ 50 แต่ไม่ถึงร้อยละ 80	กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็ง หมู่บ้านชุมชนมีการเฝ้าระวัง หากได้รับการพัฒนาศักยภาพในบางด้าน จะสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ได้
C	น้อยกว่าร้อยละ 50	กองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องมีการปรับปรุง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

1. จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น...ตามข้อมูล จ.ร.ป.ปี...เป็นสมาชิก...คร.
2. เป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ ระดับ...ปี... /หรือ ไม่เป็น
3. ที่ตั้ง/ที่ทำการกองทุน... คณะกรรมการ.....
4. รับเงินพระราชทาน...../เงินสมทบจากรัฐฯ.....
5. ทนศรทฯ มี/ไม่มี อย่างไร.....
6. การใช้/การเก็บรักษาเงินกองทุนฯ.....
7. ชื่อบัญชี...เลขที่...ยอดเงิน ณ วันที่...จำนวนเงิน....
8. กิจกรรม เพื่อสมาชิก/ชุมชน .....
9. แผนปฏิบัติการกองทุนฯ.....

ส่วนที่ 2 1. การบริหารจัดการกองทุน

ตัวชี้วัด	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน	0 คะแนน
1) การจัดตั้ง กก.กองทุน	จัดตั้งและทำหน้าที่ ทุก คน	จัดตั้งและทำหน้าที่ บางส่วน	จัดตั้งแต่ไม่ทำหน้าที่	ยังไม่ได้จัดตั้ง
2) การประชาสัมพันธ์ สร้างรทกองทุน	ปฏิบัติเป็น คมและเชิญชวนให้ ประชาชนร่วมสมัคร เป็นสมาชิก	ปฏิบัติเป็น ตัวอย่าง	ประชาสัมพันธ์ด้วยการเชิญชวนประชาชนให้ สมัครเป็นสมาชิกกองทุน แม่อย่างเดียว	ไม่มีการ ประชาสัมพันธ์
3) การดูแลครัวเรือน สมาชิกกองทุน	ติดตามดูแลใกล้ชิด ทุก เดือน	ติดตามดูแลตามที่ได้รับ มอบหมาย ปีละ 4-6 ครั้ง	ติดตามดูแลตามที่ได้รับ มอบหมาย ปีละ 1-3 ครั้ง	ไม่มีการติดตาม
4) ระเบียบบริหารจัดการ กองทุน	มีลายลักษณ์อักษร ทัด ตามเคร่งครัด	มีลายลักษณ์อักษร แต่ไม่ถือปฏิบัติ	มีแต่ไม่เป็นลายลักษณ์ อักษร แต่ถือปฏิบัติ ร่วมกัน	ไม่มีระเบียบ
5) การมีส่วนร่วมของ สมาชิก	มากกว่า 80% มีส่วนร่วม	ร้อยละ 50-80 % มีส่วนร่วม	น้อยกว่า 50% มีส่วนร่วม	ไม่มี มีส่วนร่วมแต่อย่าง ใด

ส่วนที่ 2

2. การบริหารเงินกองทุน

ตัวชี้วัด	3 คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน	0 คะแนน
6) จำนวนเงินพระราชทานขวัญฤๅษ 8,000 บาท	อยู่ครบเต็มจำนวน	อยู่ไม่ครบเต็มจำนวนแต่คงเหลือมากกว่าครึ่ง (เท่ากับร้อยละ 50) จำนวน	อยู่ไม่ครบเต็มจำนวนแต่คงเหลือน้อยกว่าครึ่ง (น้อยกว่าร้อยละ 50) จำนวน	ไม่มีเงินเหลือแล้ว
7) การจัดทำบัญชีในการรับ - จ่าย เงินกองทุน	มี ถูกหลักและเป็นปัจจุบัน	มี ถูกหลัก แต่ไม่เป็นปัจจุบัน	มี ไม่ถูกหลักบัญชี แต่เป็นการจัดทำบัญชีอย่างง่าย	ไม่มีการจัดทำบัญชี
8) การสมทบเงินทุนด้วยวิธีแบ่งสรรหา	สมาชิกบริจาคแรกเข้าและบริจาครายเดือน/ปีเป็นประจำ	สมาชิกร่วมบริจาคในวันแรกเข้า และบริจาคเพิ่มเติมบ้างเป็นครั้งคราว	สมาชิกร่วมบริจาคในวันแรกเข้าเท่านั้น	ไม่มีการสมทบ
9) การสมทบเงินด้วยวิธีแบ่งปัญหา	มีเป็นประจำทุกปี ไม่น้อยกว่าปีละ 6 ครั้ง	มีปีละ 3-5 ครั้ง	มีปีละ 1-2 ครั้ง	ไม่มีการสมทบเงินทุน

ส่วนที่ 2

3. การดำเนินงานด้านยาเสพติด

ตัวชี้วัด	3 คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน	๐ คะแนน
10) กิจกรรมฯ ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด	ประจำทุกเดือน	จัดปีละ 4-6 ครั้ง	จัดปีละ 3 ครั้ง	ไม่มี
11) กิจกรรมเพื่อเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยง	ไม่น้อยกว่าปีละ 6 ครั้ง	จัดปีละ 3-5 ครั้ง	จัดปีละ 1-2 ครั้ง	ไม่มี
12) รมรศฯ ปฐก.ให้เล่นโทษภัยของยาเสพติด	ไม่น้อยกว่าปีละ 7 ครั้ง	มีปีละ 4-6 ครั้ง	มีปีละ 1-3 ครั้ง	ไม่มี
13) การค้นหา/สำรวจ ผู้เสพยาเสพติดเพื่อแก้ไข	ทุกเดือน	ค้นหา แก้ไข ปีละ 4-6 ครั้ง	ค้นหา แก้ไข ปีละ 1-3 ครั้ง	ไม่ได้ทำ
14) การช่วยเหลือผู้เสพยาเสพติด หรือผ่านการบำบัด และเตรียมความพร้อมของชุมชน	-ช่วยเหลือ พี่นุและเตรียมชุมชน - ไม่มีผู้เสพยาในหมู่บ้าน	ช่วยเหลือให้ได้รับการบำบัด แต่ไม่มีการเตรียมความพร้อมให้คนเหล่านี้กลับเข้าสู่ชุมชน	ไม่ได้ช่วยเหลือให้ได้รับการบำบัด แต่มีการเตรียมความพร้อมให้คนเหล่านี้กลับเข้าสู่ชุมชน	ไม่ได้ทำ
15) การส่งเสริมอาชีพ	-มีส่งเสริมอาชีพและมีงานให้ทำ -ไม่มีผู้ผ่านการบำบัด	มีการส่งเสริมอาชีพและมีงานให้ผู้กลับตัวไม่ครบทุกคน	มีส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเสี่ยงเพียงอย่างเดียว	ไม่ได้ทำ

ส่วนที่ 2

4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุน

ตัวชี้วัด	3 คะแนน	๒ คะแนน	๑ คะแนน	0 คะแนน
16) การเป็นแหล่งศึกษาชุมชน	-มีคนมาดูงาน ปีละ 3 ครั้งขึ้นไป -รับเชิญเป็นวิทยากรปีละ 6 ครั้งขึ้นไป	มีปีละ 2 ครั้ง -รับเชิญเป็นวิทยากรปีละ 4-6 ครั้ง	มีปีละ 1 ครั้ง -รับเชิญเป็นวิทยากรปีละ 1-3 ครั้ง	ไม่มีใครมาดูงาน
17) การเชื่อมโยงกับเครือข่ายกองทุน	มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกองทุนแม่ๆบ้านอื่นมากกว่า 4 กองทุน	มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกับกองทุนแม่ๆบ้านอื่น 3-4 กองทุน	มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกับกองทุนแม่ๆบ้านอื่น 1-2 กองทุน	ไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่าย
18) วิทยากรกระบวนการเป็นชนในชุมชน	มีคนในชุมชนเป็นวิทยากรและทำหน้าที่ได้ดีมีที่	มีคนในชุมชนเป็นวิทยากรและทำหน้าที่บ้าง	มีคนในชุมชนเป็นวิทยากรแต่ไม่ได้ทำหน้าที่	ไม่มีใครในชุมชนเป็นวิทยากร
19) การทบทวน สรุปบทเรียน และพัฒนาการทำงานของกลุ่มบ้าน	มีการทบทวน วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ	มีการทบทวน วิเคราะห์สถานการณ์ ผลที่เกิดขึ้นตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมบ้างพอสมควร	มีการทบทวน วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา แต่ไม่ได้นำไปพัฒนาปรับปรุงเป็นการดำเนินงาน	ไม่ยอมทำ

ส่วนที่ 3

ปัญหา/อุปสรรค และความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรค....

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ....

เอกสารแนบท้ายแบบตรวจสอบคุณภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ให้ใช้ข้อมูลดังต่อไปนี้สำหรับพิจารณากรอกข้อมูลในแบบตรวจสอบคุณภาพ

- ในส่วนที่ 1 ข้อ 1.1 จำนวนครัวเรือนให้ใช้ข้อมูล จปฐ. ปีล่าสุดที่กรมฯ ได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล จปฐ. ยกตัวอย่าง เช่น หากเป็นการตรวจสอบคุณภาพกองทุนแม่ ประจำปีงบประมาณ 2564 จำนวนครัวเรือนตามข้อมูล จปฐ. ต้องเป็น ปี 2563
- ในส่วนข้อที่ 1.5 ข้อมูลที่ตอบต้องไม่เกินวันที่ **31 มีนาคม** ของทุกปี
- ในส่วนข้อที่ 1.9 เป็นการจัดทำแผนปฏิบัติการกองทุนแม่ ประจำปีงบประมาณที่ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ
- ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ และบันทึกข้อมูลฯ ในโปรแกรมให้เสร็จภายในวันที่ **31 มีนาคม** ของทุกปี

กำหนดแนวทางแก้ไข/ จัดทำแผนพัฒนายกระดับกองทุนฯ

เราจะทำอย่างไร เพื่อให้กองทุนฯ ของเราดีขึ้น

แนวทางการพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน ของพวกเรา

วิเคราะห์ผลการตรวจสอบคุณภาพ
1.กองทุนฯ ของเรามีสุขภาพอยู่ในระดับใด
2.มีข้อใดบ้างที่ได้ 0,1,2 คะแนน

012

กำหนดแนวทางการพัฒนา เราจะทำอย่างไรดี ในแต่ละตัวชี้วัดที่ได้ 0,1,2 คะแนน

**A : รักษาสถานะ
B,C : พัฒนายกระดับ**

ทำแผนการพัฒนา เพื่อยกระดับสถานะกองทุนแม่

แนวทางการพัฒนากองทุนแม่

แนวทางการพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน
กองทุนแม่บ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด..... ระดับสุขภาพกองทุนแม่.....

ที่	ตัวชี้วัดที่จะพัฒนา	แนวทางการพัฒนา

A : รักษาสถานะ B,C : พัฒนาระดับ

- ทำอะไร (กิจกรรม/โครงการ)
- เท่าไร (เป้าหมาย)
- เมื่อไหร่ (ช่วงระยะเวลา)
- ที่ไหน (สถานที่)
- ใช้เงินเท่าไร (งบประมาณ) ใครให้ (แหล่งงบประมาณ)
- ทำอย่างไร (ขั้นตอน/วิธีการ)
- ทำแล้วได้อะไร (ผลที่คาดว่าจะได้รับ)

กองทุนแม่ชื่อ..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... ระดับคุณภาพกองทุนแม่.....

ที่	กิจกรรม/โครงการ	เป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินการ	สถานที่ดำเนินการ	งบประมาณ	แหล่งงบประมาณ	ขั้นตอน/วิธีการดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ยาเสพติดจะหมดไป คนไทยต้องร่วมมือกัน

ระดับ A ศักยภาพของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ❖ มีผลการประเมินที่สูงในทุก ๆ ด้านตัวชี้วัด
- ❖ เป็นกองทุนแม่ที่มีความพร้อม และมีความเข้มแข็ง

แนวทางการพัฒนา

- ❖ เน้นการพัฒนาเพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ ที่สามารถเป็นต้นแบบให้กับกองทุนแม่ ระดับอื่น ๆ ได้
- ❖ การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกองทุนแม่ของแผ่นดินอื่น ๆ

ระดับ B ศักยภาพของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ❖ มีผลการประเมินค่อนข้างดี

แนวทางการพัฒนา

- ❖ การพัฒนาด้านบริหารจัดการเงินกองทุน เช่น แนวทางการสมทบเงินด้วยวิธีแห่งปัญญา การพัฒนาระบบบัญชี
- ❖ การดำเนินงานด้านยาเสพติด เช่น กิจกรรมการรับรองครัวเรือนที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กิจกรรมสำหรับกลุ่มเสี่ยง และกิจกรรมรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด
- ❖ การสร้างความเข้มแข็งเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ระดับ C ศักยภาพของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ❖ มีผลการประเมินต่ำทุกด้าน และทุกตัวชี้วัด

แนวทางการพัฒนา

- ❖ พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ❖ ควรทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ และวิธีการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในระดับพื้นฐาน
- ❖ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนแม่ไปพร้อม ๆ กันในทุกด้าน

การตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน*

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินในภาพรวม
2. เพื่อทราบสถานะของกองทุนแม่ของแผ่นดินว่าเข้มแข็งในระดับใด
3. เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนพัฒนากองทุนของแผ่นดินให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เป้าหมาย

กองทุนแม่ของแผ่นดินทุกแห่ง

กลไกการดำเนินงาน

1. กรมการพัฒนาชุมชน โดยคณะทำงานคณะทำงานฝ่ายแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรมการพัฒนาชุมชน ศอ.ปส.พช. จัดทำคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. จังหวัด โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด เป็นคณะอำนวยการ กำกับติดตาม และรายงานผลระดับจังหวัด
3. อำเภอ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นคณะอำนวยการ กำกับติดตาม และรายงานผล ระดับอำเภอ และจัดชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
4. อำเภอ โดยเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นคณะดำเนินการสนับสนุน และร่วมชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. พื้นที่ โดยคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินของหมู่บ้าน จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน บริหารจัดการและขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
6. พื้นที่ โดยชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 7 – 10 คน ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้แทน สป.ปส.อ. เป็น หัวหน้าชุดปฏิบัติการผู้แทนวิทยากรกระบวนการ ผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นทีมปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนเป็นเลขานุการชุดปฏิบัติการ

ขั้นตอน/วิธีการ

1. กรมการพัฒนาชุมชนจัดทำคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. จังหวัดและอำเภอ ศึกษาและดำเนินการตามคู่มือ ดังนี้

* คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562

2.1 จัดตั้งและทบทวนคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ

1) จังหวัด จัดตั้งและทบทวนคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด สนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด

2) อำเภอ จัดตั้งและทบทวนคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ, สนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ ตั้งชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2.2 ชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินการ

1) จัดเตรียมแบบตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินให้เพียงพอ

2) จัดประชุมคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้าน เพื่อทบทวนแนวทางการดำเนินงาน และตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินตามเกณฑ์ที่กำหนดด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มและตรวจเอกสาร

3) นำข้อมูลจากแบบตรวจสอบสภาพบันทึกลงในโปรแกรมตรวจสอบสภาพผ่านเว็บไซต์ พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์และความครบถ้วนของข้อมูล

4) ประมวลผลและรายงานผลการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ

2.3 คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ระดับอำเภอ ดำเนินการ

1) พิจารณาให้คำรับรองผลการตรวจสอบสภาพ

2) ร่วมกับคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ วางแผนปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูหรือส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินให้สอดคล้องกับผลการตรวจสอบสภาพ

3) รายงานผลการตรวจสอบสภาพและแผนปฏิบัติการเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด

2.4 คณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด รายงานผลเสนอต่อกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ตัวชี้วัดการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน (4 ด้าน 19 ตัวชี้วัด)

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ

1. การจัดตั้งคณะกรรมการ
2. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปมีความศรัทธากองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการด้านการดูแลครัวเรือนสมาชิก
4. ระเบียบบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน (ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม และร่วมรับผลประโยชน์)

ด้านที่ 2 การบริหารเงิน

6. จำนวนเงินพระราชทานขวัญฤกษ์ 8,000 บาท
7. การจัดทำบัญชีในการ รับ-จ่าย เงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน
8. การสมทบเงินทุนด้วยวิธีแห่งศรัทธา (การบริจาค)
9. การสมทบเงินด้วยวิธีแห่งปัญญา

ด้านที่ 3 การดำเนินงานด้านยาเสพติด

10. กิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
11. กิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยง
12. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เห็นโทษของยาเสพติด
13. การค้นหา / สำรวจ ผู้เสพยาเสพติดด้วยสันติวิธี
14. การช่วยเหลือผู้เสพกลับไปตัว หรือผ่านการบำบัดรักษา
15. การส่งเสริมอาชีพ เพิ่มทักษะด้านอาชีพ ผู้ผ่านการบำบัดรักษา

ด้านที่ 4 การเสริมสร้างความเข้มแข็ง

16. การเป็นแหล่งศึกษาดูงาน
17. การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับหมู่บ้านอื่น ๆ
18. วิทยากรกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่เป็นคนในชุมชน
19. การทบทวนสรุปบทเรียน และพัฒนาการทำงานของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

เครื่องมือ

1. แบบตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน
2. โปรแกรมตรวจสอบสุขภาพออนไลน์ในเว็บไซต์กรมการพัฒนาชุมชน(แบบตรวจสอบสุขภาพฯ และขั้นตอนการบันทึกข้อมูลฯ ตามฟอร์มที่ 10 และ 11 ภาคผนวก)

ข้อมูลแบบตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

มี 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินสถานะเพื่อพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน ประกอบด้วยข้อคำถาม 19 ข้อ 4 ประเด็น ดังนี้

1. การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 5 ข้อ
2. การบริหารเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 4 ข้อ
3. การดำเนินงานด้านยาเสพติด จำนวน 6 ข้อ
4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 4 ข้อ

แต่ละข้อความคำถาม ประกอบด้วย 4 ตัวเลือก

แต่ละตัวเลือก มีค่าคะแนน 3, 2, 1 และ 0 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค/ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

การคิดค่าคะแนน

- รวมคะแนนที่ได้แต่ละข้อ ดังนี้
ข้อที่ตอบตัวบ่งชี้ช่องแรก มีค่าคะแนน = 3
ข้อที่ตอบตัวบ่งชี้ช่องถัดไป มีค่าคะแนน = 2, 1 และ 0 ตามลำดับ
- ปรับคะแนนที่ได้ เป็นร้อยละ $\frac{\text{ค่าคะแนนรวมที่ได้} * 100}{\text{ค่าคะแนนเต็ม}}$

ตอบข้อคำถามทั้ง 19 ข้อ

ปรับคะแนนที่ได้ เป็นร้อยละ ดังนี้ $\frac{\text{ค่าคะแนนรวมที่ได้} * 100}{57}$

57

(19 ข้อ * 3 คะแนน = 57)

การจัดระดับสุขภาพของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ระดับสุขภาพของกองทุนแม่	ค่าคะแนนที่ได้	หมายถึง
A	มากกว่า หรือ เท่ากับ ร้อยละ 80	กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็ง หมู่บ้านชุมชนมีระบบเฝ้าระวังอย่างยั่งยืน สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้
B	มากกว่า หรือ เท่ากับ ร้อยละ 50 แต่ไม่ถึงร้อยละ 80	กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็ง หมู่บ้านชุมชนมีการเฝ้าระวัง หากได้รับการพัฒนาศักยภาพในบางด้าน จะสามารถเป็นศูนย์เรียนรู้ได้
C	น้อยกว่าร้อยละ 50	กองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องมีการปรับปรุง

วิธีการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ชุดปฏิบัติการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน ใช้แบบตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดระดับสุขภาพของกองทุนแม่ของแผ่นดิน ตามแนวทางดังนี้

1. การเลือกกลุ่มบุคคลในการให้ข้อมูลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของกองทุนแม่ของแผ่นดินในหมู่บ้านนั้น ๆ เช่น ประธาน เลขานุการ เภรณัติก กรรมการฝ่ายต่าง ๆ สมาชิกกองทุน ผู้เคยได้รับการช่วยเหลือจากกองทุน รวมถึงผู้ที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามในแบบตรวจสอบสุขภาพที่จัดทำไว้ โดยควรนัดหมายกลุ่มเป้าหมาย พร้อมสถานที่นัดหมายเอาไว้ล่วงหน้า

2. ชุดปฏิบัติการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน จึงแจ้งความเป็นมา แนวคิดของการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน และวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบสุขภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม ตามประเด็นคำถามในแบบตรวจสอบสภาพที่สร้างเอาไว้ทีละข้อ และให้ขอตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย

4. เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน ให้ชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจตามประเด็นคำถามจากผู้ให้ข้อมูล หลังการสัมภาษณ์กลุ่มรายข้อ เพื่อยืนยันความรู้ความเข้าใจและผลการประเมินสภาพของกองทุนอีกครั้ง

เอกสารที่ขอตรวจ

1. ระเบียบกองทุนแม่ของแผ่นดินบ้าน.....(ชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน).....
2. รายชื่อคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
3. บันทึกรายงานการประชุม
4. บันทึกบัญชีกองทุนแม่ของแผ่นดิน
5. สมุดบัญชีธนาคาร
6. ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น ภาพถ่าย เอกสารสรุปผลการดำเนินงาน เป็นต้น)

เป้าหมาย

ดำเนินการในพื้นที่ระดับหมู่บ้านทุกปี

กลไกการดำเนินงาน

1. กรมการพัฒนาชุมชน โดยคณะทำงานคณะทำงานฝ่ายแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรมการพัฒนาชุมชน ศอ.ปส.พช. จัดทำคู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2. จังหวัด โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด เป็นคณะอำนวยการ กำกับติดตาม และรายงานผล ระดับจังหวัด

3. อำเภอ โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอเป็นคณะปฏิบัติการ กำกับติดตาม และรายงานผล ระดับอำเภอ และจัดชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

4. อำเภอ โดยเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นคณะดำเนินการสนับสนุน และร่วมชุดปฏิบัติการตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน

แบบตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประจำปี .....

(ประเมินสถานะเพื่อการพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน)

กองทุนแม่ของแผ่นดินบ้าน.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

คำชี้แจง : 1) แบบตรวจสอบสภาพกองทุนแม่ของแผ่นดินชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินในภาพรวม เพื่อนำข้อมูลดังกล่าว มาประกอบการวางแผนพัฒนากองทุนให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1.1 หมู่บ้านนี้มีครัวเรือนทั้งสิ้น.....ครัวเรือน จำนวนครัวเรือนตามข้อมูล จปฐ. ปี.....

สมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน.....ครัวเรือน.....คน

1.2 หมู่บ้านนี้เป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด/อำเภอหรือไม่

ระดับจังหวัด ( ) เป็น ปังบประมาณ..... ( ) ไม่เป็น

ระดับอำเภอ ( ) เป็น ปังบประมาณ..... ( ) ไม่เป็น

1.3 ที่ตั้งหรือที่ทำการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ตั้งอยู่ที่เลขที่.....บ้าน.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

จำนวนคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน รวมทั้งหมด.....คน แยกเป็น ชาย.....คน หญิง.....คน

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ)
1.	ประธาน	
2.	รองประธาน	
3.	รองประธาน	
4.	เลขาฯ	
5.	กรรมการ	

1.4 หมู่บ้านนี้ได้รับพระราชทานเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 8,000 บาท เมื่อปี พ.ศ..... หมู่บ้านนี้

ได้รับเงินสมทบจากรัฐบาล จำนวน.....บาท เมื่อปี พ.ศ..... (หมายเหตุ : เงินสมทบจากรัฐบาล

หมายถึง เงินที่รัฐบาลในอดีตสมทบเพิ่มขึ้น จาก 8,000 บาท เช่น เมื่อเดือน พฤศจิกายน 2556 ตันกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน ปี 2555 และ ปี 2556 ได้รับเงินสมทบจากรัฐบาลเพิ่มกองทุนละ 10,000 บาท เป็นต้น)

รวม 2 ครั้ง เป็นเงิน.....บาท

1.5 หมู่บ้านมีการสมทบทุน (ทุนศรัทธา) และ/หรือ มีการจัดกิจกรรมเพื่อสมทบทุน (ทุนปัญญา) เพิ่มเติมหรือไม่ รวมทั้งสิ้น.....แยกเป็น

- ( ) ไม่มี
- ( ) มี ราษฎรร่วมกันสมทบ จำนวน.....บาท
- ( ) มี ส่วนราชการสมทบ ระบุหน่วยงาน.....จำนวน.....บาท
- ( ) มี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสมทบ จำนวน.....บาท
- ( ) มี อื่น ๆ (ระบุ).....จำนวน.....บาท

1.6 ปัจจุบันหมู่บ้านนี้มีการใช้เงินกองทุนแม่ของแผ่นดินทั้งสิ้น.....บาท (เงินพระราชทาน+เงินสมทบ) คงเหลือเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน รวม.....บาท โดยมีการเก็บรักษาเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ( ) เก็บไว้ที่คณะกรรมการ จำนวน.....บาท
- ( ) ผ่าธนาคาร (ระบุ ธนาคารและสาขาที่ฝากในข้อ 1.7)
- ( ) อื่น ๆ ระบุ.....จำนวน.....บาท

1.7 ชื่อบัญชี.....ธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี.....

1) ยอดเงินฝาก ณ วันที่ .....จำนวน.....บาท

ผู้มีอำนาจในการเบิกจ่ายเงินกองทุน ได้แก่ (ระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่งในกองทุน)

- (1) ชื่อ - สกุล.....ตำแหน่งในกองทุน.....
- (2) ชื่อ - สกุล.....ตำแหน่งในกองทุน.....
- (3) ชื่อ - สกุล.....ตำแหน่งในกองทุน.....

มีเงื่อนไขในการเบิกจ่าย (กี่คน).....

2) กรณีมีมากกว่า 1 บัญชี

ชื่อบัญชี.....ธนาคาร.....สาขา.....เลขที่บัญชี.....

ยอดเงินฝาก ณ วันที่.....จำนวน.....บาท

1.8 กองทุนแม่ของแผ่นดินมี/กิจกรรมเพื่อสมาชิก/ชุมชนอะไรบ้าง (ตั้งแต่ได้รับเงินพระราชทาน)

ปีที่ดำเนินการ	ชื่อกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม
ปี พ.ศ.....	1.....	1.....
ปี พ.ศ.....	2.....	2.....
ปี พ.ศ.....	3.....	3.....

(หากมีรายละเอียดมากให้แนบท้าย)

1.9 แผนปฏิบัติการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ.....

ที่	กิจกรรม	เป้าหมาย	ระยะเวลา
1.	1.....	.....	.....
2.	2.....	.....	.....
3.	3.....	.....	.....

(หากมีรายละเอียดมากให้แนบท้าย)

ส่วนที่ 2 แบบประเมินสถานะเพื่อการพัฒนากองทุนแม่ของแผ่นดิน (ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามความเป็นจริง)

ประเด็น/ตัวชี้วัด	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน			
	3	2	1	0
1. การบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน				
1) การจัดตั้งคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ	☐ มีการจัดตั้งคณะกรรมการและทุกคนทำตามหน้าที่ของตนเอง	☐ มีการจัดตั้งคณะกรรมการและทำตามหน้าที่ของตนเองบางส่วน	☐ มีการจัดตั้งคณะกรรมการแต่ไม่ทำตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	☐ ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการ
2) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปมีความศรัทธากองทุนแม่ฯ	☐ ประชาสัมพันธ์ด้วยการปฏิบัติเป็นตัวอย่างและเชิญชวนประชาชนให้เกิดความศรัทธาและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนแม่ฯ	☐ ประชาสัมพันธ์ด้วยการปฏิบัติเป็นตัวอย่าง	☐ ประชาสัมพันธ์ด้วยการเชิญชวนประชาชนให้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนแม่ฯ เพียงอย่างเดียว	☐ ไม่มีการประชาสัมพันธ์
3) บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ด้านการดูแลครัวเรือนสมาชิกกองทุนแม่ฯ ตามที่ได้รับมอบหมาย	☐ ติดตามดูแลสมาชิกอย่างใกล้ชิดเป็นประจำทุกเดือน	☐ ติดตาม ดูแลสมาชิกตามที่ได้รับมอบหมาย ปีละ 4 - 6 ครั้ง	☐ ติดตาม ดูแลสมาชิกตามที่ได้รับมอบหมาย ปีละ 1 - 3 ครั้ง	☐ ไม่ได้ติดตามดูแลสมาชิกตามที่ได้รับมอบหมาย
4) ระเบียบบริหารจัดการกองทุนแม่ฯ ที่เป็นของหมู่บ้านเอง	☐ มี เป็นลายลักษณ์อักษร และถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเคร่งครัด	☐ มี เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ไม่ได้ถือปฏิบัติ	☐ มี แต่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ถือปฏิบัติร่วมกัน	☐ ไม่มี
5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานทุกขั้นตอน (ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตาม และร่วมรับประโยชน์)	☐ สมาชิกมากกว่าร้อยละ 80 มีส่วนร่วม	☐ สมาชิก ร้อยละ 50 - 80 มีส่วนร่วม	☐ สมาชิกน้อยกว่าร้อยละ 50 มีส่วนร่วม	☐ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมแต่อย่างใด
2. การบริหารเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน				
6) จำนวนเงินพระราชทานขวัญถุง 8,000 บาท	☐ อยู่ครบเต็มจำนวน	☐ อยู่ไม่ครบเต็มจำนวน แต่คงเหลือมากกว่า ร้อยละ 50 (ของจำนวนเงินฯ 8,000 บาท) เหลือเงินฯ จำนวน.....บาท	☐ อยู่ไม่ครบเต็มจำนวน และคงเหลือน้อยกว่า ร้อยละ 50 (ของจำนวนเงินฯ 8,000 บาท) เหลือเงินฯ จำนวน.....บาท	☐ ไม่มีเงินคงเหลือแล้ว

ประเด็น/ตัวชี้วัด	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน			
	3	2	1	0
7) การจัดทำบัญชีในการรับ - จ่ายเงินกองทุนแม่ฯ	☐ มี ถูกต้องตามหลักบัญชี และเป็นปัจจุบัน	☐ มี ถูกต้องตามหลักบัญชี แต่ไม่เป็นปัจจุบัน	☐ มี ไม่ถูกหลักบัญชีแต่เป็นการจัดทำบัญชีอย่างง่าย	☐ ไม่มีการจัดทำบัญชี
8) การสมทบเงินทุนด้วยวิธีแห่งศรัทธา (การบริจาค)	☐ สมาชิก ร่วมบริจาคในวันแรกเข้า และบริจาคเป็นรายเดือน หรือรายปี หรือ ตาม ที่ เห็นร่วมกันเป็นประจำ	☐ สมาชิก ร่วมบริจาคในวันแรกเข้า และบริจาคเพิ่มเติมบ้างเป็นครั้งคราว	☐ สมาชิก ร่วมบริจาคในวันแรกเข้าเท่านั้น	☐ ไม่มีการสมทบเงินทุน
9) การสมทบเงินด้วยวิธีแห่งปัญญา (เช่น การจัดงาน / กิจกรรม, การขอรับการสนับสนุนจากกองทุนอื่น ๆ/ อบต./ NGOs/โครงการของรัฐ)	☐ มี เป็นประจำทุกปี ไม่น้อยกว่าปีละ 6 ครั้ง	☐ มี ปีละ 3 - 5 ครั้ง	☐ มี ปีละ 1 - 2 ครั้ง	☐ ไม่มีการสมทบเงินทุน
3. การดำเนินงานด้านยาเสพติด				
10) กิจกรรมกองทุนแม่ฯ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (เช่น การให้ความรู้, ตั้งจุดตรวจ ฯลฯ)	☐ จัดเป็นประจำทุกเดือน	☐ จัดปีละ 4 - 6 ครั้ง	☐ จัดปีละ 1 - 3 ครั้ง	☐ ไม่มีการจัดให้ความรู้โดยกองทุนแม่ฯ
11) กิจกรรมกองทุนแม่ฯ เพื่อเด็ก เยาวชน และกลุ่มเสี่ยง (เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกาย การส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ฯลฯ)	☐ มี ปีละ 6 ครั้งขึ้นไป	☐ มี ปีละ 3 - 5 ครั้ง	☐ มี ปีละ 1 - 2 ครั้ง	☐ ไม่มีการจัดกิจกรรมโดยกองทุนแม่ฯ
12) การรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด (เช่น เดินพาเหรด, จัดป้าย แจงเตือน ฯลฯ)	☐ กองทุนแม่ฯ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ เห็นโทษภัยของยาเสพติด ปีละ 7 ครั้ง ขึ้นไป	☐ กองทุนแม่ฯ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ เห็นโทษภัยของยาเสพติด ปีละ 4 - 6 ครั้ง	☐ กองทุนแม่ฯ รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ เห็นโทษภัยของยาเสพติด ปีละ 1 - 3 ครั้ง	☐ ไม่มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์โดยกองทุนแม่ฯ
13) การค้นหา/สำรวจ ผู้เสพยาเสพติดที่อยู่ในหมู่บ้าน ด้วยสันติวิธี	☐ มีการค้นหา/สำรวจผู้เสพเพื่อ บำบัดแก้ไขทุกเดือน	☐ มีการค้นหา/สำรวจผู้เสพเพื่อ บำบัดแก้ไข ปีละ 4 - 6 ครั้ง	☐ การค้นหา/สำรวจผู้เสพเพื่อ บำบัดแก้ไข ปีละ 1 - 3 ครั้ง	☐ ไม่มีการค้นหา/สำรวจผู้เสพเพื่อ บำบัดแก้ไข

ประเด็น/ตัวชี้วัด	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน			
	3	2	1	0
14) กองทุนแม่ฯ ช่วยเหลือผู้เสพที่กลับตัว หรือผ่านการบำบัดรักษาและเตรียมความพร้อมของชุมชนและครอบครัวเพื่อให้โอกาสคนกลุ่มนี้กลับเข้าสู่ชุมชน (เพื่อลดความเสี่ยงที่จะกลับไปมีพฤติกรรมเช่นเดิม)	☐ 14.1) ช่วยเหลือและมีการเตรียมความพร้อม ☐ 14.2) ภายในหมู่บ้าน ไม่มีผู้เสพ	☐ กองทุนแม่ฯ ช่วยเหลือให้ได้รับการบำบัดรักษาแต่ไม่มีการเตรียมความพร้อมปรับแนวคิดของชุมชนและครอบครัวเพื่อให้โอกาสคนกลุ่มนี้กลับเข้าสู่ชุมชน	☐ กองทุนแม่ฯ ไม่ได้ช่วยเหลือให้ได้รับการบำบัดรักษาแต่มีการเตรียมความพร้อมปรับแนวคิดของชุมชนและครอบครัวเพื่อให้โอกาสกลับเข้าสู่ชุมชน	☐ กองทุนแม่ฯ ไม่ได้ดำเนินการด้านนี้
15) มีการส่งเสริมอาชีพเพิ่มทักษะด้านอาชีพหรือหางานให้ทำสำหรับผู้ผ่านการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจหรือบังคับบำบัด	☐ 15.1) มีการส่งเสริมอาชีพ เพิ่มทักษะด้านอาชีพ และมีงานให้ทำสำหรับทุกคน ☐ 15.2) ภายในหมู่บ้านไม่มีบุคคลที่ต้องเข้ารับการบำบัดรักษา	☐ มีการส่งเสริมอาชีพเพิ่มทักษะด้านอาชีพ และมีงานให้ทำสำหรับผู้ผ่านการบำบัดรักษา ไม่ครบทุกคน	☐ มีการส่งเสริมอาชีพเพียงอย่างเดียวสำหรับผู้ผ่านการบำบัดรักษา	☐ กองทุนแม่ฯ ไม่ได้ดำเนินการด้านนี้
4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนแม่ของแผ่นดิน				
16) การเป็นแหล่งศึกษาดูงานกองทุนแม่ของแผ่นดินขององค์กรหรือหมู่บ้านอื่น ๆ/คณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่บ้าน/หน่วยงานอื่น ๆ (ให้เลือกตอบระหว่างข้อ 16.1) หรือ 16.2) เพียงข้อเดียวเท่านั้น)	16.1) ☐ องค์กรหรือหมู่บ้านอื่นมาศึกษาดูงานเป็นประจำ ปีละ 3 ครั้งขึ้นไป ..... 16.2) ☐ มีคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่บ้าน/หน่วยงานอื่น ๆ ปีละ 6 ครั้งขึ้นไป	☐ องค์กรหรือหมู่บ้านอื่นมาศึกษาดูงานปีละ 2 ครั้ง ..... ☐ มีคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่บ้าน/หน่วยงานอื่น ๆ ปีละ 4 - 6 ครั้ง	☐ องค์กรหรือหมู่บ้านอื่นมาศึกษาดูงานปีละ ๑ ครั้ง ..... ☐ มีคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่บ้าน/หน่วยงานอื่น ๆ ปีละ 1 - 3 ครั้ง	☐ ไม่มีการเข้ามาศึกษาดูงานในกองทุนแม่ฯ ..... ☐ คณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ไม่ได้ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่หมู่บ้าน/หน่วยงานอื่น ๆ หรือ

ประเด็น/ตัวชี้วัด	ตัวบ่งชี้/ค่าคะแนน			
	3	2	1	0
				ในหมู่บ้านไม่มีคณะกรรมการที่เป็นวิทยากรฯ
17) การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกองทุนแม่ ๆ ของหมู่บ้านอื่น ๆ (มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์, ปรึกษาหารือ, ให้ความร่วมมือหรือทำกิจกรรมร่วมกัน)	☐ มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกองทุนแม่ ๆ ของหมู่บ้านอื่นมากกว่า 4 กองทุน	☐ มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกองทุนแม่ ๆ ของหมู่บ้านอื่น 3 - 4 กองทุน	☐ มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกองทุนแม่ ๆ ของหมู่บ้านอื่น 1 - 2 กองทุน	☐ ไม่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับกองทุนแม่ ๆ ของหมู่บ้านอื่น ๆ
18) วิทยากรกระบวนการกองทุนแม่ ๆ ที่เป็นคนในชุมชน	☐ มีคนในชุมชนที่มีจิตอาสาเป็นวิทยากร และได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของวิทยากรอย่างเต็มที่	☐ มีคนในชุมชนเป็นวิทยากร และได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของวิทยากรบ้าง	☐ มีคนในชุมชนได้รับคัดเลือกเป็นวิทยากร แต่ยังไม่ได้ทำหน้าที่	☐ ไม่มีใครในชุมชนเป็นวิทยากรกระบวนการฯ
19) การทบทวน สรุปบทเรียน และพัฒนาการทำงานของหมู่บ้านกองทุนแม่ ๆ	☐ มีการทบทวน วิเคราะห์สถานการณ์ กิจกรรม ผลที่เกิดขึ้น ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ	☐ มีการทบทวน วิเคราะห์สถานการณ์ กิจกรรม ผลที่เกิดขึ้น บ้าง และมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนบ้าง พอสมควร	☐ มีการทบทวน วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา แต่ไม่ได้นำไปพัฒนาปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน	☐ ไม่เคยมีการสรุป ทบทวนเลย

ส่วนที่ 3 ปัญหา/อุปสรรค และความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ (หากมีรายละเอียดมากให้แนบท้าย)

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ผลการตรวจสอบสภาพ พบว่า กองทุนแม่ของแผ่นดินกองทุนนี้ มีสุขภาพอยู่ในระดับ A B C

ประธานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ผู้ตรวจสอบสภาพ

ลงชื่อ.....

ลงชื่อ.....

(.....)

(.....)

การคิดค่าคะแนน

1) รวมคะแนนที่ได้แต่ละข้อ ดังนี้

ข้อที่ตอบตัวบ่งชี้ข้อแรก มีค่าคะแนน = 3 ข้อที่ตอบตัวบ่งชี้ข้อถัดไป มีค่าคะแนน = 2, 1 และ 0 ตามลำดับ

2) ปรับคะแนนที่ได้ เป็นร้อยละ
$$\frac{\text{ค่าคะแนนรวมที่ได้} \times 100}{\text{ค่าคะแนนเต็ม}}$$

ค่าคะแนนเต็มคิดจากการตอบข้อคำถามทั้ง 19 ข้อ แต่ละข้อมีคะแนนสูงสุด 3 คะแนน (ค่าคะแนนเต็ม = $19 \times 3 = 57$)

ดังนั้น ปรับคะแนนที่ได้ เป็นร้อยละ
$$\frac{\text{ค่าคะแนนรวมที่ได้} \times 100}{57}$$

ระดับคุณภาพของ กองทุนแม่ฯ	ค่าคะแนนที่ได้	หมายถึง
A	มากกว่า หรือ เท่ากับร้อยละ 80	กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็ง หมู่บ้านชุมชนมีระบบ เฝ้าระวังอย่างยั่งยืน สามารถเป็นศูนย์เรียนรู้
B	มากกว่า หรือเท่ากับร้อยละ 50 แต่ไม่ถึง ร้อยละ 80	กองทุนแม่ของแผ่นดินเข้มแข็ง หมู่บ้านชุมชนมีการเฝ้า ระวัง หากได้รับการพัฒนาศักยภาพในบางด้านจะสามารถ เป็นศูนย์เรียนรู้ได้
C	น้อยกว่าร้อยละ 50	กองทุนแม่ของแผ่นดินที่ต้องมีการปรับปรุง

สังเขปรายวิชาที่ 7

การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่คณะกรรมการศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือ คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ประเด็นเนื้อหา

- ▶ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย กลไก การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ▶ ข้อมูล และองค์ความรู้ ภายในศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ▶ ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้
- ▶ การบูรณาการศูนย์เรียนรู้ชุมชนกับศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ระยะเวลา

- 1 ชั่วโมง

วิธีการ/เทคนิค

- บรรยายประกอบสื่อ

สื่อ/วัสดุ/อุปกรณ์

1. Power Point
2. โสตทัศนอุปกรณ์

การประเมินผล

- การสังเกต
- ถาม-ตอบ
- แบบประเมิน

การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้

กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

“สถานที่เก็บรวบรวม นำเสนอ เผยแพร่ ถ่ายทอด และส่งเสริมการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และเรื่องราว เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน ฝึกอบรม ประชุม ด้านการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม”

ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ❖ เสริมสร้างให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์แก่พื้นที่อื่น ๆ
- ❖ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา แลกเปลี่ยน และเผยแพร่องค์ความรู้ในการแก้ไขอาชญากรรม และการบริหารจัดการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

เป้าหมายศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

หมู่บ้านกองทุนแม่ที่เป็นแบบอย่างด้านการป้องกันแก้ไขอาชญากรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้พื้นที่อื่นได้เรียนรู้ และมีความพร้อมสมัครใจในการเป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อการศึกษาดูงานในอนาคต

กลไกการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

- คณะทำงานขับเคลื่อนและเครือข่ายกองทุนของทุนแม่ระดับอำเภอ เป็นผู้คัดเลือกกองทุนแม่ (ระดับ A) เสนอให้จังหวัดพิจารณา คัดเลือกและสนับสนุนการดำเนินงาน (หมายเหตุ ต้องไม่เคยเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ มาก่อน)
- คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งและบริหารงานตามแนวทางที่กำหนด

ข้อมูลและองค์ความรู้ในศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

ข้อมูลสารสนเทศชุมชน เช่น ผลการสำรวจข้อมูล จปฐ. กช. 2 ค ข้อมูลการประกอบอาชีพ ฯลฯ

อาชีพ	จำนวน (คน)	รายได้ (บาท)	ปัญหา
ปลูกข้าว	100	10000	ขาดน้ำ
ปลูกผลไม้	50	5000	ขาดปุ๋ย
เลี้ยงสัตว์	30	3000	ขาดวัคซีน
ทำนา	20	2000	ขาดแรงงาน
ทำไร่	15	1500	ขาดความรู้
ทำสวน	10	1000	ขาดตลาด
ทำไร่	5	500	ขาดน้ำ
ทำสวน	5	500	ขาดความรู้
ทำไร่	5	500	ขาดน้ำ
ทำสวน	5	500	ขาดความรู้
ทำไร่	5	500	ขาดน้ำ
ทำสวน	5	500	ขาดความรู้

โครงสร้างคณะกรรมการกองทุนแม่และ บทบาทหน้าที่

- วิธีดำเนินงานกองทุนแม่/กิจกรรม และวิธีการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน เช่น กระบวนการแก้ไขอาชญากรรมที่เกิดที่ชุมชนดำเนินงาน ทั้งด้าน การป้องกันปราบปราม บำบัดรักษา และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุน
- ผลงานด้านการป้องกันและแก้ไขอาชญากรรม

- สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติดรูปแบบต่าง ๆ
- ทำเนียบวิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- บุคคลต้นแบบ เช่น ต้นแบบต่อต้านยาเสพติด ผู้ค้าผู้เสพที่กลับตัวเป็นพลังของแผ่นดิน

จุดเรียนรู้ หรือสถานที่เฝ้าระวัง ป้องกันกลุ่มเสี่ยง เช่น ศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น ลานกีฬา ลานดนตรี ฯลฯ

นิทรรศการแสดงผลงานด้านต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

ขั้นตอนวิธีดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ

- 1 เฝ้ายาวความคิด**
คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนกองทุนแม่ฯ ระดับอำเภอ จัดประชุม เฝ้ายาว ความคิด วัตถุประสงค์ และประโยชน์ แก่คณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ทุกกองทุน
- 2 คัดเลือกหมู่บ้านที่มีความพร้อม**
คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนกองทุนแม่ฯ ระดับอำเภอ ร่วมกับเครือข่ายกองทุนแม่ฯ ระดับอำเภอ คัดเลือกหมู่บ้านที่มีผลงานแก้ไขปัญหายาเสพติด และมีความพร้อมเป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อสนับสนุนเป็นศูนย์เรียนรู้ฯ ระดับอำเภอ

ขั้นตอนวิธีดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ

- 3 สร้างความรู้ความเข้าใจ**
สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ฯ กับคณะกรรมการกองทุนแม่ฯ ที่ได้รับคัดเลือก
- 4 คัดเลือกคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ**
คณะกรรมการกองทุนแม่ฯ และสมาชิก ร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ฯ และ ที่ปรึกษา (จนท. หรือ ผู้นำชุมชน)

ขั้นตอนวิธีดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ

- 5 วางแผนดำเนินงาน งบประมาณ**
- 6 จัดทำระเบียบศูนย์เรียนรู้ฯ และระเบียบการให้บริการบุคคลภายนอก**
- 7 ปรับปรุงอาคารสถานที่**
- 8 สรุปรายชื่อรายชื่อของหมู่บ้าน/ชุมชน**
- 9 สรุปรายชื่อวิธีการและกิจกรรมกองทุนแม่**

ขั้นตอนวิธีดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ

- 1 0 สรุปรายชื่อผลงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติด**
- 1 1 จัดทำสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทอดองค์ความรู้**
- 1 2 บรรจุข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สื่อต่าง ๆ ไว้ในอาคาร**

ขั้นตอนวิธีดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ฯ

- 1 3 พัฒนาวิทยากรผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้**
- 1 4 จัดให้มีบุคคลต้นแบบ/จุดเรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด**
- 1 5 จัดให้มีการเพิ่มทักษะการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ฯ**
- 1 6 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานผ่านช่องทางต่าง ๆ**

ศูนย์การเรียนรู้ กองทุนแม่ของแผ่นดิน

- คณะกรรมการ
- ที่ปรึกษา
- งบประมาณ
- สถานที่
- ระเบียบการให้บริการบุคคลภายนอกชุมชน
- การบริหารจัดการ
- โครงการสร้าง
- กิจกรรมการเรียนรู้
- สื่อการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ
- วิทยากรกระบวนการ
- บุคคลต้นแบบด้านยาเสพติด
- บุคคลต้นแบบที่กล้าทำกล้าใจ
- จุดเรียนรู้ จุดที่ไม่ในการป้องกันเมื่าระวังเมื่อย เช่น ลานกีฬา จุดที่มีการพบปัญหา
- นิทรรศการผลงาน
- วิธีการก่อเกิด
- เนื้อหาสาระ
- ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน
- วิธีการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- กิจกรรมของกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ผลงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
- จัดประชุม เฝ้ายาวความคิด วัตถุประสงค์ ประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้
- วางแผนดำเนินงาน
- การเพิ่มทักษะการบริหารจัดการ
- การสรุปบทเรียนเป็นระยะ

การบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนกับศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

เนื้อหาสาระกองทุนแม่

- วิธีการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- กิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ผลงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

กิจกรรมการเรียนรู้กองทุนแม่

- สื่อ การเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ
- วิทยากรกระบวนการ
- บุคคลต้นแบบด้านยาเสพติด
- บุคคลต้นแบบที่กล้าทำกล้าใจ
- จุดเรียนรู้ จุดที่ใช้ในการป้องกัน เมื่าระวังเมื่อย เช่น ลานกีฬา จุดที่มีการพบปัญหา
- นิทรรศการผลงาน

การดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน*

1. แนวคิดเรื่องศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ความหมายของศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นศูนย์เรียนรู้ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนจากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่า ศูนย์เรียนรู้ชุมชนในความคาดหวังของกรมการพัฒนาชุมชน ไม่ใช่ศูนย์ฝึกอบรมประจำหมู่บ้านที่รองรับการนัดหมายจากวิทยากรภายนอก แต่จะเป็นสถานที่ที่จะสร้างความผูกพันระหว่างคนในชุมชนกับเรื่องราวของเขาเองเป็นสำคัญ

หลักการสำคัญของศูนย์เรียนรู้ชุมชน

เป็นแหล่งเรียนรู้ทุกด้าน ทุกรูปแบบไม่เน้นการเรียนการสอนในห้องเรียน เป็นศูนย์กลางที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ค้นคว้าหาความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการพบปะ สังสรรค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือในการพัฒนาตนเองและชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

ภารกิจของศูนย์เรียนรู้ชุมชน

จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนการสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน

เป็นศูนย์รวมของข้อมูล เช่น ข้อมูล จปฐ. กชช. 2ค แหล่งน้ำ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ รวมทั้งข่าวสารสาระความรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เท้าทันสถานการณ์โลก

รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน องค์ความรู้ที่มีอยู่กระจัดกระจาย ในชุมชน และจัดการให้เป็นหมวดหมู่ มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ที่ประชาชนสามารถเข้าไปสืบค้นศึกษาและเรียนรู้ได้ทุกเวลาเป็นศูนย์กลางในการจัดการความรู้ที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

เป็นศูนย์ประสานและบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน ภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม/องค์กร เครือข่ายภาคเอกชน และภาคีการพัฒนาภาครัฐ

* คู่มือการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2562

เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้าน เป็นสถานที่ที่มีโครงสร้างเป็นอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ก็ได้ที่มีองค์ความรู้ สามารถให้การเรียนรู้แก่ประชาชนที่ต้องการความรู้สามารถเข้าถึงได้

องค์ประกอบ

1. วิธีการก่อเกิด

ศูนย์เรียนรู้ชุมชน จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นความต้องการของประชาชนในชุมชน เพราะจะเป็นสมบัติของชุมชน จึงควรนำแนวคิดเข้าเวทีประชุมประชาคมของหมู่บ้าน เผยแพร่ความคิด โน้มน้าวสร้างการยอมรับ และชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การจัดเก็บองค์ความรู้ ประวัติชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนอย่างเป็นระบบ การแสดงข้อมูลข่าวสารของชุมชนให้ได้เรียนรู้กันอย่างทั่วถึง รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการจัดระเบียบแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และให้เป็นไปตามกำลังที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการได้ อีกทั้งให้มีขอบเขต และลักษณะตามความเห็นของชุมชน

2. โครงสร้างของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย

2.1 คณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากผู้นำชุมชน กลุ่ม/องค์กร เครือข่ายองค์กรชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ โดยมาจากการคัดเลือกของชาวบ้านเอง และชาวบ้านให้การยอมรับ ซึ่งคณะกรรมการจะร่วมมือกันวางแผน และดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนด เพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้และบริหารจัดการในศูนย์เรียนรู้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ที่ปรึกษา เป็นภาคีการพัฒนาภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชน การศึกษา นอกโรงเรียน เกษตร สาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 ระเบียบข้อบังคับ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารศูนย์ฯ

2.4 สถานที่ เล็กใหญ่ไม่สำคัญ อาจอยู่ในห้องของอาคารองค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาลตำบล บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านผู้นำ บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ศาลาวัด ใต้ต้นไม้ ศาลากลางบ้าน ซึ่งเป็นสถานที่ให้พบปะ ประชุม ทำงานกันได้ตลอดเวลา ให้เป็นสถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ของการรวมตัวกันเพื่อการเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องหางบประมาณมาก่อสร้างศูนย์ใหม่

2.5 การบริหารจัดการศูนย์ฯ คณะกรรมการฯ ที่ได้รับการคัดเลือก มีการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.6 งบประมาณ เพื่อพัฒนาคณะกรรมการของศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน โครงสร้างทั้งหมดนี้ ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นมาครบถ้วนในระยะเริ่มแรก

3. กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 สถานที่จัดกิจกรรมเรียนรู้ อาจดำเนินการได้ทั้งในอาคารศูนย์ฯ และนอกอาคารศูนย์ฯโดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน เช่น บ้านปราชญ์ชาวบ้าน ในไร่่นา เพื่อสาธิตกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ

3.2 กิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียน/การสอน การจัดการความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์ ขนบประเพณี วัฒนธรรม การรับความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน การจัดเวทีประชาคมเพื่อการเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน การเรียนรู้ผ่าน e-Learning การสาธิต การจัดนิทรรศการ การจัดสัมมนาอภิปราย ฯลฯ

4. เนื้อหาสาระข่าวสารความรู้ ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูล จปฐ. กชช. 2ค ทะเบียนผู้นำ กลุ่ม/องค์กร ข้อมูลผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น อัตลักษณ์ของชุมชน แผนชุมชน โครงการกิจกรรม ฯลฯ

4.2 ข่าวสาร (สารสนเทศ) ได้แก่

1) สารสนเทศชุมชน 13 องค์ประกอบ ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน แผนที่ตั้งลักษณะภูมิประเทศ (ภูมิอากาศ/ฤดูกาล) ลักษณะของประชากร (อัตราความหนาแน่น/โครงสร้างประชากร) ลักษณะการประกอบอาชีพของชุมชน (เกษตร/อุตสาหกรรม/รับจ้าง ฯลฯ) ผลิตภัณฑ์มวลรวมของหมู่บ้าน ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้านศิลปะ/วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาของหมู่บ้าน สถานที่ท่องเที่ยว/สถานที่บริการ การคมนาคม (การเดินทางไปยังหมู่บ้าน) ประเพณี/เทศกาลประจำปี ทักษะ/ฝีมือ/แรงงานของหมู่บ้านอื่น ๆ

2) ข่าวสารเพื่อชีวิต

3) ข่าวสารเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน

4.3 ความรู้ ได้แก่ ความรู้ด้านวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ/ผลิตภัณฑ์ชุมชน องค์ความรู้ที่ชุมชนต้องการ เพื่อค้นหาอัตลักษณ์ชุมชน ความรู้ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ความรู้ข่าวสารจากภายนอก

ขั้นตอนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน

จัดเวทีประชาคมเผยแพร่ความคิด ชี้แจงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้ชุมชน สรรหาแกนนำ แต่งตั้งคณะทำงานของหมู่บ้าน สสำรวจและจัดทำจุดเรียนรู้ แกนนำเก็บข้อมูล คนเก่ง ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ในเรื่องต่าง ๆ แกนนำค้นหา ผู้รู้ที่จะบอกเล่าประวัติของหมู่บ้านได้ จัดทำแผนที่จุดเรียนรู้ของหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 1 จัดเวทีประชาคม เพื่อรับรองความเที่ยงตรงขององค์ความรู้ ภูมิปัญญา ประวัติหมู่บ้าน และข้อมูล และชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อเก็บรักษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ประวัติหมู่บ้าน และข้อมูลให้อยู่ในสถานที่ที่ทุกคนในชุมชนจะใช้ประโยชน์ได้พร้อมกับสรรหาคณะกรรมการบริหารและดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมร่วมแกนนำ อาสาสมัคร และคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อออกแบบการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน และวางแผนปฏิบัติการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ชุมชน ในขั้นตอนนี้ ต้องให้ทราบได้ว่าอาคารที่จะใช้เป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนจะใช้อาคารที่มีอยู่ในชุมชนหรือจะก่อสร้างอาคารใหม่ ถ้าจะก่อสร้างใหม่จะใช้ที่ใดมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ต้องใช้งบประมาณเท่าใด จะหาเงินจากที่ใด ถ้าใช้อาคารที่มีอยู่แล้วจะต้องปรับปรุงเพื่อใช้งานเพียงใด ต้องใช้งบประมาณเท่าใด จะหาเงินจากที่ใด

ขั้นตอนที่ 3 สสำรวจแหล่งงบประมาณ ศึกษาระเบียบการของแหล่งงบประมาณ เขียนโครงการเสนอขอรับการสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 4 สร้าง/ปรับปรุงอาคาร แล้วบรรจุข้อมูลข่าวสารความรู้ไว้ในอาคาร

ขั้นตอนที่ 5 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 คณะกรรมการบริหารศูนย์กำหนดระเบียบการบริหารศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยให้มีประเด็นสำคัญอย่างน้อย 2 เรื่อง คือ การดูแลบำรุงรักษาอาคารศูนย์จะอย่างไร และการใช้อาคาร จัดกิจกรรมจะต้องทำอย่างไร

2. ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์ศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. เสริมสร้างให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์แก่พื้นที่อื่น ๆ
2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา แลกเปลี่ยน และเผยแพร่องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

เป้าหมายศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

เป็นหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินซึ่งมีรูปแบบประสบการณ์การแก้ไขปัญหาเสพติดที่สามารถเป็นแบบอย่างให้พื้นที่อื่นได้เรียนรู้นำไปประยุกต์ใช้ได้ เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น ๆ และมีความพร้อม ความสมัครใจในการที่จะเป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อการศึกษาดูงานในอนาคตต่อไปได้ในพื้นที่ 878 อำเภอ 76 จังหวัด อย่างน้อยอำเภอละ 1 ศูนย์ (878 ศูนย์)

กลไกการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินและเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ เป็นผู้คัดเลือกกองทุนของแผ่นดินแม่ดีเด่นและสนับสนุนการดำเนินงาน
2. คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งและบริหารงานตามแนวทางที่กำหนด

ลักษณะประสบการณ์/องค์ความรู้ของศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. ข้อมูลสารสนเทศของชุมชน
2. แผนผังแสดงโครงสร้างคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน และบทบาทหน้าที่
3. วิธีการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน/กิจกรรมและวิธีการดำเนินกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ดำเนินการภายในชุมชน เช่น กระบวนการแก้ปัญหาเสพติดที่ชุมชนดำเนินการ ทั้งด้านการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุน
4. ผลงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
5. สื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติดรูปแบบต่าง ๆ
6. ทำเนียบวิทยากรกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน
7. บุคคลต้นแบบด้านต่าง ๆ เช่น บุคคลต้นแบบในการต่อต้านยาเสพติด ผู้ค้า ผู้เสพที่กลับตัวกลับใจเป็นพลังของแผ่นดิน
8. จุดเรียนรู้ หรือสถานที่ในการเฝ้าระวัง ป้องกันกลุ่มเสี่ยง เช่น ศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น ลานกีฬา ลานดนตรี ฯลฯ
9. นิทรรศการแสดงผลงานด้านต่าง ๆ ของกองทุนแม่ของแผ่นดิน
10. อื่น ๆ

ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน

1. คณะกรรมการสนับสนุน การขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ระดับอำเภอ จัดให้มีการประชุมเผยแพร่ความคิด วัตถุประสงค์ และประโยชน์ของศูนย์เรียนรู้ แก่คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินทุกกองทุน

2. คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ระดับอำเภอร่วมกับเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ คัดเลือกหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ที่มีผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดและมีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ ทั้งนี้ให้พิจารณาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินที่มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนอยู่แล้วเป็นลำดับแรก

3. สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้กับคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ

4. คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินและสมาชิก ร่วมกันคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ชุมชน จำนวนตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งการคัดเลือกที่ปรึกษาศูนย์เรียนรู้ฯ ซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้นำชุมชนระดับตำบลก็ได้

5. วางแผนการดำเนินงาน จัดหางบประมาณ

6. จัดทำระเบียบศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน ระเบียบการให้บริการบุคคลภายนอกชุมชน

7. ปรับปรุงอาคารสถานที่

8. สรุปรายชื่อข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

9. สรุปรายชื่อวิธีการและกิจกรรมดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

10. สรุปรายผลงานในการแก้ไขปัญหาเสพติด

11. จัดทำสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และพัฒนาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

12. บรรจุข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ สื่อต่าง ๆ ไว้ในอาคาร

13. พัฒนาวิทยากรผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้

14. จัดให้มีบุคคลต้นแบบ/จุดเรียนรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

15. จัดให้มีการเพิ่มทักษะการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้

16. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานผ่านช่องทางต่าง ๆ

ส่วนที่ 3

องค์ความรู้สำหรับวิทยากร

การฝึกอบรมและวิทยาการฝึกอบรม

การฝึกอบรม

การฝึกอบรม (Training) คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้คน 3 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) และด้านทัศนคติ (Attitude) เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

การฝึกอบรมมีประโยชน์ต่อบุคลากรด้านการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ ทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ หรือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยลดระยะเวลาในการเรียนรู้งาน ช่วยลดภาระหน้าที่ของหัวหน้างาน และช่วยกระตุ้นบุคลากรให้ปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าของตน

บทบาทที่สำคัญของผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรม

1. ข้อปฏิบัติของผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรม

1.1 ต้องยอมรับความมีคุณค่าของผู้เข้าอบรมแต่ละคน และจะต้องเคารพในความรู้สึกรู้สึกคิดและความเห็น ตลอดจนประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมด้วย

1.2 พยายามทำให้ผู้เข้ารับการอบรมตระหนักด้วยตนเองว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงพฤติกรรม (ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และทัศนคติ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหา

1.3 ควรจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพให้สะดวกสบาย (เช่น ที่นั่ง อุ่นหมุม แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ฯลฯ) ให้เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เข้าอบรม

1.4 สร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดความรู้สึกไว้นใจเชื่อใจ และความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สนับสนุนให้มีกิจกรรมที่ต้องมีการให้ความร่วมมือร่วมใจกันและกันในขณะเดียวกันควรพยายามหลีกเลี่ยงการแข่งขัน

1.5 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมอบรมมีส่วนร่วมในเรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้ร่วมอบรม โดยสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร ของผู้ดำเนินการอบรม และของเนื้อหาวิชาด้วย

(2) การกำหนดกิจกรรม รวมทั้งการเลือกวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการอบรม

(3) การกำหนดมาตรการ เกณฑ์การอบรมซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันกำหนดเครื่องมือและวิธีการวัดผลความก้าวหน้าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

1.6 ช่วยผู้ร่วมอบรมให้รู้จักพัฒนาขั้นตอนและวิธีการในการประเมินตนเอง หรือวิเคราะห์และประเมินผลโครงการฝึกอบรมตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

2. หน้าที่ของผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรม

2.1 การหาความจำเป็นในการฝึกอบรมการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง การค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กร โดยวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน และพฤติกรรมที่เกิดขึ้น โดยวิธีการสำรวจ การสังเกต การทดสอบ หรืออื่น ๆ เพื่อพิจารณาให้ถ่องแท้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเพราะอะไร จำเป็นที่จะต้องให้เทคนิคการฝึกอบรมหรือไม่

2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมการกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้นสามารถบอกผู้จัดโครงการฝึกอบรมให้รู้ถึงจุดหมายปลายทางของการฝึกอบรมนั้น ๆ ว่าต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านใดบ้าง เช่น ด้านการเพิ่มพูนความรู้ ด้านทักษะการทำงาน หรือด้านทัศนคติ

2.3 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นการนำปัญหาที่ค้นพบมากำหนดเป็นหลักสูตรเพื่อทำการฝึกอบรม ซึ่งหลักสูตรประกอบด้วย

- (1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- (2) หมวดวิชา หัวข้อวิชา
- (3) วัตถุประสงค์ของแต่ละหัวข้อวิชา
- (4) เนื้อหา เทคนิค/วิธีการ ระยะเวลา การเรียงลำดับหัวข้อวิชา

2.4 การกำหนดโครงการฝึกอบรม

การกำหนดโครงการฝึกอบรมเพื่อให้ทราบกรอบการปฏิบัติงาน จากนั้นเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหาร เพื่อ

- (1) ให้ผู้บริหารพิจารณาตรวจร่างโครงการก่อนที่จะนำไปฝึกอบรม
- (2) ให้ผู้บริหารอนุมัติงบประมาณสำหรับใช้ในการดำเนินงาน

2.5 การบริหารโครงการฝึกอบรม

- (1) ความสำคัญของการบริหารโครงการอยู่ที่ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรม
- (2) การบริหารโครงการมี 3 ระยะ คือ
  - (2.1) ก่อนการดำเนินโครงการ
  - (2.2) ระหว่างดำเนินโครงการ
  - (2.3) หลังการดำเนินโครงการ

2.6 การประเมิน/ติดตามผลการฝึกอบรม การประเมิน/ติดตามผลการฝึกอบรม มีประเด็นในการประเมิน คือ

- (1) ทักษะคติทั่วไปของผู้เข้ารับการฝึกอบรม
- (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ ระยะเวลา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- (3) คุณสมบัติและวิธีการที่วิทยากรแต่ละคนใช้ในการฝึกอบรม
- (4) ข้อดีและข้อเด่น หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมข้อเสนอแนะ

การฝึกอบรมที่ประสบผลสำเร็จ

1. มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน
2. จะต้องทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีบรรยากาศของการอบรมที่ไม่เครียด สนุกสนาน เพลิดเพลินกับกิจกรรมที่วิทยากรถ่ายทอดและกระตุ้นให้อยากรู้ สร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในห้องเรียนในบรรยากาศของความเป็นกันเอง
3. วิทยากรจะต้องเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงาน มีความสามารถในการถ่ายทอด
4. มีการประเมินความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ทั้งของวิทยากร และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมและการบรรลุเป้าหมายของโครงการฝึกอบรมนั้นด้วย

วิทยากรฝึกอบรม

วิทยากรฝึกอบรม (Trainer) หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตนเองมีความชำนาญ ให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understand) ทักษะ (Skill) และทัศนคติที่ดี (Attitude) ต่อการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คุณสมบัติของวิทยากรที่ดีมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่จะทำให้วิทยากรประสบความสำเร็จ

1. บุคลิกภาพ ได้แก่รูปร่างดีแต่งกายดีกิริยาท่าทางดีและจิตใจดี
2. ความสามารถคือ มีความสามารถในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ และการพูดหรือสื่อสารที่ดี
3. ความรอบรู้และรอบรอบ คือรอบรู้ในเนื้อหาที่จะสอน และรอบรู้ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะของวิทยากรที่ประสบความสำเร็จ

1. บุคลิกดีบุคลิกดีมีชัยไปกว่าครึ่ง เพราะฉะนั้นผู้เป็นวิทยากรจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี น่าเชื่อถือ
2. มีความกระตือรือร้น แสดงออกได้จากความคล่องตัว ก้าวเดินอย่างมั่นใจเต็มฝีเท้า มีการแสดงออกอย่างเชื่อมั่น จะช่วยให้ผู้ฟังตื่นตัว ใจจดจ่อ ติดตามและคล้อยตาม
3. สนใจร่วมมือ คือ สนใจในภารกิจของผู้ฟัง โดยใช้ข้อมูลของผู้เรียนมาเป็นประโยชน์ ในการถ่ายทอด โดยการรู้เนื้อหายกตัวอย่าง หรือรายละเอียดที่เป็นเรื่องใกล้ตัวของคนฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดการยอมรับ
4. ใช้สื่อช่วยสอนในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เราต้องการสื่อสารอยู่ โดยการถ่ายทอดนั้น หากผู้ถ่ายทอดได้ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ฟังได้รับรู้ในหลาย ๆ ช่องทาง ย่อมจะทำให้ประสิทธิภาพในการรับรู้ได้มากขึ้น
5. ไม่อ่อนประสบการณ์วิทยากรที่ดีควรมีความรู้และประสบการณ์ตรงในเรื่องที่ตน กำลังจะถ่ายทอดไปสู่ผู้ฟังคนเราส่วนใหญ่ในวงการฝึกอบรม ย่อมอยากฟังประสบการณ์ หรือเทคนิคของผู้ถ่ายทอด เพื่อเป็นสูตรสำเร็จ ดังนั้น ผู้ถ่ายทอดที่ดีควรมีประสบการณ์หรือ ความสำเร็จในงานมาเสนอผู้ฟัง เพื่อเพิ่มพลังในงาน
6. การงานสำเร็จดีขึ้นเชื่อมโยงจากข้อที่แล้ว คือคนเราส่วนใหญ่ไม่มีใครอยากฟังคนที่ ไม่มีชื่อ ทุกคนอยากฟังคนเก่งคนดีคนที่เป็นเลิศ เพราะฉะนั้นวิทยากรที่ประสบความสำเร็จจาก งานอื่น ๆ มามากย่อมมีแต่คนอยากฟัง
7. มีความสามารถในการถ่ายทอด คือ มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ หลักการ ประสบการณ์ และวิธีการ โดยใช้คำพูด รูปภาพ ตัวอักษร ให้ผู้ฟัง ตั้งใจ สนใจเข้าใจ ประทับใจ หรือบันเทิงใจควบคู่กันไป ซึ่งย่อมอาศัยลีลา เทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องและกลมกลืน
8. ถอดหัวใจคนเรียน คือ รู้จักเอาใจคนเรียนมาใส่ไว้ในใจผู้สอนว่าหลักการเรียนรู้ของผู้สอนว่าหลักการเรียนรู้ของผู้คนเป็นอย่างไรจะสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และรับรู้ได้อย่างไร ซึ่งหมายความว่า วิทยากรจะต้องรู้เขารู้เรา รู้ว่า คนฟังคือใคร ชอบอะไร
9. เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ คือ พัฒนาบุคลากร หรือฝึกอบรมก็ตาม วัตถุประสงค์ โดยส่วนใหญ่เรามุ่งที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนเรียน คนฟังให้เกิดความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ความสามารถ (Skill) เจตคติ (Attitude) และจริยธรรม (Habit) ในการทำงานที่ดี ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้ถ่ายทอดว่าทำอย่างไร
10. ไม่หลงตัวเอง ส่วนใหญ่ผู้ที่หลงตัวเองมักจะออกเวทีในการถ่ายทอดมายาวนาน พอสมควร ซึ่งจะ แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ มากมาย

บุคลิกภาพของวิทยากรโดยสรุป

บุคลิกภาพของผู้ถ่ายทอด ประกอบด้วย

1. บุคลิกภาพทางกาย
  - รูปร่าง มีความกระตือรือร้น มีสง่า น่าเชื่อถือ แสดงท่าทีที่เป็นมิตร
  - การแต่งกาย สะอาด เรียบร้อย เหมาะสมกับลักษณะงาน/อาชีพหรือธุรกิจ
  - กิริยาทาท่าง มีความเชื่อมั่นเป็นกันเอง เป็นมิตร/สำรวม และให้เกียรติผู้ฟัง
2. บุคลิกภาพทางอารมณ์
  - ยิ้มแย้มจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการถ่ายทอด
  - ควบคุมอารมณ์ ไม่โกรธหรืออารมณ์ฉุนเฉียวเมื่อถูกซักถาม
  - มีอารมณ์ขัน จะช่วยลดความตึงเครียดในการฟังและ ช่วยเพิ่มความสนุกสนาน
3. บุคลิกภาพทางสังคม
  - มีมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี ปรับตัวได้ดี สามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ฟังได้
  - มีน้ำใจ ร่วมมือ ช่วยเหลือ พร้อมให้คำแนะนำ คำปรึกษาหารือ
4. บุคลิกภาพทางปัญญา
  - ความรู้ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าอบรม สามารถถ่ายทอดความรู้ความ คิดให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้ฟังได้
  - มีเหตุผล ไม่ยึดมั่น ถือมั่น หรือตัวตนจนเกินไป

วิทยากรยุคใหม่ควรเป็นอย่างไร

1. ใช้เทคโนโลยีใหม่คือใช้เทคโนโลยีเครื่องมือ หรือสื่อช่วยถ่ายทอดที่เหมาะสมกับเนื้อหา บุคคล เวลา โอกาส สถานที่ บรรยากาศ ฯลฯ
2. เข้าใจง่ายคือถ่ายทอดแล้วผู้ฟังรับได้เข้าใจง่าย
3. ได้เนื้อหาคือ มีเนื้อหาเหมาะสมข้อมูลดี
4. พาสสนุกคือ มีอารมณ์สอดแทรกอยู่บ้าง
5. ปลุกความคิด คือผู้ฟังคิดตาม ได้คิด ได้ทบทวน
6. พิชิตปัญหาคือ ช่วยเข้าใจปัญหาที่ยังคาใจให้ทะลุปรุโปร่ง
7. สามารถเปลี่ยนพฤติกรรม คือ ทำให้ผู้รับเกิดความรู้ความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ หรือ จริยธรรมข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลาย ๆ ข้อ
8. นำประโยชน์คือผู้รับ ผู้เรียนได้รับประโยชน์ต่อตัวเอง การงาน องค์กร หรือความสำเร็จ ต่าง ๆ
9. ไม่เป็นโทษเป็นภัยคือถ่ายทอดสิ่งที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยส่วนรวม
10. ตื่นไวข่าวสาร ผู้ถ่ายทอดจะต้องเปิดสมองรับรู้ เรียนรู้ข้อมูลตลอดเวลา

เทคนิคการเตรียมตัวที่ดีของวิทยากร

1. ก่อนการฝึกอบรม

ก่อนที่จะมีการฝึกอบรมเกิดขึ้น วิทยากรจะต้องมีการฝึกในการเตรียมตัวเพราะวิทยากร จะต้องทราบล่วงหน้าว่าตนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องใด ดังนั้นในขั้นตอนนี้วิทยากรควรจะ ดำเนินการเตรียมการเพื่อการถ่ายทอด และเปลี่ยนทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การเตรียม การที่ดีย่อมสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง เพราะจะทำให้วิทยากรเกิดความมั่นใจในการฝึกอบรม และ เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นย่อมแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม การเตรียมการในขั้นนี้เกี่ยวข้องกับ

1.1 การประสานงานกับหน่วยงานที่จะฝึกอบรม เพื่อขอข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรม ได้แก่ หลักสูตรกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรม เอกสารประกอบวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

1.2 การเขียนแผนการฝึกอบรม ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากหน่วยงานจะเป็นประโยชน์ต่อการเขียนแผนการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรมเป็นแนวทางสำหรับวิทยากรว่าจะถ่ายทอดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยใช้สื่อ และเทคนิคการฝึกอบรมอย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เข้าร่วมอบรม

2. การเตรียมอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ

วิทยากรควรเตรียมอุปกรณ์และสื่อต่าง ๆ เช่น ไฟล์นำเสนอ กระดาษ ฯลฯ ให้เรียบร้อยเหมาะสมกับฐานะของวิทยากร ระหว่างการฝึกอบรม เมื่อวิทยากรมาถึงสถานที่จัดฝึกอบรม ควรตรวจสอบสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ได้จัดเตรียมไว้ และสอบถามข้อมูลต่าง ๆ เช่น บรรยากาศในการฝึกอบรม ใครเป็นผู้นำกลุ่ม วิทยากรคนก่อน ๆ พูด เกี่ยวกับอะไร ฯลฯ เมื่อถึงเวลา

การฝึกอบรม จะต้องดำเนินการต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

2.1 การถ่ายทอดความรู้ควรมีความสามารถในการถ่ายทอด โดยอาศัยเทคนิคและใช้สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์

2.2 การเป็นศูนย์กลาง ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น วิทยากรจะต้องคอยกระตุ้น ให้ผู้รับการฝึกอบรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น รวมถึงต้องคอยชี้แนะ สรุปประเด็นและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมด้วย

2.3 การเสริมสร้างบรรยากาศ วิทยากรจะต้องสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพ ได้แก่ อุปกรณ์สื่อให้เหมาะสม และด้านจิตภาพ หมายถึงผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความสนใจที่จะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา

2.4 การมีมนุษยสัมพันธ์วิทยากรจะต้องอาศัยหลักการด้านมนุษยสัมพันธ์เพื่อเป็นการช่วยลด ช่องว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประทับใจ

2.5 การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ปัญหาบางอย่างวิทยากรสามารถรู้หรือคาดเดาได้ล่วงหน้า แต่ปัญหาบางอย่างเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ไม่สามารถคาดการณ์ได้ วิทยากรมืออาชีพจะต้องสามารถแก้ไขปัญหาได้ หรือบรรเทาให้ลดน้อยลง

3. หลังการฝึกอบรมอาจจะกระทำได้โดย

3.1 การประเมินผลการอบรม วิทยากรควรขอข้อมูลจากผู้จัดฝึกอบรม นอกเหนือจากประเมินโดยการสังเกต เพื่อจะได้ทราบผลการปฏิบัติงานของตน และนำมาใช้ปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

3.2 การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามความจำเป็น วิทยากรควรเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร เช่น การมอบวุฒิบัตร การเลี้ยงสังสรรค์ระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.3 การติดตามผลการฝึกอบรม ต้องติดตามดูว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้นำความรู้ที่ได้ฝึกฝนมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งให้คำแนะนำแก่เขาเท่าที่จำเป็น

บทบาทวิทยากรกระบวนการ กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผศ.ดร.กิติชัย รัตน์นะ

ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมายของวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรกระบวนการ มาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Facilitator” ซึ่งหมายความว่า ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก หรือในความหมายอื่นที่ใกล้เคียงกันอาจหมายถึงคนกลาง ที่ช่วยจัดและดำเนินงาน การพบปะ ประชุม อบรมให้เกิดการคิดที่เป็นระบบ มีอิสระทางความคิดและสามารถสื่อสารทำความเข้าใจกันอย่างลึกซึ้ง ด้วยการใช้เทคนิคกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

วิทยากรกระบวนการต้องทำหน้าที่ในการเสริมสร้างบรรยากาศของการระดมความคิดเห็นและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ด้วยการมีมิติจิตใจต่อกัน เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างกว้างขวางและจริงจัง สามารถจัดปัญหาและอุปสรรคออกไป และส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้วิทยากรกระบวนการยังมีส่วนสำคัญต่อการให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนและสะท้อนประสบการณ์หรือปัญหา รวมทั้งแนวทางแก้ไข ช่วยตั้งประเด็นคำถามที่ท้าทายนำไปสู่การแลกเปลี่ยนและสะท้อนประสบการณ์หรือปัญหา รวมทั้งแนวทางแก้ไข ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มรับฟังซึ่งกันและกัน และช่วยตั้งประเด็นให้กลุ่มมีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบครอบคลุมปัญหาและความต้องการของสมาชิก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็เปรียบเสมือนกับการเป็นผู้อำนวยการกลุ่มที่ต้องมีบทบาทในการประสาน เชื่อมโยง สังเกต กระตุ้น เสริมสร้างและเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สามารถทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมกระบวนการรู้จักวิเคราะห์ปัญหา กำหนดความต้องการและเสนอทางเลือกในการจัดการกับปัญหาที่ประสบอยู่อย่างเหมาะสมกับห้วงเวลา สถานการณ์และบริบทแวดล้อม

กล่าวได้ว่าวิทยากรกระบวนการมีความหมายครอบคลุมกว้างขวางกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดตามนิยามโดยทั่วไป วิทยากรกระบวนการอยู่ในสถานภาพของนักพัฒนาหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนตื่นตัวและเข้าถึงหัวใจของการพัฒนาได้อย่างแท้จริง ซึ่งในกระบวนการจัดการกลุ่มน้ำเองก็ต้องอาศัย “เจ้าหน้าที่ประสานงานชุมชน” เป็นกลไกในการเชื่อมประสานการทำงานร่วมกับชุมชน โดยในที่นี้เจ้าหน้าที่ประสานงานชุมชนก็ต้องมีบทบาทของวิทยากรกระบวนการไปด้วยพร้อม ๆ กัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบบทบาทของวิทยากรในความหมายเดิมกับวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรในความหมายเดิม	วิทยากรกระบวนการ
1. มีบทบาทเป็นครูผู้ถ่ายทอด (Teacher)	1. มีบทบาทเป็นครูผู้ฝึก (Coach) ตั้งประเด็นคำถาม พัฒนาความคิดพร้อมให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์
2. เป็นผู้รวบรวมและนำความรู้มาถ่ายทอดให้แบบทางตรง เน้นการฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจ	2. เป็นผู้จัดกระบวนการให้เกิดความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
3. มีเป้าหมายให้ผู้ฟังเชื่อในสิ่งที่ถ่ายทอด เนื่องจากความรู้ที่ถ่ายทอดให้ เป็นสิ่งที่ถูกต้อง และผ่านการสังเคราะห์แล้ว	3. มีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาความคิดสู่การรับรู้ และเรียนรู้ความเข้าใจที่แตกฉานด้วยตนเอง มากกว่าการรับฟังฝ่ายเดียว
4. วิทยากรเป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอดความรู้ทั้งหมด	4. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นศูนย์กลางของการถ่ายทอด และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
5. เป็นผู้ตัดสินใจการเปลี่ยนแปลงของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	5. เป็นเพียงผู้สะท้อนภาพของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนตนเอง
6. ความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์เป็นความรับผิดชอบของวิทยากร	6. ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์เป็นความรับผิดชอบ ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับวิทยากร
7. มีช่องทางการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication)	7. มีช่องทางการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication)
8. วิทยากรมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expert)	8. วิทยากรกระบวนการมีความรู้เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary)
9. มีความสามารถในการไขปัญหาที่ผู้เรียนข้องใจได้ทุกอย่าง	9. ไม่จำเป็นต้องรู้และตอบข้อข้องใจได้ในทุกเรื่อง แต่รู้จักการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันได้
10. กระบวนการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้เป็นแบบมีแบบแผนตายตัว	10. มีระบบกระบวนการจัดการความรู้ที่ยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เหมาะสม
11. สนใจในเนื้อหาที่ถ่ายทอดมากกว่ากระบวนการของการถ่ายทอด	11. สนใจในกระบวนการเชิงปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่ม
12. ขาดการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ให้ความสำคัญ กับตนเองมากกว่ากลุ่ม	12. มีกระบวนการเสริมพลังความคิดแบบเปิดกว้าง มองการพัฒนาแบบองค์รวม เน้นการมีส่วนร่วม

ที่มา: ปรับปรุงจาก อมรศรี (2535)

คุณสมบัติของวิทยากรกระบวนการ

การเป็นวิทยากรกระบวนการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกฝนและพัฒนาทักษะให้เกิดความเชี่ยวชาญในการจัดการกับการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น เนื่องจากกลุ่มคนที่เข้าร่วมกระบวนการอาจมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นบ่อยครั้งที่กระบวนการประชุมจะมีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายหรือมีข้อถกเถียงกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งวิทยากรกระบวนการต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการจัดการกลุ่มและสมาชิกให้สอดคล้องกับห้วงเวลาและสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยคุณสมบัติพื้นฐานที่จะกล่าวถึงมีพอสังเขปดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีกระบวนการทัศนในการพัฒนาแบบองค์รวม

เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่ผู้ที่เป็นวิทยากรกระบวนการจำเป็นต้องมีอยู่ในตนเอง ในที่นี้หมายถึงต้องมีแนวคิดในการพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติเข้าด้วยกันแบบองค์รวม (Holistic Approach) ทั้งการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี รวมทั้งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องมุ่งเน้นการสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. เป็นผู้ที่มีทักษะความคิดอย่างเป็นระบบ

วิทยากรกระบวนการ ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะในการผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบระเบียบ (Systematic Thinking) การคิดอย่างเป็นระบบระเบียบนั้นเกิดจากการเชื่อมโยงประเด็นที่สำคัญ ๆ ที่ได้จากการระดมความคิดเห็นหรือการประชุมให้เป็นหมวดหมู่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจง่าย และมีประสิทธิภาพ

3. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิทยากรกระบวนการ ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) หมายถึงไม่ยึดติดกรอบความคิดเดิมอยู่ตลอดเวลา รู้จักพัฒนาความคิดใหม่ขึ้นมาเสนอเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ พร้อมทั้งจะขยายและปรับเปลี่ยนแบบแผนทางความคิด กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก

4. เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ

บุคลิกภาพความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นเรื่องที่สามารถฝึกฝนได้ คุณสมบัติของความเป็นผู้นำต้องเป็นผู้มีทักษะในการสื่อสารและสามารถโน้มน้าวใจบุคคลอื่นได้ดี เนื่องจากจะต้องใช้ศักยภาพของความเป็นผู้นำเพื่อบริหารจัดการกับกลุ่มและความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปร่วมกันที่ทุกฝ่ายยอมรับ นอกจากนี้ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นบทเรียนเพื่อให้ผู้อื่นได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจและมีความรับผิดชอบสูง

5. เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี

ในหลายกรณี พบว่าในกระบวนการประชุมเพื่อไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน วิทยากรกระบวนการที่เข้าไปเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยต้องใช้ประสบการณ์และทักษะในการควบคุมสถานการณ์ของความขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ ที่เข้ามาร่วมกระบวนการ แก้ไขสถานการณ์ด้วยการใช้สมาธิและปัญญา ไม่ตื่นตระหนกง่าย ไม่ฉุนเฉียว มีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ดังนั้นจึงควรมีระบบคิดที่นำไปสู่การตัดสินใจอย่างแยบยลและเหมาะสมกับสถานการณ์และความสูงองมของประเด็น สามารถควบคุมแสดงความคิดเห็นของบุคคลในที่ประชุมอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน ไม่ถูกครอบงำจากอิทธิพลของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในที่ประชุม

6. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

วิทยากรกระบวนการต้องมีความเอาใจใส่ต่อกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม (Learning Process) ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการกลุ่มเกิดขึ้นได้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ของบรรดาสมาชิกทั้งหลาย วิทยากรกระบวนการจึงต้องมีกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม รับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของบุคคลอื่นอย่างลึกซึ้ง ให้ความสำคัญกับบทบาทการแสดงความคิดเห็นของทุกคนอย่างเปิดกว้าง ให้หลักเหตุผลบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

7. เป็นผู้ที่มีความเป็นกลางและเป็นธรรม

เนื่องจากวิทยากรกระบวนการมักถูกผู้เข้าร่วมประชุมคาดหวังว่าจะช่วยในการแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นของชุมชน ฉะนั้นผลที่เกิดการดำเนินกระบวนการประชุมของวิทยากรกระบวนการจึงมักถูกใช้เป็นข้อสรุปหรือข้อตกลงร่วมกัน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป ด้วยเหตุนี้ วิทยากรกระบวนการจึงควรเป็นบุคคลที่มีความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงหรือทางอ้อมกับประเด็นปัญหาที่กำลังเข้าไปแก้ไข สามารถรับรู้และเข้าใจปัญหาของทุกฝ่าย มีความพยายามที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องตาม ฉันทามติของชุมชนหรือมวลสมาชิก ฉะนั้นหากวิทยากรกระบวนการมีความเอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมทำให้เกิดอคติในการแก้ไขปัญหาโดยรวม ตลอดจนไม่สามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับฝ่ายต่าง ๆ ได้

การออกแบบการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

วิทยากรกระบวนการมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ในแนวคิดใหม่ต่างมุ่งเน้นที่การสร้างความรู้โดยเริ่มต้นจากผู้เรียนเป็นหลัก โดยให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ แต่ถึงอย่างไรในขณะทีวิทยากรกระบวนการจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ให้สอดคล้องพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย จำนวนของกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ สื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดการเรียนรู้ ฯลฯ ทั้งนี้รูปแบบที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้มีมากมายหลายรูปแบบดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

1. การประชุม

เป็นการประชุมอย่างมีพิธีการเพื่อนำเสนอผลงาน หรือแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และแก้ไขปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งในการประชุมต้องมีประธานในการดำเนินการประชุม ตามประเด็นที่ตั้งไว้ อีกทั้งต้องมุ่งเน้นการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมควบคู่ไปด้วย

2. การสัมมนา

เป็นการประชุมเพื่อร่วมกันศึกษาค้นคว้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายใต้การให้ข้อมูล คำแนะนำ ข้อปรึกษาจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนาเหมาะสำหรับการที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมมาก พอที่จะร่วมกันศึกษาค้นคว้าและแสวงหาทางออกในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันการสัมมนาได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากใช้เวลาไม่นานแล้วเพียง 2-3 วัน เพื่อให้ได้ทั้งความรู้และทางออกในการแก้ไขปัญหา ซึ่งวิทยากรผู้เชี่ยวชาญสามารถให้คำแนะนำต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งวิธีนี้เหมาะสำหรับองค์กรที่มีสมาชิกมาก หรือกลุ่มคนที่มีความหลากหลายของอาชีพต่าง ๆ

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

เป็นการประชุมโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเฉพาะที่ต้องการแก้ไขปัญหา หรือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการให้สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เข้าใจเป้าหมายของการประชุม กำหนดประเด็นที่ต้องการได้จากการประชุม จากนั้นให้มีการทำปฏิบัติการในเรื่องที่กำหนดขึ้น อาจมีการประชุมเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม หรืออาจฝึกฝนการใช้เครื่องมือในการศึกษา หรือแก้ไขปัญหาในเรื่องที่ต้องการ การประชุมเชิงปฏิบัติการนอกเหนือจากผู้เข้าร่วมจะมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว ยังมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น หรือการฝึกทักษะเป็นการเฉพาะด้านได้ด้วยเช่นกัน

4. การระดมสมอง

เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมระดมสมองมีโอกาสด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง โดยไม่มีการครอบงำทางความคิดจากบุคคลใดหรือจากวิทยากรกระบวนการ ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดและกติกาที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกัน การระดมสมองอาจใช้การแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็นหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นที่หลากหลายก็ได้ เพื่อที่จะได้นำมาสรุปในขั้นสุดท้ายต่อไป สิ่งที่สำคัญของกระบวนการระดมสมองคือการให้สมาชิกพยายามมีจินตนาการที่สร้างสรรค์ในการถ่ายทอดออกมาเพื่อให้กลุ่มได้รวบรวมเป็นประเด็นร่วมของกลุ่ม ทั้งนี้ผู้รวบรวมประเด็นอาจจัดทำประเด็นร่วมในลักษณะของการทำแผนที่ความคิด (Mind Map) ก็ได้ ซึ่งการทำแผนที่ความคิดเป็นกระบวนการรวบรวมความคิดออกมาอย่างเป็นระบบและหมวดหมู่ชัดเจน รวมทั้งยังต่อยอดความคิดดังกล่าวออกไปได้อย่างกว้างขวางอีกด้วย

5. การอภิปรายกลุ่ม

เป็นการออกแบบการเรียนรู้โดยให้มีการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มเล็ก ๆ จำนวนหนึ่ง โดยที่ผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่มมีความสนใจในเรื่องที่ตรงกันและเป็นประโยชน์ร่วมกัน กระบวนการอภิปรายจะมีการตั้งประเด็นคำถามหรือโจทย์ในการอภิปราย จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมอภิปรายทุกคนแสดงความคิดเห็น

6. การประชุมวิชาการ

เป็นการประชุมโดยให้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือความเชี่ยวชาญที่หลากหลายมาร่วมกันเสนอผลงาน หรือแสดงความคิดเห็นในทางเทคนิควิชาการในประเด็นที่กำหนดขึ้น เน้นการใช้ข้อมูลทางวิชาการเป็นพื้นฐานของการประชุม รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน

7. การสาธิต

การสาธิตเป็นกระบวนการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานร่วมกันชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยเป็นการนำเสนอในรูปแบบของการปฏิบัติการใช้เป็นตัวอย่างที่สามารถยึดถือเป็นแบบอย่างได้ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมสาธิตสามารถศึกษาวิเคราะห์และถอดแบบจากการสาธิตให้ดูได้อย่างใกล้ชิด รวมทั้งการซักถามในประเด็นที่สนใจเป็นการเฉพาะได้ ทั้งนี้การสาธิตต้องมีวิทยากรกระบวนการที่สามารถถ่ายทอดความรู้และขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดี อย่างไรก็ตามการสาธิตที่มีประสิทธิภาพอาจใช้การสาธิตผ่านศูนย์สาธิต (Demonstration Center) ก็ได้ เนื่องจากผู้สาธิตสามารถจัดการกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ของผู้รับการสาธิตได้สะดวกและครบวงจร

8. การศึกษาดูงาน

เป็นกระบวนการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากการสำรวจความต้องการในการศึกษาดูงาน จากนั้นทำการไปศึกษาดูงานในพื้นที่ โดยมีวิทยากรในพื้นที่เป็นผู้ให้ความรู้ ผลที่ได้จากการศึกษาดูงานสามารถนำมาพัฒนาความคิดและการปฏิบัติในเรื่องที่ต้องการได้ต่อไป กระบวนการศึกษาดูงานบางพื้นที่ เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบลึกซึ้งให้เกิดขึ้นกับผู้ที่มาศึกษาดูงาน โดยการให้พักอาศัยอยู่ในชุมชนกับครัวเรือนเป้าหมายที่ต้องการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงผ่านการเสวนา การฝึกปฏิบัติจริง หรือแม้กระทั่งการตอบข้อซักถามในประเด็นที่สงสัยได้ วิธีการเช่นนี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการศึกษาดูงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางปฏิบัติได้มากยิ่งขึ้น เพียงแต่อาจต้องใช้เวลาในการศึกษาดูงานมากกว่าการไปรับฟังการบรรยายโดยวิทยากรชุมชนอย่างเดียว

บทบาทของวิทยากรกระบวนการในการสร้างพลังชุมชน

ปัจจุบันงานด้านการพัฒนาชุมชนได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์จากเดิมที่มองว่าชุมชนไม่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ ต้องรอรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่เพียงอย่างเดียว (Negative Approach) ซึ่งเป็นมุมมองการพัฒนาชุมชนที่ไม่ให้ความสำคัญกับบทบาทของสมาชิกในชุมชนในการช่วยเหลือตนเองเป็นลำดับแรกก่อน ขณะที่มุมมองใหม่ได้เน้นการสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน สมาชิกชุมชนอยู่ในฐานะของผู้ที่มีศักยภาพในตนเอง ที่จะเอื้อให้เกิดการแก้ไขปัญหาแบบมีส่วนร่วม (Positive Approach) บทบาทของหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ที่ลงไปทำงานร่วมกับชุมชนเปรียบเสมือนกับการเข้าไปทำงานเชิงกระบวนการมากกว่า เน้นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา ในชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในชุมชนเอง ฉะนั้นผู้ที่ปฏิบัติงานในสนามจึงมีบทบาทคล้ายคลึงหรือเหมือนกับการเป็นวิทยากรกระบวนการที่จะอำนวยความสะดวก

ให้เกิดกระบวนการแก้ไข/จัดการที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งในที่นี้
ขอกว่าถึงบทบาทของวิทยากรกระบวนการในการสร้างพลังชุมชนในการจัดการกลุ่มน้ำและ
ทรัพยากรธรรมชาติในมิติต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการรวบรวมและถ่ายทอดองค์ความรู้

วิทยากรกระบวนการต้องมีบทบาทในการเป็นผู้รวบรวมองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชนใน
ทุก ๆ ด้าน ทั้งที่เป็นองค์ความรู้ด้านวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน รวมทั้ง
องค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกใน
ชุมชน องค์ความรู้ทั้งหลายเหล่านี้มักอยู่กระจัดกระจายตามสมาชิกในชุมชน โดยเฉพาะผู้ที่มี
บทบาทในชุมชน ฉะนั้นวิทยากรกระบวนการต้องสามารถจัดการให้เกิดการรวบรวมองค์ความรู้
ให้เป็นหมวดหมู่ อีกทั้งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน
ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดช่องทางการไหลเวียนของความรู้ในหลาย ๆ รูปแบบผ่านกระบวนการ
สื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในชุมชน

2. บทบาทด้านการให้คำปรึกษาในการพัฒนาชุมชน

โดยพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีบทบาทในการนำการแก้ไข
ปัญหาโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติมักมีความต้องการการสนับสนุนคำปรึกษาและข้อเสนอแนะจาก
ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาชุมชนด้วยเสมอ ดังนั้นวิทยากรกระบวนการควรเป็น
ผู้ที่มีบทบาทในการให้ข้อมูลและคำปรึกษา รวมทั้งกำลังใจแก่สมาชิกชุมชนอย่างใกล้ชิด สิ่ง
ที่ควรระมัดระวังอย่างยิ่งคือวิทยากรกระบวนการไม่ควรเป็นผู้ชี้แนะการพัฒนาต่าง ๆ แต่ควรเป็น
ผู้ชี้แนะ (Coach) ให้เกิดการตั้งคำถาม การแสวงหาคำตอบ รวมทั้งการสะท้อนภาพของ
การพัฒนาเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขไปแนวทางที่เหมาะสม

3. บทบาทด้านการประสานความร่วมมือในชุมชน

กระบวนการพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน มิใช่เกิดจากความต้องการ
ของนักพัฒนาภายนอก ด้วยเหตุนี้วิทยากรกระบวนการจึงควรมีบทบาทในการประสานงานให้
เกิดความร่วมมือในชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องเป็นผู้ลงมือคิดเอง ทำเอง และแก้ไขปัญหาเอง
ขณะที่วิทยากรกระบวนการเป็นเพียงผู้ประสานให้เกิดพลังชุมชนในการทำงานเท่านั้น นอกจากนี้
ยังอาจต้องทำหน้าที่ในการประสานการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน/องค์กรภายนอกที่จะเข้ามา
สนับสนุนการทำงานในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

4. บทบาทด้านการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

การเสริมสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เป็นบทบาทที่สำคัญ
ของวิทยากรกระบวนการที่ต้องสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมทางความคิด ความรู้ และสามารถ
จัดการให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ผ่านเวทีการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ
เช่น การจัดเวทีชาวบ้าน เวทีประชาคมหมู่บ้าน เวทีเสวนา การสนทนากลุ่ม การอภิปรายกลุ่ม ฯลฯ
ซึ่งในกระบวนการเหล่านี้ วิทยากรกระบวนการต้องอำนวยความสะดวกให้เกิดการระดมความคิดเห็น
(การระดมสมอง) อย่างสร้างสรรค์และเป็นมิตรที่ดีต่อกัน อันเป็นการยกระดับความคิดเห็น
(Meta Level) อันนำไปสู่การสร้างพลังชุมชนในการคลี่คลายและจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ
ได้อย่างมีความรับผิดชอบร่วมกัน

5. บทบาทด้านการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มองค์กรชุมชน

ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน ต้องอาศัยการขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านองค์กรชุมชน เนื่องจากองค์กรชุมชนเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกชุมชนตามวัตถุประสงค์และมีการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน องค์กรชุมชนจึงมีความหมายทั้งในเชิงของการสร้างพลังความร่วมมือของชุมชนและยังมีความหมายในเชิงอำนาจการต่อรองในสังคม วิทยาการกระบวนการจึงมีบทบาทในการสร้างกระบวนการชุมชนเพื่อให้เกิดการค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพในการรวมกลุ่ม เพื่อให้ใช้กลุ่มในการขับเคลื่อนกิจกรรมตามเจตนารมณ์ที่วางไว้

6. บทบาทด้านการวิเคราะห์และสรุปประเด็น

ในกระบวนการเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบรรดาสมาชิกในชุมชน จะเกิดความรู้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะความรู้ประสบการณ์ที่ผ่านการสังเคราะห์ของกลุ่มแล้ว ดังนั้น ทุกครั้งของการประชุมหรือการทำเวทีเรียนรู้ วิทยาการกระบวนการต้องอาศัยความรู้รอบรู้ในการวิเคราะห์และจับประเด็นอย่างเป็นระบบ และสามารถสรุปเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน เห็นภาพของความต้องการในการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาชุมชนอย่างเด่นชัด สามารถสื่อสารได้เข้าใจทุกฝ่าย โดยไม่เกิดข้อสงสัยใด ๆ

7. บทบาทด้านการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของฐานทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกชุมชน และมีบ่อยครั้งที่การจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกชุมชนได้อย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรมได้ จึงมักเกิดกรณีพิพาทในการแย่งชิงทรัพยากรเพื่อใช้ประโยชน์ กรณีพิพาทระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีผลต่อความขัดแย้งในหมู่สมาชิกของชุมชน และไม่นำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ภายในชุมชนด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีผลต่อการเข้ามาสนับสนุนแผนงาน/โครงการจากหน่วยงานช่วยเหลือภายนอกอีกด้วย

ฉะนั้นเมื่อปรากฏภาพของความขัดแย้งที่จะลุกลามกลายเป็นกรณีพิพาทระหว่างกัน วิทยาการกระบวนการต้องเร่งเข้าไปคลี่คลายสถานการณ์ให้บรรเทาลง โดยการเป็นคนกลาง (Mediator) ให้เกิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลาง และปราศจากอคติใด ๆ เพื่อให้กระบวนการแก้ไขปัญหาได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ประการสำคัญของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคือ (1) ต้องมีการกำหนดประเด็นของความขัดแย้งที่ชัดเจนและมุ่งแก้ไขข้อขัดแย้งนั้นเป็นการเฉพาะ (2) มีกระบวนการในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เป็นที่ยอมรับของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย และต้องเกิดการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน (3) วิทยาการกระบวนการในฐานะของคนกลางต้องทำให้เกิดความไว้วางใจแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย ดังนั้นในกระบวนการไกล่เกลี่ยจึงต้องอาศัยทักษะและความชำนาญในการจัดการกับปัญหาอย่างละเอียดอ่อน เข้าใจปัญหาและความต้องการ (จุดยืน) ของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างดี อีกทั้งไม่เร่งรีบทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหาเสร็จสิ้นลงโดยขาดทำข้อตกลงที่ชัดเจน มิฉะนั้นแล้วจะไม่สามารถทำให้ความต้องการของแต่ละฝ่ายนำไปสู่การปฏิบัติ

ข้อพึงระมัดระวังของวิทยากรกระบวนการ

วิทยากรกระบวนการนับว่ามีบทบาทอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือของชุมชน ด้วยเหตุนี้ การดำเนินงานของวิทยากรกระบวนการจึงระมัดระวัง เพื่อมิให้เป้าหมายของการทำงานผิดออกไปจากเจตนารมณ์ที่ควรจะเป็น และเนื่องจากวิทยากรกระบวนการมักถูกคาดหวังจากชุมชนค่อนข้างสูง ดังนั้น การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ จึงควรทำด้วยความละเอียดอ่อน เพื่อให้เข้าใจความรู้สึกของทุกฝ่าย โดยที่มีข้อพึงระมัดระวังในประเด็นที่สำคัญดังนี้

1. วิทยากรกระบวนการต้องไม่สร้างความคาดหวังว่าเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้โดยตรง แต่ปัญหาทั้งหลายจะได้รับการแก้ไขด้วยความร่วมมือของสมาชิกในชุมชนเอง วิทยากรกระบวนการไม่ใช่ทางออกของปัญหา แต่เป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกับชุมชน

2. ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับสมาชิกชุมชน ต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนทั้งทางวัฒนธรรม ค่านิยม และจารีตของท้องถิ่นเป็นหลัก สามารถเลือกใช้การสื่อสารที่เข้าใจง่าย ไม่ใช่คำศัพท์ที่เป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างของการสื่อสารและทำให้เกิดความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการสื่อสารจึงควรใช้ภาษาพูดไทยกลาง หรืออาจใช้ภาษาพื้นถิ่นก็ได้ อันเป็นการบ่งบอกถึงการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บางครั้งอาจมีภาษาที่เป็นอารมณ์ขันบ้าง เพื่อสร้างบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง

3. ควบคุมอารมณ์ได้อย่างราบรื่น ไม่ผันแปรอารมณ์ของตนเองไปตามสถานการณ์ โดยเฉพาะเมื่อต้องเข้าไปคลี่คลายความขัดแย้งในชุมชน จำเป็นที่จะต้องควบคุมอากัปกิริยาและท่าทางอย่างมีสติ ยึดมั่นในเหตุผล

4. เป็นผู้ที่รักษาเวลาในการทำงาน แต่ไม่ควรเคร่งครัดจนเกินไป เพราะบางครั้งการเคร่งครัดในเวลา อาจทำให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการเกิดความรู้สึกตึงเครียด ขณะที่วิทยากรกระบวนการเองควรตรงต่อเวลาและเป็นแบบอย่างในการใช้เวลาในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีการวางแผนเรื่องเวลาทั้งการพูด การระดมความคิดเห็นของกลุ่มและการฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี

ความสำเร็จของการเป็นวิทยากรกระบวนการ

ปัจจุบันวิทยากรกระบวนการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาชุมชน เป็นทั้งผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในชุมชนและเป็นผู้ติดตามผลการพัฒนาชุมชนให้อยู่ในแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับความต้องการของสมาชิกในชุมชนเป็นหลัก วิทยากรกระบวนการจึงถูกนำมาใช้ในการเข้าถึงกระบวนการพัฒนาชุมชนมากขึ้น และไม่ใช่เป็นเรื่องของผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลที่มาจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงบุคคลหรือสมาชิกในชุมชนก็สามารถเป็นวิทยากรกระบวนการได้ด้วยเช่นกัน

การเป็นวิทยากรกระบวนการได้ จึงต้องอาศัยการฝึกฝนและลงปฏิบัติจริงให้บ่อยครั้ง เพื่อให้เกิดความชำนาญทั้งกระบวนการคิด วิเคราะห์ และสรุปประเด็น อีกทั้งยังต้องเสริมความรู้ความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Approach) ที่คำนึงถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติโดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางของการทำงาน

คู่มือวิทยากรกองทุนแม่ของแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน

ที่ปรึกษา

นายโชคชัย	แก้วป่อง	รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
นายทรงพล	วิชัยทัตตะ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาทุน และองค์การการเงินชุมชน

คณะทำงาน

นางสาวจุฑาทิพย์	สมปราชาญานันท์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาทุนชุมชน ตามแนวพระราชดำริ
นางสมร	เพชรพรรณ	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
นางสาวยอดขวัญ	ว่านเครือ	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
นายธนพล	ทองแดง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
นางสาวเฉลิมศรี	แหยมพลับ	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
นางสาวโอบปริก	ก้องภาณุรักษ์	นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ

รวบรวมเรียบเรียง

นางสาวจุฑาทิพย์	สมปราชาญานันท์	ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาทุนชุมชน ตามแนวพระราชดำริ
-----------------	----------------	--

ปีที่พิมพ์

สิงหาคม 2563

จำนวนที่พิมพ์

1,400 เล่ม

จัดทำโดย

สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 ชั้น 3
อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

ออกแบบและผลิตโดย

สตริม ออฟ วิสดอม

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคาร B) ชั้น 5
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0 2141 6047
www.cdd.go.th